3 1761 06633250 3

AD. JEPPESEN

UNDER HJULET

FORTÆLLINGER OG SKITSER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCX

BRIEF
PTB
0041348

651

UNDER HJULET

651

AD. JEPPESEN

UNDER HJULET

FORTÆLLINGER OG SKITSER

MED ET FORORD AF EDV. EGEBERG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCX

brief
PTB
0041348

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

Svejbæk, August 1910.

Jeg har aldrig sét den afdøde Forfatter, men jeg har alligevel dannet mig et smukt Billede af ham. Tilfældig fik jeg fat i hans første Bog „Skæbne“ og var meget optaget af den. Gennem en fælles Ven takkede jeg den mig da ganske ubekendte Mand, og det gav saa Anledning til, at vi vekslede nogle Breve, og til at jeg fik hans Manuskript til nærværende Bog i Hænde.

Mens jeg skriver dette, har jeg liggende for mig hans sidste Brev, skrevet paa den Sygeseng, hvortil han laa lænket i mange og lange Maaneder under frygtelige Pinsler. Det er skrevet med Blyant paa et lille Notehefte, med vaklende usikker Skrift. Men det er rigt i Stemningen og klart i Tanken, trods den megen Morfin han fik ind. Det aander en næsten ungdommelig Glæde over, at han har faaet sin Bog antaget paa det store Forlag, at han i den Anledning har modtaget et venligt Brev fra Direktør Nansen o. s. v. Men det aander ogsaa dyb Vemod over, at denne Bog bliver hans sidste, og at han ikke føler Kraft til at skrive mere.

„ — — alle Tegn peger hen paa, at jeg aldrig naar at skrive mere — hvor det er trist.

Det falder mig tungere i Aar end i Fjor. Jeg synes, Træernes Farve er en anden, at Vindens Hvisken og Tisken i Espaliertræets Blade er en anden — mere indsmigrende kærlig, mere fuld af Løfter, Forjættelser o. s. v., *bare jeg kunde komme derud* — men jeg kan ikke vende mig, eller staa paa nogen af mine Ben — aa — der kan krybe en klar Perle ned over en graa Kind og et saart Blik søge langt ind i det blaa Lufthav — — —"

Disse Ord og flere bliver ved at lyde i mit Øre, og det bidrager til at give Bogens Indhold en egen Dybde. Og jeg vilde gærne, at Bogens Læsere skulde se det, den dødssyge Mand har skrevet, paa samme Baggrund, som jeg ser det.

Han har ligget og set Døden vedholdende ind i Øjnene, mens denne Bog blev til. Han har tænkt saa alvorligt, som der vel overhovedet kan tænkes, paa det Hjul, som maaske ogsaa *han* har sat i Gang og ikke kunnet stanse, paa sit Ansvar overfor dem, han elskede højt, og som han maatte lade tilbage i det vanskelige, usikre Liv. Han har haft Adskillelsens Smærte lige inde paa Livet af sig, han har set alt i Dødens graa Vinterdags-Lys og sikkert ikke skrevet *et* Ord uden at raadføre sig med det mørke og uundgaaelige, der ventede ham forude.

Det giver Bogen en egen Vægt, en egen dyb Troværdighed, en Oplevelsens Sandhed og Ægthed. Den

bliver derved et Slags højtideligt Dokument med Dødens uomstødelige Underskrift.

Men gennem Dødstankerne lyser ogsaa en dyb Kærlighed til det Liv han skal forlade, og en stærk Tro paa, at hans Del af dette Liv vil blive ført videre inde bag den Dunkelhed, intet Menneskeøje har gennemskuet. Der er ogsaa en stærk Livets Tro i denne Bog.

EDV. EGEBERG.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/underhjuletfort00jepp

AXEL DYBE

„The consequences of fully seldom
allways end with its originator . . .“
(C. M. Braeme)

I

Det var en mørk, trist Dag i Slutningen af April, at Axel Dybe kom hjem fra et Studieophold i London, og næppe satte han sin Fod paa Københavns Grund, før han mødtes af en trist Historie: Broder Christian var gaaet fallit derude i Fjordby, hvor han nu i flere Aar havde kæmpet mod Vexler og andre Fattigdommens Stormfugle. Kørt fast var han, og nu boede de paa en femte Sal her i Byen — han, Helene og Smaapigerne. — Javel, det var en trist Historie. —

Christian Dybe havde endda haft saa godt et Mod i Førstningen, da han startede sin Medicinalhandel — stolet paa sin Lykke, sit Forretningstalent og sin Uddannelse, (han var cand. pharm.).

Pyt med det hele! Nu laa han der alligevel . . .

Det var værst for Helene — var Synd for hende, hun tog sig ofte Verden saa tungt, blev der sagt — maaske lidt for tungt til sine Tider . . .

Han kunde bedre, han lignede Faderen, Pastor emeritus Herman Dybe . . . Deres sangvinske Tem-

perament gjorde dem Livet let — de vilde altid flyde ovenpaa — selv om de blev smidt langt ud. —

Det var Faderen, der stillede paa Stationen, da Axel kom, for at overbringe den sørgelige Nyhed. —

Den gamle Herre vred sine Hænder i Sorg over Ulykken, som han ikke formaaede at afhjælpe eller lindre — sagde han — han havde jo kun sin karrige Pension — men det var jo saa sørgeligt, saa sørgeligt.

Og han skottede op for om muligt i Sønnens Ansigt at finde noget for eller imod Sagen . . . Men Axel Dybes Ansigt var ubevægeligt.

Præsten sukkede — denne Søn lignede i saa meget sin afdøde Moder — ogsaa i det ydre — det var aldrig til at blive klog paa, hvad der for Øjeblikket rørte sig i deres Indre . . . altid tilsyneladende rolige og kolde, men han vidste nok, at det kun var udvortes, denne Kulde og Ro — der kunde nok slaa baade Gnister og Flammer frem — —

Paa Vejen købte han en Pose Brystsukker til de søde, søde Smaapiger — Stine, hans Husholderske, skulde bringe det ud nu i Eftermiddag — og saa købte han Purløg til sin daglige Flæskepandekage — han holdt saa meget af Flæskepandekage med Purløg til sin Frokost, det styrkede Brystet, syntes han — naa ja, det vidste jo Axel fra før i Tiden! Haha . . .

Axel smilede: — Jo, det vidste han da . . . men han fandt heller ingen Udveje til at hjælpe Broderen.

Præsten tog ham i Brystet — for Morskab —:

Du har jo dog Penge — Arven fra Onkel, du ved — kunde du ikke nok ...?

Præsten smilede og kneb det ene Øje sammen.

— Jo, sagde Axel — men jeg vil ikke — tror ikke paa Christians Forretningstalent — og det gør Far heller ikke — Far har ogsaa Penge i Banken, mange Penge!

— Har jeg! udbrød Præsten forskrækket.

Axel smilede lidt ironisk: — ja saamænd har du saa, Far, og vær du glad for det, du har . . . Men mærk dig: jeg har ingen Lyst til at hjælpe Christian, naar ikke du har ... Jeg vil ikke risikere mine Penge for en tvivlsom Velgerning. — Gamle Onkel Jens gav mig næppe sine surt samlede Skillinger af anden Grund, end at de skulde hjælpe mig og ikke andre . . . og blive fattig og afhængig er min højeste Skræk — —

De gik i Tavshed videre. —

Dette her var en kedelig Historie, tænkte Axel; og naar man, som han, kom ude fra den store Verden, virkede den dobbelt trist . . . Derude havde man vænnet sig til Storsynet, til Ligegyldighed overfor Smaating — og at en lille Provinskøbmand gik fallit var jo kun Smaating, selvfølgelig — fik bare denne irriterende Betydning, fordi det tilfældigt var ens egen Bror . . . og saa Helene — den fine, slanke Helene . . . Gud ved, hvordan hun saa ud nu? — —

De standsede i Porten. Over Gaarden i Kanten af en Have laa Axels Atelier . . .

— Ja, jeg gaar ikke med ind i Dag, sagde gamle Dybe. — Du har vel Madam Hansen endnu, kan

jeg tænke . . . Jeg kommer nok ind til dig i Morgen, naar du har udhvilet efter Rejsen — nu maa jeg hjem med mit Purløg . . . Og nu faar vi jo se, hvad vi kan gøre for Christian — maaske ogsaa han faar sig en Plads — han talte derom i Gaar . . .

Pastoren smilede forhaabningsfuldt.

— Naa ja, min Dreng! saa far vel og velkommen hjem . . . Du forstaar! ha ha!

Og gamle Pastor Dybe sankede op i sit Klædebon og skyndte sig hjem til Stine med sit Purløg. — —

Axel smaalo af Faderen — saa aldeles den samme, altid blød, rund og smilende. En Gummibold, blød som den, hul som den, men altid parat til at springe . . . Ja, Pokker heller! men den Slags Folk kom let gennem Verden . . . Hvad saa?

En anden én med sit kantede Væsen gik altid og stødte an, hvor disse Fyre trillede igennem. — Og de fik i Reglen gode, dybe Kvinder til Hustruer . . . Moder, ja! — og Christian fik Helene . . . Moder døde ung — græmmede sig vist til døde over Far's Tomhed. — Vilde det gaa Helene ligesaa? Der var vist Grund nok. — — —

Da Axel kom til Atelierdøren, stod den paa Klem. Indenfor sang Madam Hansen. Fra London havde han sendt hende Brev, at han kom, saa vidste han, der var Orden i Tingene.

Madam Hansen var gift med Portneren i Ejendommen. Hun gjorde rent, passede Døren og gik Ærinder for Axel, som det nu kunde falde sig. Hun var som en Mor for ham — stoppede hans Strøm-

per, passede hans Rygte og lukkede kun nødtvungent kvindelige Modeller ind; men skete det — og det kunde ske, han var jo desværre Kunstmaler — saa saa hun gerne sit Snit til at præke lidt Moral for de unge Piger... Villien var god nok; men de vilde sjælden høre, de smaa Asener!

Ungdommen i vore Dage gav Madam Hansen ikke meget for — Moralen var sløj, var den. Anderledes i hendes Tid, da hun fik lille Petrea ved Hansen, vel var de ikke gift, det vidste hun nok; men de *vilde* giftes, og de *blev* gift. Hvad blev de unge Piger nu? Et Par Sedler i Næven og saa her'ut! Jo da! Madam Hansen var god nok. — Axel holdt hun meget af og var saa glad ved at se igen, som havde det været hendes egen Søn — havde lagt alt til Rette for ham — Vaskefadet stod med Vand — rent Haandklæde ved Siden af — Slobrok og Slippers fremme...

— De er en Perle, Madam Hansen, udbrød Axel med Overbevisning — og jeg elsker Dem aldeles ubegribeligt... Er der Breve? Har der været nogen? — Hvor den Kaffe lugter dejlig — Hvor er Pierre?

Madam Hansens Ansigt straalede som en Sol.

— Herren er rigtignok i godt Humør, ka' jeg se, sagde hun og satte Hænderne i Siden — jo, der var en Dame i Gaar og tog i Døren —

— Hvordan saa hun ud?

— Høj og bleg var hun, med kønne, mørkeblaa Øjne. — Det var ingen Model —

— Naa ikke. Hør Madam Hansen, De er en far-

lig Person. De tænker over Ting, De ser, og det er uklogt... Hvor har vi saa Mester Pierre henne? De har vel ikke kvalt eller druknet ham?

— Nej, sagde Madam Hansen — det Bæst ska' nok klare sig. Han er velsagtens i Haven paa Spurvejagt. Hun gik ud i Haven og begyndte at kalde: — Pierre! Pjarre! Pjarre Hankat, hvor er du, dit Bæst?

— Mi—av, sagde Pierre og kom ind. Det var en stor graasorttigret Kat med helt sorte Poter og omtrent sort i Ansigtet. —

— Han ser saa aristokrattens ud, sagde altid Madam Hansen om ham. Forholdet mellem dem var lidt spændt, og Pierre maatte love for, han ikke var Madam Hansens Kat, for — jeg skulde snart lave ham om til en Sengeforligger, sa' hun. —

Pludselig begyndte Pierre at lytte — saa tog den Atelieret i tre Spring og fòr ind i Kontoret, hvor den tolkede sin Glæde ved en overstrømmende Spinden og Gniden sig op ad Axels Ben.

— Go' Kat! go' gammel Pierre, smaasnakkede Axel, mens han fik vasket sig og Slobrokken paa — har du længtes efter mig, Pierre?

— Mi—av! svarede Pierre og var helt hæs af Rørelse.

— — —

Axel fik Fyr paa den lange Pibe og drev frem og tilbage i Atelieret og nød Hjemfølelsen. Naa, denne Gang havde han ikke været borte saa længe, blot en Maaned — men Hjemmet var nu Hjemmet. Der var jo skønt i Italien, som han gæstede paa sin

store Rejse for to Aar siden, skønt for Folk, der elskede Ruiner ... Han havde følt sig daarlig og trist tilmode iblandt al denne Mængde af Dødningeben — var rejst til Paris, og der følt sig ene og hjemløs i al Festen — saa gik han med et Selskab til London, og der fandt han sig selv igen. Det var Folk af hans Folk — rolige, energiske — ingen fjollede Dikkedarer ... Enhver saa lige ud, passede sig selv — og passede godt.

Det var saa dejlig en Morgen i London: man trak sin graa Ulster paa, tændte sin Snadde og med Sixpencen ned over Panden, gik man ugeneret til sit Arbejde. — Aa, Herregud! For et Land dette med Snore og Striber og Trisser og Dingel-dangel og udvortes Skin og Bedrag og en Elefant i en Snor om Halsen ..... Axel lo højt, saa højt, at Madam Hansen stak Hovedet ind og spurgte, om der var noget.

— Nej ikke Spor, Madam Hansen. —

Saa gled Tankerne over i Spørgsmaalet om Broderen.

Ja, saamænd, saa var det da gaaet Broderen, som han altid havde tænkt, det vilde gaa — og Helene ... Axel havde ikke set hende som gift Kone — og nu havde hun to Børn og var — fallit.

Men hvorfor giftede hun sig den Gang med Christian? Der var intet blevet sagt, men hun vidste jo nok, at han, Axel, holdt af hende, og *hun* havde vist saa ofte, at hun foretrak ham for Broderen — — men alligevel: hun giftede sig med Christian.

Nok havde Axel, den sidste Ferie han tilbragte

hjemme i Præstegaarden, baaret sig mildest talt letsindigt ad — men alligevel, at Præstegaardsforpagterens dejlige Helene skulde gifte sig med en anden, fordi — naa ja, fordi han havde gaaet paa gale Veje med Tove Schwartz, det var baade forunderligt og sørgeligt. Men det skete — og da Brylluppet var en Kendsgerning, pakkede Axel sin Kuffert og drog ud i den vide Verden — for at glemme, som det hed sig. —

Og han glemte — paa sin Maade.

Han blev ensom, han blev en stærk Mand, aandelig talt.

Naar andre anglede efter Forbindelser og Venner mangen Gang paa den personlige Friheds Bekostning — gik han i modsat Retning og kappede Tovene, det ene efter det andet.

Paa den Maade blev han en uafhængig Mand, men ogsaa en ensom. Lidt Bitterhed var nok med i Spillet fra først af — og den kom paa Helenes Regning — men hans Natur var ogsaa af den Slags, der hellere fordyber sig i sig selv end stifter Venskaber. Lidt efter lidt gik denne Ensomhedstrang ham i Blodet — det blev en Stolthed, det at kunne undvære andre — altid hjælpe sig selv. Der blandedes en Del Foragt deri med Tiden, Foragt for de Mennesker, der altid skulde hænge om Halsen paa andre, der aldrig kunde klare sig selv, men altid laa paa Rov efter Næstens Hjælp — Pyh!

Ensomhed var bleven Maalet for hans Stræben og vidt var han naaet i de faa Aar, hans Villen havde været rettet mod den Kant.

Han havde ingen Venner eller Veninder, som

kom og ødte hans Tid og brugte hans Penge. Nej, han var ene, var sig selv nok — og hans Penge stod i Banken.

Det var en rar Følelse — den gav Rygstød paa mere end én Maade.

Og saa skabte han sig et lille Hjem. Atelieret var ikke stort, og der var ingen Vinduer i Taget, kun meget høje Sidevinduer. Der møblerede han nærmest som en Slags Dagligstue, saa havde han „Kontoret“ og Sovekammer, og det tilfredsstillede ham, som det var, hvad Pladsen angik.

Der samlede han nu sine Sager og indrettede sig en Hule, som han sagde — og ofte følte han, det var dejligt at have sligt et lille Tilflugtssted, hvor man kunde ty ind og dreje Nøglen rundt — og blæse Verden et Stykke. —

Gudskelov for gamle Onkel Jens, der havde efterladt ham sine Grunker — for siges hvad siges vilde — det var sgu smaat bevendt med et Menneskes fri Villie og Uafhængighed, hvis man var fattig. Overalt blev man hundset og spottet. Det hjalp ikke det fjærneste, om man havde aldrig saa mange Evner, var aldrig saa aandeligt, respektabelt et Menneske; naar ikke man kunde vedlægge de nødvendige Kontanter, saa en lang —!

— — —

Piben maatte stoppes om, og han genoptog sin Vandring. Her kunde han nu gaa og ryge sin Pibe, og blev han træt, kunde han gaa og lægge sig i fuld Tryghed — for Onkel Jenses Penge stod nu paa Axels Navn i Banken — men havde han været en

fattig Djævel, havde han maattet hænge i med Penslen for ikke at sulte, eller hvis det ikke kunde skaffe Brødet, saa maaske ud i Sjapvejret og hen at male Plankeværk . . .

Axel standsede foran et Billede og stod længe og saa paa det . . .

Det var et Maleri af en meget smuk nøgen Kvinde med vidunderlige, dejlige Former — men ganske ung endnu.

Det var, som om en Sorg trak sin Skygge ned over hans Ansigt, der han stod. — Guldi, hviskede han — stakkels lille Guldi!

Saa tog han et Draperi og slog op over Rammen.

Aaenej, det var vist ikke værd, hun hang fremme in natura nu mere. — I Morgen, Guldi! begynder jeg at gi' dig Tøj paa — hva-ba?

Draperiet gled ned paa Gulvet, og Frøken Guldis smilende Øjne saa hen paa ham. Han gik og hængte det over igen.

— Naa, du vil intet Tøj ha' paa, min Pige, sagde han — Det kommer du nok til alligevel, skal du se . . . .

Saa blev han søvnig og gik i Seng for at udhvile sig efter Rejsen, og Madam Hansen og Pierre Kat gik omkring paa Tæerne for ikke at forstyrre. —

— Se, se! sagde Madam Hansen og spilede Øjnene op, da hun saa Draperiet — Hvad har nu lille Guldi forsyndet sig? — Aa, Gud, ja! lille Guldi var god, var hun . . . men nu skal du dækkes til . . . Du skulde lydt mit Raad, saa havde du været en

anstændig Tjenestepige, men hej, hop! du skulde være Model, du var fint vant — pyh . . . Det var „konstnerisk“, interessant og gav Penge, mente du — og Kys og Kærtegn i Krogene med Vin paa Bordet . . .

Se, det var dumt, lille Guldi! Madam Hansens Stemme slog over — Mandfolk er ens, ved jeg — paa de Omraader . . . Saa kan de være Kunstnere eller Stenfiskere eller pæne Folk med Guldstriber baade paa Arme og Ben . . . Nu kan du sige Løgn, om du kan! Jeg siger ingenting. Gud bevare min Mund . . .

Madam Hansen faldt i Tanker. — Du var ellers saa gudvelsignet sød, var du, hviskede hun og tørrede Øjnene. — — —

II

Samme Dag og omtrent paa samme Tid sad Broderens Kone, Fru Helene, oppe i femte Sals Lejligheden med sine to Smaapiger Ellen og Gerda. Christian Dybe var gaaet i Byen for at træffe Aftale om en Plads som Handelsrejsende for et Vinhandlerfirma — noget maatte han have, sætte sig stille hen for at sulte ihjel tiltalte jo ikke. — Fru Helene græd. Ensomheden virkede knugende. Lejligheden var tarvelig og saa sparsomt møbleret. De havde mistet saa meget ved den Fallit.

Hun gik frem og tilbage — rastløs som en Fugl fra den vilde Hede sat i Bur — hun saa ud til

Gaden, der var ingen Gade at se, og ud til Gaarden, der var ingen Gaardsplads at øjne . . .

Hun var kommen højt til Vejrs, højere end hun skøttede om. Hun saa opad — jo, Himlen var der endnu, lige blaa og ren — den var hun kommen nærmere — men den var langt borte endda! Den var meget langt borte, følte hun.

Fru Helene var smuk. Hun var høj og slank og bar Hovedet lidt forover, saa den linieskønne Nakke kom til sin Ret. Haaret var brunsort og yppigt, Øjnene dybblaa med lange Vipper og skygget af et Par kraftigt bøjede Øjenbryn, men Panden var hvid og glat og af en ejendommelig kraftig Virkning, fordi dens Form var lidt for kantet — som hugget ud af det rene Marmor — Næsen og Munden var mere almindelige . . . Munden knap fyldig nok; men saa kom Hagen med lidt af det kantede, kraftige, som Panden ejede.

Hun var i Reglen meget bleg og var i det hele ikke som Kvinder flest, hverken i Udseende eller Karakter.

Der var noget ligesom sammenpresset Villie i dette Ansigt, let fik man Følelsen af, at hun var en Personlighed, der ikke satte sig hen i et Sofahjørne og pjattede om Skandaler, Pariserhatte, Tjenestepiger og Konditorkager . . . Hun gav Indtryk af at ville gaa egne Veje.

Og nu sad hun her paa en femte Sal — muret inde med sine Børn her i den store By — uden Maal, uden en Gerning . . . Hun der elskede Landet med den fine Forstaaelse, der lader én føle sig i

nær Slægt med den omgivende Natur. Hun der ejede Kræfter og Villie og Evner til at tage et Tag — følte hun. — Hun sad her ganske uvirksom — fængslet, fordi hun var fattig...

Aa, den Fattigdom, der trængte sig ind som en sviende Forbandelse og sugede al Kraften ud af Modstanden, al Glæde ud af Tankerne, undergravede Troen, Haabet og Kærligheden, ødelagde alt det gode i os, bortjog alle højere Interesser for at levne et stakkels forkrøblet — legemligt som aandeligt — Menneske, der tiede og taalte for at faa Mad.

Ja, hun *følte* Fattigdommen, derfor bed den — men hun vilde ikke bøje sig... der var dem, Fattigdommen gjorde stolt og saarbar — Aa, hun vidste saa godt, hun hørte til dem... stolt vilde hun være, lad saa Saarene svie...

Fru Helene satte sig hen i Hjørnet af Chaiselonguen og faldt i dybe Tanker. Fortiden stormede ind paa hende. Hjemmet, den gamle Præstegaard, hvor hendes Fader var Forpagter dengang, som nu hendes Broder Steffen, dette Hjem som hun elskede ... aa, nu stod det saa tydeligt for hendes Blik: Hun syntes, hun stod paa Graahøj lidt vest for Gaarden, tilhøjre laa den store Have og tilvenstre Søen med de store Rørskove — og ovre paa den anden Side Søen laa oppe i Lerbakkerne den tyske Teglbrænder Schwartzs Hus, han, hvis Datter Tove forheksede Præstens Søn sidste Ferie, han var hjemme...

Og Fru Helenes Tanker søgte atter tilbage til

denne underlige Aften, den hun atter og atter lod Tankerne kredse om:

Det var en mild Midsommeraften. Hun gik langs Søen omme bag Haven. Først mødte hun gamle Pastor Dybe, som endnu havde Kaldet, og han kaldte hende en vandrende Engblomme — han var altid saa snurrig i sine Lignelser — men bagefter mødte hun Axel, og deres Øjne søgte hinanden — og hun blev pludselig saa rød og forlegen, for hun kunde se, han vilde sige det nu, vilde fri til hende ... og hun var saa lykkelig — —

Men i det samme kom alle de andre farende: Bror Steffen og Christian Dybe, der lige havde taget sin Eksamen som cand. pharm. og var forelsket i hende op over begge Øren — og to af Præstens Piger og Tove Schwartz, som de nu vilde sejle hjem tværs over Søen — og Christian griber hendes Haand og danser ned til Baaden med hende, men idet de farer forbi Axel, ser hun, at han staar som en Støtte og ser ufravendt paa Tove.

De kom alle ned i Baaden og sejlede ud paa Søen, og Helene sætter sig saadan, at Axel kan se hende, men han er bleven en anden, ænser ikke mere Helene, sidder som en Fremmed og stirrer paa Tove — —

De synger derude paa den stille Sø med deres unge, frejdige Stemmer, og Sangen stiger og daler i rytmisk Takt, og Tonerne vugges hen over Søens sortblaa Bølger og stiger i Ringe omkring dem i den stille Aftenluft — kun Axel tier, — han ser paa Tove — —

Og Tove ryster sit store Hoved med de viltre Krøller, hendes fyldige Bryst bølger under Sangen og hendes kælne varme Øjne og lille grusomme Mund smiler forjættende over mod ham. —

Der gaar en knugende, tung Følelse gennem Helenes Bryst. Nu er alt forbi. Axel vil ikke fri til hende i Aften — ak nej! han er længst i Toves Vold.

Han vil følge Blodets Trang tankeløst og villieløst uden at vide, hvilke skæbnesvangre Magter han gir sig i Vold.

Han sidder jo allerede og ser ud, som vidste han ikke af sig selv.

De kom i Land — og Helene vidste det nok: der var straks Stemning for at spasere hjem udenom Søen. Hvad skulde hun gøre? Løbe frem paa Vejen og raabe op, at Axel burde fri til hende i Aften, for det havde været hans Mening, før han saa Tove — det kunde hun dog ikke. Der gik han og Tove og var snart borte i Taagen — —

Saa kom Christian, venligt smilende bød han hende sin Arm, og hun følte sig pludselig taknemmelig derfor. Han var i et prægtigt Humør i Aften, spasede og lo og fik omsider Helene med i Stemningen, og saa blev hun overstadig lystig, og de fulgtes hjem, og den Aften fik han det første Kys — hvorfor? Aa, Gud! Axel og Tove gik jo den hele lange Nat og sværmede ovre imellem Lerbakkerne.

Men da hun havde kysset Christian og ligesom anet, hvor meget han værdsatte dette Kys, rev hun

sig løs og styrtede ind paa sit lille Kammer, hvor hun brast i hulkende Graad. — —

Ja, Resten blev derefter. Begyndelsen var jo gjort.

Hver Aften slog Axel ind paa Vejen, der førte omkring Søen om til Tove — hver Aften! Og man var jo saa ung dengang og kendte ingenting af Verden — Christian mente det ærligt, tryglede Dag efter Dag, og Forældrene syntes det ogsaa — *saa tog hun ham*!

Tilmed vilde hun gerne vise Axel, hvor ligeglad med ham hun var. Det var jo efterhaanden gaaet op for hende, at hun hadede Axel — hadede! Fru Helene fór op fra Chaiselonguen. Havde hun drømt? Aa, de gamle Minder, blev de lokket frem, stod de altid saa levende — — Hadede — hun huskede ikke saa længe den Følelse, den døde bort og erstattedes af en anden, alt som Tiden gik . . . Ja, og nu var Axel kommen hjem og kom maaske her —

Fru Helene sukkede tungt. Hun huskede saa Brevet, hun skulde skrive hjem til sin gamle Moder, og gik hen og fik fat paa Pen og Papir.

København 19 April 1908.

Kære Moder! Som antydet i mit sidste Brev, er vi gaaet fallit. Vexlerne kvalte os. Vi skulde skaffe Penge, men kunde ikke, endda vi havde mange tilgode rundt om. Krediten griber om sig, og mange glemmer helt at betale — det kan ogsaa blive en Mode, tror jeg. Det er, ligesom det ikke mere betragtes som en Skam at være uærlig. — Eksemplet gives ovenfra. Man kan næppe tage en Avis i Haan-

den uden at læse om en Kæltring i de saakaldte bedre Samfundslag — bedre! — Det smitter nedad, og det smitter hurtigt.

Ja, Mor, jeg er indigneret i højeste Grad over al den Lurvethed, over al den Slaphed i Æresbegreb, jeg efterhaanden er bleven Vidne til og nu Offer for. Her sidder vi nu i en lille, bitte Lejlighed saa højt oppe, som du aldrig har været. Det eneste, vi kan se, er en Stump Himmel og en Tagrende med nogle skrigende Spurve. Her sidder vi slagne og uden Vaaben til Livskampen; thi *Penge,* det er Vaaben, og intet Vaaben er lumskere eller bereder værre Saar.

Den rige har det let i sin Kamp, han er fuldt rustet mod Fjenden, men den fattige staar nøgen og vaabenløs — er det da noget Under, han saa ofte taber her i Livets bitre Kamp?

Kære Mor, jeg længes! Længes efter Søen, Skoven og Markerne derhjemme, længes saa stærkt, fordi det er saa langt borte.

Nu kommer Sommeren snart, saa grønnes og løves min Barndoms lyse Skov, saa synger Lærken sine friske Triller over Markerne, saa rapper de smaa Vildænder ude imellem Sivene, og Frøerne synger nede i Kæret, og om Aftenen høres Horsegummens møjsommelige: Aa—ja, aa—ja, hohoho...

Og udenfor mit gamle Kammervindue skvulper Søens smaa, klukkende Bølger. Hvem plukker nu Forglemmigej til den lille Lervase paa Bordet? Men hvor er da jeg? Her paa en femte Sal, klemt inde med mine smaa Musser. Hvor skal de tumle sig?

Kunde jeg give mit Ønske overnaturlig Kraft, vilde jeg ønske Musserne ud paa Landet til Skov og Sø, hvor Mennesket rettelig hører hjemme, og aldrig mere maatte de da komme tilbage til Byen eller leve Byens usle „Kunstliv“ — aldrig!

Christian søger for Tiden Plads som Handelsrejsende. Han tar' sig det ellers let med Fallitten. Hans Sind er saa let — Det var rart at være saadan, tænker jeg tit.

Vi beholdt da alle Møbler, fordi vi havde Ægtepagt... Men ellers tog de Rub og Stub i Butiken og ogsaa noget i Lejligheden, vi havde faaet senere. — Nu haaber jeg, du er rask, naar du faar Brevet. Venligste Hilsener fra Musserne og din

Helene.

P. S. Axel Dybe er nok kommen hjem, men vi har ikke set ham. Derimod kommer Svigerfar jo engang imellem.

Der var en Postkasse skraas overfor, hvor de boede, og Fru Helene løb ned og smed Brevet i. Paa Hjemvejen købte hun lidt til Aften. Mon Christian fik Pladsen, tænkte hun. Hvad saa? Skulde hun og Børnene da være dømt til at sidde og kvæles heroppe under Taget. Det blev ikke med hendes Villie i hvert Fald...

Hun gik hen til sit Sybord og ledte en Naal frem og Traad — lille Gerdas Dukke var revnet i Ryggen — der stødte hun uforvarende paa en gammel Ring. En Ring med en Opal, Christian havde givet hende engang før Brylluppet.

Hun huskede endnu, hvor glad hun var blevet for den Ring. Hun mente jo, den var af massivt Guld, og Stenen kunde enhver se var ægte. Helene havde aldrig før ejet en ægte Ring, men havde en dyb Forkærlighed for alt, der var ægte. —

Tiden gik. Christian og hun blev gift, og Ringen med Opalen bar Helene stadigt.

Da sker det en Dag, hun opdager, at Ringen er uægte. Der var slidt Huller i Belægningen, og Kærnen i Ringen viste sig at være af uædelt Metal.

Hun bar den aldrig siden —

Fru Helene stod lidt og saa paa Ringen, saa svøbte hun den ind i et Stykke Papir og begravede den saa langt ned i Skuffen, hun kunde.

Der viste sig nogle smaa haanlige Rynker omkring Næsen, og hendes Mund spidsede sig til Ordet: Messing, sagt med uendelig Ringeagt.

III

Efter grundig Overvejelse havde Axel Dybe besluttet at gaa op og hilse paa Broderen og Helene.

Det vilde være noget sært nu at møde dem, syntes han.

I næsten ti Aar havde han ikke set dem — skudt Skylden saa paa det ene og saa paa det andet, naar han en enkelt Gang skrev dem til. Men han havde ikke kunnet.

Se Helene som gift Kone, kunde han ikke — eller som Moder . . .?

Alt havde han gjort for at kvæle den Følelse, han nærede for Helene, men forgæves — indtil selve Tiden hjalp ham.

Tiden og Rejserne. Desuden var han naaet til den Erkendelse, at hvis der var Skyld mellem dem, da var Skylden absolut hans.

Han havde forstaaet, at den Sommeraften derhjemme ved den gamle Præstegaardssø havde han sat i Gang ét af Skæbnens store Hjul, der fortsatte sine Omdrejninger længe efter, at han havde sluppet Styrehjulet . . . Og naar han fordybede sig i Tanker om, *hvad* der vilde sket, hvis han den Aften havde fuldført sin Hensigt overfor Helene og ikke løbet vild med Tove — Ja, da kunde det svimle for ham — —

Han havde ogsaa været ligefrem *bange* for at se Helene; men nu tænkte han, at man vist med en rolig Samvittighed kunde slaa en tyk Streg over alle disse Minder fra dengang.

Helene havde sikkert glemt det hele, og han skulde nok vide at tie.

En Dag steg han op ad den mørke snævre Trappegang, der førte op til Helenes femte Sal.

Cand. pharm. Christian Dybe stod der med kunstneriske Bogstaver paa en flot skinnende Dørplade af Metal.

Sin Dørplade med Titelen havde dog Christian reddet. Axel smilte. Det lignede Broderen. Men denne lille Eksamen havde dog ikke kunnet redde ham fra Falitten. Nej, Penge, Bror min! Saa kunde du blevet Apoteker og siddet og tjent dig op til

Millionær paa de stakkels Syges Bekostning i Ly af kongeligt Privilegium . . . Det havde været en Gerning at være stolt af! —

Axel ringede paa. En af Smaapigerne lukkede op. Det var Ellen, den ældste, hun kendte ikke sin Onkel.

Han spurgte efter Forældrene, og Ellen løb med den Besked at:

— Nu ska' je' si' det! og væk var hun.

Lidt efter kom hun igen fulgt af sin lille Søster og sagde, at Far var lige gaaet, men hvis han vilde gaa ind i Stuen, kom Mor straks. Axel hængte sin Hat og Frakke i Entreen, som fortsattes tværs gennem Lejligheden, saa fulgte han Børnene ind i „Stuen". Det var Spisestuen. Møblerne var tarvelige Fabriksmøbler af halvt Egetræ, og det saa tomt og fattigt ud derinde.

Tilhøjre stod en Dør paa Klem og lod ham se Dagligstuen — den var omtrent tom: Et rundt Bord med en Opsats stod der, fire Stole og en Sofa og et Blomsterstativ, det var det hele.

Paa Væggen over Sofaen hang et Spejl. —

Tilvenstre hørtes én trippe om . . . Det maatte saa være Sovekammeret, og Helene var sagtens i Færd med at gøre lidt Toilette efter Opvasken fra Middagen.

Axel tog Plads i Chaiselonguen, og straks var Børnene over ham. Moderen havde nemlig sagt, det vist var Onkel, og Axel selv trængte til Luft for enhver Pris.

Saa fattig havde han dog ikke tænkt sig sin Bro-

der og Familie boende. Lidt efter lidt gik Klemslen bort fra Brystet ved Legen med Børnene, og da Helene traadte ind, sad Axel med Gerda paa det ene Knæ, en lille krøllet, munter Pige og sang:

— Alleman, Dalleman — Deriumdej,
Kalleman, Salleman, Killekunmej . . .!

Den ældste Pige stod og prøvede paa at lære Melodien. —

Helene stod lidt og betragtede uset denne Gruppe. Naa, saadan saa han ud nu. Han var bleven meget mager, Haaret begyndte at graane ved Ørene, men Øjnene var de samme: dybe, bløde i Udtrykket, og nu han lo, kom det gamle trohjertige, barnlige frem, som hun altid havde holdt af.

Saa saa' han pludselig op og blev hende va'r.

Hun var den samme — men smukkere. Trækkene laa mere klare nu i Linierne, og Øjnenes Udtryk var langt klogere; men Sorgen havde allerede begyndt at riste sine Runer om Munden og under Øjnene. Stille gav de hinanden Haanden og smilede pludselig tungsindigt begge. Helene bad ham tage Plads, og de satte sig og talte i afbrudte Sætninger af og til ledsaget af dette underligt forsagende, noget smertelige Smil, som straks var blevet til mellem dem.

Samtalen vilde ikke gaa. Axel spurgte om Christian, og Helene svarede, at han nu var henne at faa endelig Besked om Rejsepladsen — han maatte straks være her.

Axel prøvede at tale om Børnene, prøvede spø-

gende at drage Børnene ind i Samtalen ved at indbyde dem til at besøge sig og fortælle om Pierre, Katten, som han beskrev og efterlignede saa morsomt, at Musserne lo højt...

— Ti Aar er alligevel en lang Tid, sagde han saa efter en Pause.

— Og dobbelt lang, naar den slides under trykkende Kaar, sagde Helene, og der viste sig en lodret Rynke mellem Øjnene.

— Ensformigheden kan jo ligesom forlænge Tiden, sagde Axel — men jeg tror ikke, de, som morer sig, i Grunden faar mere ud af Livet end de andre...

— Næppe, ligesom afbrød Helene. — En Fordel har det da, det er, at man saa dejligt faar Besked paa sig selv — man har jo haft saa rigelig med Tid til at ligge vaagen og tænke og tænke — ja, og saa faar man ogsaa Lejlighed til at prøve sin Opfindsomhed i at faa det til *at slaa til* — det er ingen let Kunst at lære.

Axel smilte. — Denne Kunst er vist lige saa ofte vanskelig at lære blandt Velhavere — maaske langt mere... Du ved, der gives jo forskellige Fordringer. Livets Nødvendigheder bliver maalt af efter mange forskellige Krav — Det, én kunde kalde Velstand, kalder en anden maaske Elendighed. Det, jeg kalder god Mad, kalder en anden maaske Hundeæde...

I det samme ringede det, og Christian kom ind. Hans blaa Øjne skinnede bag Guldlorgnetterne med Vinduesglassene, og hans lille mørke Overskæg

strittede flot op i to vixede Spidser. Ansigtet var et stort Smil.

— Je' fik sgu Pladsen, henkastede han til Helene og befriede sig for et Par Pakker paa Bordet — her er Mad til Aften, og derovre, han skævede leende over mod Axel, som havde rejst sig — staar vist min berømte Bror, Kunstmaler Axel Dybe.

De trykkede hinandens Hænder, og Christian lod, som det kun var otte Dage siden, han havde set Broderen sidst. Efterhaanden smittede hans Humør de andre. Axel havde en hemmelig Samtale med lille Ellen, som stak i Byen for Onkel og kom igen med Vin og Frugt, og de skænkede og drak paa, — i Mangel af bedre — at Christians Handelsrejsendeplads maatte blive god og indbringende.

Axel følte sig friere, siden Broderen var kommen til. Han beklagede, at det gik saa daarligt i Fjordby.

— Det Hul! udbrød Christian — Godt var det da, man kom bort der fra — Det kan jo være kedeligt nok at være fallit, men hva Fa'en, det gaar vel — je' er ligeglad — der gives sgu nok Udveje, saa man ikke kommer direkte til at sulte . . .

— Hvor er de Udveje? spurgte pludselig Helene.

— Ja, nu er je' da Repræsentant for Vinhandlerfirmaet Snapsky, det kan vel gi' Føden — den Tid, den Sorg — Skaal!

— Er du saa tilfreds med den Stilling? spurgte Axel — kunde du ikke have Lyst til at arbejde et eller andet op — en Forretning, eller noget?

— En Forretning! Gud fri mig foreløbig! Det er ikke saadan at drive Forretning, som du maaske

tror. Det er en stor Risiko at begynde en ny Forretning, de fleste Steder er der for mange i Forvejen ... og faar man endelig Kunder, sker det, de glemmer at betale for Varerne — det sker! Forøvrigt skal man som Forretningsmand krybe paa Maven for Per og Poul ... har man en Smule Selvfølelse, skal man laase den nede i sin Pengeskuffe ... udadtil den ærbødigste Tjener — indvendig fyldt med Bitterstof og ædende Galde, naar der kommer et af disse kære Mennesker, hvis Fryd er at træde og spytte paa én, fordi de føler Magten er deres, fordi Lommen er fuld og Hjærnen tom — ja, det passer!

— Jeg kender det jo ikke, sagde Axel — kommer jeg ind i en Butik, har jeg det altid godt med Ekspedienten, i Reglen er det flinke Folk.

— Ja Tak, Far! Naar der kommer et rigtigt Menneske, er det jo en Fryd, det kan man tale fornuftigt med ... men de andre Skorpioner — aa der er saa mange af dem og særlig i en Butik, hvor de ved, Mester sidder lidt smaat i det, der piner de Galden ud hver Draabe, inden de med et tilfreds Suk gaar igen ... Det varede jo ikke saa længe, inden jeg var analyseret færdig ...

— Hvad vil det sige? spurgte Axel.

— Jo, ser du, i saadan en lille By findes noget som en Slags offentlig Mening. Det er efter min Mening en Bakterieart, som dannes i Løbet af 3—4 Maaneder, og det beror paa, hvorledes Bakterien trives, om en Nybegynder i en By erklæres comme il faut eller ikke — Christian slog en Latter op:

Jeg var cand. pharm. og Præstesøn; men den Helvedes Bakterie havde opsnuset, at jeg var fattig — og saa var vi jo dømt straks.

— Det var en underlig Grund at dømme for, syntes Axel.

— Ja, der er ikke noget at sige til det, mente Christian — Jeg var jo fattig, og følgelig svigtede de mig alle . . . Jeg averterede for lidt — Redaktøren glemte at hilse paa mig . . . Min Vaskerkone fik ikke ægte Skildpadde — ergo opfandt hun de dejligste Smaafortællinger . . . De fine Fruer fik ingen Tilgift paa Kaffen — selvfølgelig smagte den ækelt osv. Byen rundt fire Gange — — Men godt var det, man slap løs — nu er jeg ligeglad, og det skulde da være Pokkers, om ikke der skulde komme noget, man kan tjene Penge ved —

— Det er kønt dansk sagt, lo Axel — saadan ganske stille af sig selv skulde det komme, mens du sidder med Hænderne i Skødet og er ligeglad.

— Omtrent ja, nikkede Christian uden at mærke Ironien.

— Aa hvor er du typisk dansk, Brorlil! — Har et Forsøg glippet engang, saa prøver man ikke igen, nej, man sætter sig hen ganske uvirksomt og mener som saa: ja kan jeg ikke selv gøre det, saa sker det maaske ganske af sig selv — og der sidder man og venter paa, det skal ske — en Dansker kan vente længe, nogle venter Livet ud, andre dør af Sult forinden.

Helene var bleven opmærksom, der var som en

Bebrejdelse i det, Axel sagde, syntes hun, og derfor sagde hun:

— Det er vist ikke saa let at arbejde sig frem, som mange tror, jeg har tit tænkt, om ikke man ligefrem skulde sidde inde med visse Evner for med Held at ta' Kampen op — uden Kapital.

Axel sad lidt og saa tænksom frem for sig, saa sagde han alvorligt og indtrængende:

— Jeg deler fuldtud din Anskuelse om, at der fordres visse Evner; der fordres efter min Mening først og fremmest Tro paa sig selv — Selvtillid er ikke engang nok; nej, udelt, ubegrænset Tro paa én selv, det er Individets største Evne... Saa længe man har den Tro, er man Herre og har Magten — men den svageste Tvivl eller Mistillid kan kuldkaste det hele... Det gælder i Kunst, det gælder i alt.

— Jeg ved ikke, om I helt forstaar mig, fortsatte Axel — men Æmnet er mig kendt og kært, og derfor har jeg skænket det mange og lange Overvejelser og som et Slags Resultat faaet frem dette: Der er givet de fleste Mennesker fri Villie, som det hedder, og gennem vore Tanker og Ønsker er det, som om vi kunde igangsætte paa forskellige Tidspunkter i vort Liv nogle Hjul i Livets indviklede Maskineri — Da maa vi være forsigtige; thi kun de stærkeste Mennesker formaar at regulere Farten, endsige standse den helt til given Tid, kun de med Selvtro begavede Mennesker vil til enhver Tid være Herre over Gangen, Selvtillid kan for en Stund regulere, men Mistillid, selv det mindste er nok til, at Hjulet tager selv, kører løbsk, fortsætter paa Trods

af vor Villie og fuldbyrder sig selv maaske til vor Ulykke.

— Ja! udbrød Helene ivrigt — saadan er det! Det forstaar jeg, og derfor ved jeg ogsaa, at jeg med alle mine Tvivl aldrig naar noget Maal...

— Det er noget forfærdeligt Sludder, sagde Christian — hvor Fa'en har du lært alt det om Livets Skæbnehjul, haha — Naa du er udartet paa den Maade — bleven Grubler og Spekulationist. Skaal og Pokker med det hele. —

— Det er en Slags Livserfaring, tror jeg, Axel saa hen paa Helene — jeg har fundet ud, at et Menneske, der tvivler paa sig selv, i Grunden er et ganske haabløst Individ, og jeg tror, det er omtrent ligegyldigt, paa hvilken Plads det blir' sat — det vil aldrig naa at gøre Fyldest. Men jeg har ogsaa set Folk med ganske smaa Evner, ja ganske tomme Fyre, men med denne urokkelige Tro paa sig selv, Tro paa egen Lykke og Held — set saadanne stige opad, stige uafbrudt, indtil de har staaet ved et Maal, der maatte synes uopnaaeligt med deres Kvalificationer. Prøv selv at se jer omkring og sé paa Folk, som sidder i fremskudte Stillinger her og der — det er ikke altid deres Studier, deres saakaldte Dannelse, være sig latinsk eller amerikansk, deres Uddannelse, der har sat dem paa Plads, nej, det er deres egen udmærkede Selvtro, der har bragt dem paa Plads.

— Der kan være nogen Mening i Snakken, lo Christian — naar jeg tænker ud til Fjordby og løber Spidsernes Navne igennem, synes jeg at kunne begribe din Visdoms Sandhed — Skaal! Hvem skulde

troet, du havde saadan et Hoved — du har jo aldrig taget Eksamen.

Axel klinkede leende med Broderen: — Denne Opfattelse er ogsaa dansk, ja saa dansk, at jeg vil drikke paa den — Flasken maa ha' en Etiket, ellers duer Indholdet ikke! — Anvend denne Teori i din Vinforretning: fine flotte Etiketter paa Flaskerne, det siger mere end Indholdet... Man skal ikke skue Hunden paa Haarene, men man gør det altid — —

Samtalen gled ud i det dagligdags, om Vejr og Vind, Sammensætningen af den nye Ministerliste, Danmarks Forsvar og lignende, som ligegyldigt bliver drøftet dagligt af et Par gode Venner ved et Glas Øl, og efter endnu et lille Glas tog Axel Afsked efter først at have inviteret Helene og Børnene hjem til sig i Atelieret og Haven. — —

— Han var jo meget skikkelig, sagde Christian til Helene, efter at han havde fulgt Axel til Dørs — Ja, han kan sgu sagtens gaa med Lakstøvler og Mansjetskjorte, det kan han takke Onkel Jens for, den gamle Idiot.

— Hvoraf kom det sig, at Axel fik alle Pengene? Jeg ved ikke, om jeg før har hørt det, jeg kan i alt Fald ikke huske det mer, spurgte Helene.

— Fordi Axel lignede Moder. Onkel Jens var jo Moders eneste Bror og var bleven ædende gal paa Fader, fordi han ikke mente, Fader var god nok ved Moder. Jeg ved ikke, om Moder har beklaget sig, før hun døde, men jeg antager det. Onkel Jens holdt nok meget af hende. Det er det, jeg ved. Da saa Onkel døde, viste det sig, at Axel var Universal-

arving, fordi han i det ydre lignede sin Mor, og en Passus bestemte, at han ikke maatte dele med mig, saa gik hele Arven til et Legat, tror jeg. Det hele var meget juridisk rigtig. Onkel Jens var jo selv Jurist. Hvorfor jeg ikke fik noget, var fordi jeg lignede Fader, under saadant et Ydre, mente Onkel Jens, kunde kun skjule sig Tomhed eller Ondskab — det var et Slag til Fader — men det ramte mig haardest — for der var vist mange Penge...

Helene sagde ingenting. —

— I Overmorgen gaar Rejsen for sig, sagde Christian oprømt — Først Fyn rundt og derefter Jylland — En ny Hat maa jeg ha' og nye Støvler — — Jeg har bestilt Repræsentationskort, de er fine.

— Hvad er det for nogle? spurgte Helene.

— Et Slags Visitkort, men større, flottere. Du skal sé mine, jeg faar dem i Morgen. De er lækre! — — Jeg kan vel rejse i det blaa Jakkesæt?

— Det er jo det bedste, du har.

— Ja, hva Fa'en! Jeg ska' jo repræsentere — man kan da ikke være cand. pharm. og stille som Repræsentant i lappede Bukser. — Og saa skal jeg ha' en Kasse fine Cigarer — til de fine Kunder, du ved — og en ny Urkæde af Kompositionsmetal.

— Saa bliver der nok ikke nyt Tøj til mig eller Børnene i Aar heller, sagde Helene.

— Det ved jeg ikke, svarede han og rystede Hovedet — men jeg ved, jeg er nødt til at ha' det, jeg har sagt — nødt dertil, forstaar du — det gælder vor Fremtid!

Fru Helenes Læber dirrede, rask gik hun hen og hviskede skarpt og skærende: — *Messing!* —

Christian Dybe blev bleg, dette Ord lod til at saare ham dybt, havde været brugt før, men var stærkt nok endnu.

Han greb sin Hat og for ud af Døren, men idet han strøg forbi Helene, sagde han indædt arrigt: — Opal! —

Saa gav begge Børn sig til at græde, Glæden var ovre for denne Gang. Disse Ord betød Ufred, vidste de fra før.

IV

Det kan ske, en travl Mand en Dag stopper op og føler Trang til at gøre sit Regnskab op, før han atter begynder et Livsafsnit. Han trækker frem fra Krogene sit Livs Resultater, hvert Plus og som ærlig Mand ogsaa hvert Minus. Det er som en Slags aandelig Status, han gør, og naar den er forbi, føler han sig bedre tilpas end før, fordi man nu engang føler sig bedst tilpas i Klarhed.

Derefter tager han fat paa Livet med fornyet Mod og beriget med en Stump Livserfaring, der maaske har stor Betydning for hans Fremtid.

Siden sin Hjemkomst og særlig siden Mødet med Helene havde Axel Dybe begyndt saa smaat at sammenstille sit Livs Resultater.

Han havde levet sit Liv, som de fleste. Fulgt sin egen Egoisme i dens Forlangender uden smaalige Hensyn til Samvittigheden. Selv Forholdet til Helene

blev først nu fuldt belyst og Forholdet til Tove Schwartz, der var saa uløseligt knyttet dertil.

Tove havde været en Sommers berusende Drøm, en Blodets jublende Fest — men siden . . . da blegnede Toves Billede endog saa stærkt, at han aldrig havde interesseret sig for, hvordan det gik deres Barn . . .

Axel Dybe havde haft et vist Tag paa at glemme og lukke ude.

Kun Mindet om Helene havde han aldrig kunnet frigøre sig for, det dukkede stadigt op, og hvad han end gjorde for at glemme hende — det hjalp ikke.

En Tid havde han levet med en liden Pige, en Model ved Navn Guldi. Det varede en stakket Stund, saa kunde hun heller ikke mane Helenes Billede bort.

Til Slut blev det ham klart, at det var Helene, han havde søgt hos andre Kvinder — men følgelig aldrig fundet, og nu havde han set hende igen. —

Axel Dybe burde være belært af tidligere Erfaringer. Han vidste godt, at han nu stod igen ved Hjulene og igen var i Færd med at sætte noget i Gang, han ikke kunde beregne Virkningen af — men foreløbig søgte han efter bedste Evne at regulere. Saa viste der sig vel et eller andet, som kunde give Fingerpeg. — —

— — —

Fru Helene kom tit og besøgte ham. Saa satte hun sig i den dybe, bløde Lænestol og fik fat i en Bog eller et Haandarbejde. Ude i Haven legede Ellen og Gerda med Pierre under stræng Opsigt af

Madam Hansen. Men Strængheden var kun tilsyneladende. — Madam Hansen havde, uvist af hvilken Grund, fattet Forkærlighed for Fru Helene, og for hendes Skyld fyrede hun gerne lidt i Atelieret hver Morgen „for at ta' Ravslen", sagde hun.

— Men den lille Frue gør det ikke saa længe, sagde hun til sin Mand — hun har den samme Lyd i Hosten som Petrea... Petrea, Hansens Datter, var død af Tuberkulose.

Inde i Atelieret var der lunt, ellers var det koldt nok, skønt det var hen i Maj Maaned nu.

Helene holdt af at komme her. Her var noget af den Comfort, hun savnede hjemme. Det var saadan en velhavende Følelse at lade sig synke ned i den bløde Lænestol og læne Hovedet tilbage og se hen paa de mange Malerier, Vaser og Draperier — der var for hende i hvert Fald noget ødselt, som hun alligevel følte sig tilpas med, noget østerlandsk, tænkte hun, der rørte hendes Indbildningskraft og kunde lægge sig som en blød Stemning i hendes Sind, som en Slags inderlig *Hjemfølelse* — hun turde knap tænke Ordet, men hun følte, det var det rigtige.

Det var ogsaa morsomt at se Axel male eller tegne, og naar han saa rejste sig for at stoppe sin Snadde, slog de gerne en Sladder af. Ofte blev han staaende længe og talte med hende, og det var som Ordene greb og kærtegnede hinanden — en vis Ømhed i Tonefaldet. —

De førte ogsaa dybere Samtaler om alvorlige Ting, og altid kunde hun følge hans Tanker og ofte lyse

op, naar de havde vandret saa alt for dybt ned i Tankens Løngruber. Det gik op for Axel, at en god Kvinde er en kostelig Skat, som mangen Mand trænger haardt til, og han, den stærke, ensomme Mand, hvis store Styrke bestod i hans Evne til at være tilfreds i Ensomheden; han begyndte nu at længes, hvis der blev for længe mellem Helenes Besøg. — I denne Tid kom Ideen til det nye Billede.

Han vidste ikke hvordan, men det dannede sig for hans indre Syn med en intens Klarhed, som blændede, og han gav sig med fuldt Liv ind i Arbejdet.

Billedet forestillede en ung, kraftig Mand, der stod øverst oppe paa en Bjærgtinde. Stolt stod han og skuede ud over den evige Sne, som omgav ham. Sin Hat havde han taget af, og Blikket straalede af Begejstring, som var det borte i fjærne, herlige Syner — og højre Arm var udstrakt til en Hilsen eller et frydfuldt Løfte til alt det herlige, han saa og var betaget af. Saadan stod han. Bag ham skraanede Bjærget stærkt, der hvor han var kommet op — men foran huledes Afgrunden ind under ham — tog han et Skridt frem, blot et eneste, vilde han ufravigelig styrte ned i det gabende Svælg . . .

Og det mærkelige og uhyggelige var: man følte uvilkaarlig, næsten rent fysisk, at han vilde tage Skridtet.

Nogen Grund kunde ikke gives for denne Følelse, den sneg sig i al sin Uhygge over alle, som saa Billedet.

Han vilde tage Skridtet! Der var noget i Holdningen, i Stillingen med Benene, der sagde det. Kun Ansigtet sagde det modsatte, og blev der da som Helhedsindtryk noget lammende, noget skæbnetungt, fordi man følte han tog Skridtet, men mod sin Villie.

Noget uforklarligt, som var stærkere end han, havde grebet ind og vilde fuldbyrde Hjulets Omdrejning...

Axel Dybe følte godt, at Billedet var en Frugt af det allerinderste i hans Sjæl og kunde blive til Virkelighed i overført Betydning — — men endnu tøvede han, endnu stod han raadvild ved Hjulene og søgte at udgrunde, om han havde Selvtro nok...

V

En Søndag Morgen ringede Atelierklokken vedvarende. Axel maatte stikke i et Par Tøfler og slaa Slobrokken om sig og ud at se, hvem det kunde være.

Det var Broderen, Christian Dybe.

— Naa, det maa jeg sige, udbrød han til Axel — ligger du og snuer din Sundhed Pokker i Vold midt paa en højhellig Søndag... Har du osse Raad til det?

— Aa, jeg var saa søvnig, svarede Axel — kom sent i Seng i Aftes.

— Aha! udbrød Christian og klappede Broderen paa Skulderen — maaske very fine girls, last night! Hva' gamle?

— Det bruger jeg ikke, sagde Axel stødt.

— Naa, ikke mér . . . nej; man blir jo Munk, naar man blir gammel. Christian lo lidt ondskabsfuldt. — Ja, for du var jo da osse et Menneske — paa de Omraader — inden du blev folkesky . . . Kan du slet ikke mere huske Tovelille? eller Guldi . . . fine girls, Sir!

— Hvor har du hørt om Guldi? spurgte Axel gnaven.

— Saa, saa! ikke gnaven, lo Christian — jeg er sgu ligeglad . . . Guldi sad jo her lige midt i din Wigwam engang, jeg slumpede til at komme ind . . . hun var bandsat sød, ka' jeg huske . . . Har du for Resten ikke en ordentlig Bitter at byde paa Morgenstunden?

Han gik og drev om i Atelieret. Pludselig brast han i Latter:

— Her er jo Guldi! raabte han — men sidst, jeg saa det Billede, var hun ganske nøgen, og nu er hun klædt paa, som skulde hun tilbringe sin Ferie paa Nordpolen. Hvad er den af?

— Aa, det er lidt af en Historie, sagde Axel, der var færdig med sin Paaklædning og nu kom med Flaske og Glas.

— Saa fortæl den, du! sagde Christian og saa kærlig til Flasken — jeg syntes godt om Guldi —

— Jeg ved ikke rigtig, sagde Axel — skønt det kan da ikke skade. Godt, du skal faa Historien — hør saa her: Guldi var jo Model, som saadan gjorde hun sin Entré her hos mig . . . Ung og dejlig var hun og blufærdig —

— Spring Blufærdigheden over, mumlede Christian.

— Hun var et Barn, fortsatte Axel — et Barn, der ikke kendte Verden, men havde den voksnes Appetit og Barnets Nysgerrighed i sit Væsen . . . Hun forelskede sig i mig —

— Og du nyttede Lejligheden!

— Jeg gjorde saa . . . Vi levede sammen en Sommer i Fryd og Glæde; saa var hun ødelagt . . . Det var dengang, jeg havde Venner, én af dem tog hende fra mig og rejste vist til Rom eller Paris med hende . . . Det kunde hun først gøre, da hun havde lært ikke at tro mere paa Kærlighed — da hun havde lært at betragte sig selv som en Vare, der kunde sælges . . . Aa, jeg havde lært hende det. Jeg havde saa længe behandlet hende som en købt Ting, at ogsaa hun indsaa hun var det . . . og saa flygtede hun fra mig.

— Aa, hva Fa'en, sagde Christian — en lille Pige fra eller til . . . Hvorfor skal alting ses saa dybsindigt?

— Vi burde altid kunne overse Rækkevidden af vore Handlinger, sagde Axel — det kan vi desværre ikke, men jeg tror alligevel, vi tit har en bestemt Følelse af, hvad Enden vil blive, naar vi staar i Begreb med at begynde noget . . . Og den Følelse burde vi altid respektere!

— Hvordan gik det saa Guldi? spurgte Christian afbrydende.

Axel sad lidt i egne Tanker.

— Guldi . . . jo, en Dag sidste Vinter var jeg gaaet

ind i National Gallery i London og hvem staar derinde i én af Salene og ser paa Billederne? Guldi! Guldi i stor Dress og paa høje Hæle. Da hun kendte mig, flygtede hun og blev borte for mig... Man kunde jo ikke løbe som et vildt Dyr derinde —

— Og hvad saa? spurgte Christian ivrig.

— Et Par Aftener efter, da jeg gik hjem til mit Pensionat paa Russel Square, hvem kommer da imod mig paa Gaden i stor Dress og paa høje Hæle? — Guldi! Der fangede jeg hende —

— Og saa?

— Ja, hvad saa, sagde Axel alvorlig — jeg fulgte hende hjem for at se, hvorledes hun egentlig havde det... Hun var down, saa grundig nede hun kunde komme... Vennen havde jo længst ladet hende i Stikken, og nu gik hun paa Gaden i London.

Efter en Pause sagde Axel tungsindig: Da jeg saa kom hjem, malede jeg hende Tøj — det ene Stykke efter det andet — indtil hun fik Overtøj, som du ser — —

Christian rejste sig: — Du overmaler altsaa din Samvittighed — tror du den Fernis holder? sagde han — ængst dig ikke, Guldi var nok gaaet den Vej uden din Hjælp; hvorfor Fa'en ta alting saa højtideligt, si'er jeg... Saa maa man hellere helt la' være...

— Ingen ved, hvad Guldi kunde været, havde ikke jeg vist hende Vejen, sagde Axel haardt.

— Nej saamænd, men der er da ingen Grund til at tro, at hun havde drevet det særlig vidt, efter hvad jeg nu kender til hende. Du er maaske fuld af Anger og Bod?

— Nej jeg er ikke, sagde Axel — det forfærdelige er jo, at blev jeg atter stillet foran dette med Guldi — saa gjorde jeg det igen — satte Hjulene i Gang og lod køre... Men jeg *sørger* over Guldi. Hvorfor nedkalder man altid mest ondt over dem, man elsker?

— Hm — jeg ved sku ikke — sagde Christian og forsøgte at se dybsindig ud.

Mon det ikke skulde være, fordi vi elsker forkert. Axel saa tungt frem for sig. Vi søger os selv og vor egen Tilfredsstillelse i Elskoven og glemmer den anden Part i vor blinde Egoisme. — —

Christian stod lidt og saa paa Broderen.

— Det maa sgu ikke altid være let for dig, sagde han — skal du have alting gaaet saa grundigt igennem — maa jeg saa bede om min Maade at ta' Verden paa... Jeg har altid fundet, at jo mindre man vidste, desto lykkeligere var man...

— Kundskab kan være tung nok til Tider, svarede Axel — det er ikke altid, at Frugterne fra Kundskabens Træ synes velsmagende, og det, man ikke kender, giver heller ingen Sorg, derfor kan du paa en Maade faa Ret paa de tankeløses Vegne.

— Ja, ikke sandt! raabte Christian leende — Dumheden længe leve!

— Det gør den ogsaa nok, smilede Axel — den har i hvert Fald mange Repræsentanter.

— Er det mig, du gør Nar af? Ja, ja, værsgo'... Det er ellers en Afskedsvisit denne her. Familien skal rejse til Jylland i Aften og blive en Maanedstid — Jeg har lige tjent Rejsepengene.

— Skal I rejse hjem? Axel fór op.

— Ja, hvis du ikke har noget passende at indvende... Ja, jeg skal sgu blot med til Fredericia, saa gaar jeg i Gang igen med Sprutten, det gaar meget muntert — man drikker bare lidt rigelig.

— Ja, gør du ikke, Axel syntes allerede, han kunde se det paa Broderen.

— Kan gerne være, svarede Christian — jeg hørte nok, hvad du før sagde: man har tit paa Følelsen, hvad Enden vil blive, og jeg føler tit, at bliver det saadan ved... Naa ligemeget derom. Gaar du med hjem og ta'r pæn Afsked?

— Vel gør jeg det! Axel fik ledt frem Hat og Stok, og lidt efter gik de sammen ud af Porten.

VI

Haugstrup Præstegaard, 1. Juni 1908.

Kære Svoger! Du fik mig jo til at love at give Livstegn. Herude i Barndomshjemmet er godt at være, og det er let at skrive Breve, naar Hjærtet er fuldt, derfor skal jeg opfylde dit Ønske.

Jeg gaar omkring og hilser paa alle Mindesteder: Træer, Sten, Lønstier i Skoven, visse bestemte Udsigter og alt det, du ved, der i vor Underbevidsthed har faaet en Plads, det altid beholder. Men jeg tager ogsaa Afsked... Er det en Anelse, denne stærke Følelse jeg har, og som siger, jeg ser det aldrig mere. Jeg ved det ikke. I vore Dage tror Folk jo kun paa det, de kan holde fast med deres stakkels fem Sanser.

Jeg tager Afsked — ofte med Taarer, for hvad er vel én kærere end Barndommens Jord, hvortil de tusind Minder er bundne. — Jeg viser mine Musser alle mine Minder og fortæller dem, at her har Mor selv gaaet og været en lille Musse — traadt paa den Sten der, kravlet hist i Træet, leget Skjul under disse Buske — og Musserne gør store Øjne og synes, det er saa morsomt, at Mor har været en lille Pige netop her, hvor de gaar, og de leger fra Morgen til Aften, hele Dagen lang, og deres Øjne skinner, og deres Kinder rødnes... Børn er som Blomster, Sol maa der til. — Man skulde synes, at Børn opfødte paa Landet maatte blive helt andre Mennesker end disse smaa Stakler, der lever i Storbyernes giftige Dunster — maatte blive friskere, renere og Sindet lysere...

Men Landboerne ser ofte ikke Skoven for Træer ... Det er underligt, hvor let Glæden ved en Ting bliver borte, naar vi skal leve af Tingen... Og dog sker det nok engang, at Landmanden faar Øjnene op for Solens Varme og for Skønheden ved Blomster og Blade — da maa det blive ideelt at være Landmand... Men ogsaa her trykker Fattigdommen; min engang saa livsglade Broder Steffen er stærkt under Aaget, ser jeg. Terminsrenterne staar ham i Hovedet, saa han glemmer at lytte til Fuglesangen — og saa er vel Livet lige trist, enten det leves her eller der.

Den, som holder sig mest rank, er Mor, gamle Madam Lyngkær, som Folk nu siger, for Mor er jo gammel nu.

Os unge lèr hun af. — I har saa travlt med at spekulere over Livet, saa I glemmer rent at leve det, siger Mor saa lunt. Nogle anser hende for en begavet Kvinde, saa hun har maaske Ret. Men leve Livet kan vel forstaas paa saa mange Maader —

Endnu er Mor første Mand om Morgenen, og endnu gaar hun baade her og der og gir sit Besyv med til Ærgrelse for Steffens Kone — den Slags Smaagnaverier, der ikke let undgaas, hvor gamle og unge skal leve sammen.

Tænk, i Gaar traf jeg Tove Schwartz omme i Skoven. Hun har forandret sig meget, gammel saa hun ud. Hun er hjemme hos Faderen, hvor hun holder Hus. Hun var ogsaa saa simpel i Tøjet, det gør saa meget. Det er underligt, hun aldrig har været udenfor Lerbakkerne, altid gaaet derhjemme og passet sin Dont fra Barnsben af — det gir ikke meget Slid i Hjærnen, men det gir heller ikke megen Grøde.

Hun var saa fremmed overfor mig, men noget snakkede vi da. Hvor bliver vi alle gamle, og Livet, synes jeg, har været saa karrigt overfor os — men Fordringerne var maaske for store. Lære at nøjes burde være et Hovedfag i Skolerne.

Jeg længes efter Lænestolen i Atelieret, der er ingen Steder i Verden, jeg sidder blødere end der. Venlig Hilsen. *Helene Dybe.*

Haugstrup Præstegaard, 9. Juni 1908.

Kære Svoger! Det pjaskregner og har gjort hele Dagen. Saadanne Dage efterser man sine Gemmer,

finder frem de mærkeligste Ting og hengir sig timevis i Minderne . . . Eller ogsaa skriver man Breve, hvis man har nogen at skrive til, der bryder sig om og forstaar et Brev, der ikke er skrevet efter Formularbog. — Tove har været her, her i mit Kammer for at spørge til dig eller efter dig, om du synes, det er rigtigere. Herregud, tror jeg ikke den gamle Pige elsker dig endnu — i hvert Fald elsker hun Mindet, elsker dig, som du var dengang, og hun taler om dig, som du var den samme. Det lader ikke til, det er gaaet op for hende, at Tiden, som har ældet hende, ogsaa har ældet dig.

Hun bad om din Adresse, det var klart, at noget laa hende paa Hjærte, som hun ikke vilde sige mig — nu faar du nok Brev fra hende med det første.

I Gaar sejlede Bror Steffen en Tur med mig paa Søen.

Det var saa rosomt at være ene med ham, skønt han er saa forandret, saa man næppe kan kende ham mere. Det lader til at være sørgelige Ting, han har læst i Livets Bog.

Kan du endnu huske Mette Skillemark, hun tjente din Fader sidste Ferie, du var hjemme, og var med paa Sejlturen første Gang, du saa Tove . . . Hun blev gift med Bror Steffen, gjorde Mette. Dengang var hun buttet og rund og med dybe Smilehuller i Kinderne, og hun og Steffen var glade og muntre og saa vittige, at man knap nok kunde være i Stue sammen med dem . . . Nu gaar de tvære og ligegyldige omkring eller — skændes. De gider ikke

se hinanden, endskønt de giftede sig af Kærlighed. Jeg spurgte min Bror, han mente, det var Vanen.

Man lærte jo snart hinanden at kende lige ind til Sjælens inderste Tanker, saa kunde man begynde forfra, og forfra — og forfra, der var jo ikke mere.

Jeg kunde ikke forstaa det, mente at Menneskesjælen var et uudtømmeligt Forraad at øse af; men Steffen sagde, at der var mange tomme Sjæle i Verden, man kunde ogsaa sige Hjærner, mente han. Forstand og Følelse burde jo i et Menneske være saadan blandet og tilstede paa en saadan Maade, at det foryngede sig selv, alt som Tiden gik — men der var mange, der paa et vist Tidspunkt sagde Stop, og til dem hørte Mette. Broder Steffen sagde:

— Og hende regnede jeg engang for at være Lyset for mit Liv, haha! Hvor tumler man dog om i Blinde — — Livet er ikke det, vi troede, lille Søster! Men hvem er det, som har bibragt os denne Tro? Hvem er det, der fylder Ungdommen med Løgn og Bedrag og opvækker disse falske Forhaabninger? Hvem er det, der til Børn og unge Mennesker siger, Verden er fuld af Guld og grønne Skove, Fred og solskinnende Lykke? Hvem er det, der fylder Ungdommen med Uvederheftighed og dækker og skjuler Livets nøgne, graa Virkelighed og udsatte Fælder?

Jeg ved ikke, sagde han — men det er, som det i vore Dage er en stiltiende Overenskomst af de ældre at skjule Sandheden.

Mine Børn skal nok faa Sandheden at se. De skal

ikke overrumples og svinebindes i Livets første Basketag.

Saadan omtrent sagde Steffen, saa du ser, at Landet ikke heller er nogen Idyl, hvor den flittige Bonde sover, arbejder, spiser og lader Vorherre om Resten. De Bønder, der levede saa, ligger paa Kirkegaarden. Nutidens Bønder har lært at tænke, til hvis sande Gavn, maa Tiden vise.

Naa, nu burde jeg vist stoppe, men du ved: Regnvejret risler langs min Rudes Glar . . .

Der var noget i dit Brev, jeg ikke forstod og ikke vil forstaa, selv om jeg kunde, du var vist heller ikke klar over, i hvilken Mening det kunde optages, da du skrev det.

Der er et Menneske her i Gaarden, jeg ynker. Det er Præsten. Han er ugift, og en Søster bestyrer Huset. Tænk dig, et enligt Mandfolk beboer dette mægtige, lange Stuehus. Han vil ogsaa have Pensionærer i Sommer, hvis kan kan faa nogle — det kan vel ikke friste dig? Jeg havde i Gaar Brev fra Christian, han har det godt. Musserne be'r mig hilse Pierre.

Hilsen — *Helene Dybe.*

VII

Det hjalp ikke meget, at Axel søgte at opfriske sin aargamle Teori om Ensomhedens karaktérstyrkende Egenskaber. Han følte en Tyngde og Trykken over Brystet, som ingen Teorier kunde jage bort: — Længslen efter Helene. Ja, det nyttede nok

ikke mere at stritte imod, følte han. Kærligheden er en despotisk Regent, den fordrer Underkastelse. Axel elskede Helene af sin ganske Sjæl, det lod sig høre . . . Og han følte, det ingen Nytte gjorde, om han brugte al sin Forstand, Erfaring eller Fantasi til Bekæmpelse af denne altopslugende Følelse.

Han kunde se den an ovenfra, fra Verdensmandens høje flegmatiske Stade; og han kunde se den an fra Jordens Flade (det var jo hans egen Brorkone); men Følelsen var der alligevel og saa omtrent ens ud fra alle Synspunkter . . . Saa overgav han sig paa Naade og Unaade, gav sig sin Længsel i Vold.

Nogle Dage efter kunde han atter begynde at arbejde, og Katten Pierre sad som i gamle Dage paa Stafeliet for at „inspirere“ ham. Deroppe var indrettet et Slags Leje . . . Axel syntes i sin Tid, det var morsomt med den Kat . . . hvergang han saa op, mødte han dens fortrolige Blik — og kom der engang imellem Mennesker for at se hans Billeder, kunde det være et helt Circusnummer at se, naar Pierre stak sit sortgrimede Fjæs frem over Lærredet . . .

Det var den Tid, den hørte dog Ungdommen til. Nu var selv Pierre bleven gammel og Diplomat med Alderen.

Talte man godt med den, var den venlig og spandt og missede, fik den Skænd — lagde den sig til at sove. — —

Billedet af Manden paa Bjærgtinden skred frem, og om Aftenen plejede Axel til Tak for sin Flid at

unde sig Ro til at digte og drømme om hende, hans Hu stod til.

Da skete det, han fik en Forskrækkelse. Et af de Hjul, han i sin Tid havde sat i Gang — og sluppet — havde fuldbyrdet sin Omgang . . .

— — —

Det er en stille Aften, men en Del mørk, for Himlen er fyldt med mørke, fugtige Skyer, der truer med Regn. En Byge kom i Mørkningen, saa Jorden og Brostenene er vaade endnu.

Axel sidder ved Klaveret — i Mørke — og fantaserer over sin Længsel. Hans Stemning er blød, svinger mellem Graad og en Lyst til at synge Salmer. For hans indre Blik staar Helene som et overjordisk Væsen — et legemliggjort Ideal . . . og Gang paa Gang slaar Stemningen over til Graad, til den haabløse Fortvivlelsens Graad, naar hans Tanker dvæler ved Mindet om hin skæbnesvangre Aften, da han i sin Blindhed valgte Tove. — —

Da tar Klokken til at ringe — vedholdende — kraftigt, som om den røres af en kendt Haand. Han gaar ud og lukker op og tænker, hvem det kunde være denne Tid paa Aftenen. Næppe er Døren aaben, før en lille Kvindeskikkelse smutter forbi ham og ind. —

Det gyser i ham. Hvem er det? Der var noget bekendt ved den lille Skygge, som forsvandt. Han skynder sig ind og finder lille Guldi henne i Lænestolen, hvor hun sidder og kryber sammen.

Herregud, hun ser saa daarlig ud, gør Guldi! For

en Stund glemmer han Helene — Guldi var jo engang den, som trøstede — —

Der sidder hun nu, den vidunderlig skønne Model — Tøjet er daarligt, og det forhen saa søde, lille Ansigt med de trohjærtede, store Øjne, det er graat og tøjagtigt, og Øjnene er matte. —

— Hvad skal du saa? spørger Axel og hører, Stemmen er falsk.

Hun ser forskræmt op paa ham, brister saa i Graad, der ryster hele den lille Skikkelse. Noget efter siger hun:

— Jeg er saa ulykkelig, Axel! Kan slet ikke mere — jeg vil dø.

— Der er mange, som siger disse Ord og bliver ved at leve, siger han.

— De har vel saa ikke været saa ulykkelige som jeg, svarer hun stille, lidt efter føjer hun til: — Jeg er rejst hjem fra London for at dø — jeg vilde se Moder, men ingen ved, hvor hun er. Et Sted, hun havde været, sagde de, hun sagtens havde sørget sig ihjel — over en vanartet Datter — jeg græd, da jeg kom ud fra dette Hus . . . Axel! Livet er ikke til at leve! Jeg kan ikke . . .

Lille Guldi græder stille, og Axels Hjærte begynder at tø op . . . Minderne kommer ét efter ét — lyse og skinnende som Perler paa en Snor — ja, engang var hun dog hans dyreste Eje — hvordan havde han passet sin Ejendom?

Det var et Spørgsmaal, hvis Svar satte Axel i Forlegenhed.

Han trækker en Stol hen til hendes, sætter sig

og tager hendes Haand i sin — og lidt efter kærtegner han den stille — —

— Stakkels Guldi . . .

— Jeg var ude langs Langelinie, siger hun saa — og gik og saa Stedet an — det skulde være et Sted, hvor Vandet var stille og glat . . .

— Hvorfor, Guldi?

— Jeg ved ikke — men det skulde ligge blankt som et Spejl — — saa vilde jeg glide ganske tyst og stille derned — — — Axel, saa var det, jeg fik Trang til at se dig — der er noget, jeg vil spørge om — og saa gik jeg herhen.

Axels Stemme er uklar, da han siger: — Nej, Guldi, du maa ikke dø — hvorfor skulde du det. Jeg skal nok hjælpe med lidt til Tøj i Førstningen, og saa finder vi nok en Plads, jeg skal snakke med Madam Hansen, hun hitter nok paa Raad . . . .

Men Guldi rejser sig med et Sæt.

— Ja men jeg *vil* dø! Ingen kan forbyde mig det . . . Jeg er syg ogsaa, er . . . . . hun hvisker ham hurtig nogle Ord i Øret — Der ser du, Livet er for mig værre end Døden, tifold værre!

Hendes Ord lyder i hans Øren, og han føler dem som Hammerslag paa sin Samvittighed. Saa langt altsaa! Med den lille, fine, troskyldige Pige, der i sin Tid kom til ham ren og hvid — hende, der kvidrede som en Lærke og troede alle Mennesker og ham bedst af dem alle. — Guldi fortabt!

Han kaster sig ned foran hende og trygler og be'r under heftige Selvbebrejdelser, at hun skal blive — skal leve . . .

Men Guldi lægger sin lille Haand paa hans Mund.

— Nej, nej! siger hun og virrer med Hovedet — jeg var nok gaaet den Vej uden din Hjælp. Jeg var saa svag, ung og alligevel med Appetit paa Livet. Det er som nogle Mennesker er skabt til Fordærvelse — deres Skæbne staar skreven i deres Pande — jeg er én af dem . . . Har du holdt af mig, Axel, saa lad mig gøre, som jeg vil — prøv ikke heller at tvinge, intet vil hjælpe. For mig er alting bleven for længe. Min Sygdom kan ingen helbrede, og selv om det skete — min tabte Tro til Livet kunde ingen give mig tilbage.

Igen sidder hun og stirrer frem for sig i Halvmørket — saa knuger Graaden hende sammen, som led hun af en stor Rædsel.

— Axel, hvisker hun og klemmer krampagtig hans Haand — tror du, Gud vil fordømme mig — her blir jeg jo kun til Fortræd og ondt — men jeg er saa bange for Gud. Jeg kom i Tanker om ham, da jeg gik derude langs Vandet, fordi jeg saa Stjerner spejle sig deri — og saa løb jeg.

— Axel tøver lidt med Svaret, endelig siger han — han føler, han kan i denne Stund ikke sige andet —:

— Nej, Guldi! Gud er barmhjærtig!

Hendes Ansigt klarer op, noget som et Smil viser sig.

— Det tænkte jeg nok, siger hun saa — men jeg var ikke helt sikker, derfor vilde jeg spørge dig, fordi *jeg stoler paa dig, Axel!*

Hun rejser sig og gaar omkring i Atelieret. Det

er klart at se, en Sten er falden fra hendes Bryst. Pludselig anslaar hun en Tone paa Klaveret, staar saa lidt, som betænker hun sig, og siger med en stille, sløret Stemme:

— Maa jeg synge en Afskedssang? Jeg har lært den i London af en dansk Digter, nogle Dage før han skød sig. Hun kommer helt hen til Axel og smiler ham sørgmodig i Møde. —

— Ja, syng Guldi, hvisker Axel med Taarer i Øjnene — som i gamle Dage.

Hun stryger ham over Haaret — let — blidt — og gaar saa hen til Klaveret og anslaar en Melodi, der griber om Hjærtet ved dens sorgtunge Toner — saa falder hendes endnu klare Stemme i:

En Æolsharpe i Muren fast,
paa Strengene Vinden spiller. —
Af Smerte engang et Hjærte brast,
af Sorg, som intet stiller.
Men Sorgen spilled' med paa den Harpe.

En Æolsharpe i den gamle Ruin.
I Strengene Stormen rusker. —
Et revnet Glas med en gammel Vin,
Et Savn, man altid husker . . .
Men Savnet spilled' med paa den Harpe.
. . . . . .

En Æolsharpe, hvor Strengene sprang
den ene efter den anden . . .
Det lød, som døende Elskovssang
sungen paa Kisteranden . . .
Men intet spilled' mer paa den Harpe.

Mørket er blevet tættere nu. Axel læner sig tilbage i sin Stol og lytter underlig betagen til Sangen, som foredrages af en Stemme, der kun ved Tvang afholdes fra at slaa over i Graad. —

Den sidste Tone dør bort — som et klagende Suk — og alt bliver saa stille, saa stille . . . .

Da hører Axel et Smæld. Det er Yderdøren, der slaar i. Han springer op og gaar hen til Klaveret — Guldi er borte.

Han løber frem og tilbage og kalder og kalder — og ved dog saa godt inderst inde, at al Kalden er forgæves. Guldi er borte. — Han løber ud paa Gaden og spejder til alle Sider; men Mørket lukker for ethvert Udsyn. — Saa gaar han stille ind, han ved nu, at intet kan standse Guldi paa hendes Vej, og han gyser — skynder sig ind og tænder alle Blus.

Lys, Lys! bort med alle de mørke Tanker! Han synker ned i en Stol. Skyld i hendes Fald, Skyld i hendes Død! Regningen kunde blive stor til Slut . . . Guldi havde *stolet* paa ham, ja bedre end paa nogen anden — hun havde bare ikke taalt, dengang han sparkede hende ud i Verden.

Hvorfor var det gaaet saadan?

Var han, Axel Dybe, slettere end andre Mennesker?

Eller gjorde maaske andre Mennesker ligesaa. Det gjorde de sikkert, men det vedkom jo slet ikke ham. —

Enhver maatte vel svare for sit. Han følte, at Undskyldninger passede ikke her.

Hvem havde lukket Guldis Øjne fra først af? Hvorfor havde han ikke lagt Sandheden frem for hende? — —

— — —

Det blev sent den Aften, inden Axel Dybe blev færdig med at spørge. Dagen efter læste han om Guldis Død i Middagsbladene. Hun var funden ude i Baadehavnen.

VIII

Nogle faa Dage efter fik Axel Dybe et Brev, hvis Udseende forbausede ham. Men Indholdet forbausede ham mere, da han havde læst det. Brevet var fra Tove Schwartz i Haugstrup og lød:

Kjære Axel Dybe. Du bliver nok underlig, fordi du faar Brev fra mig, men jeg har snakket med Forpagterens Helene og faaet din Adresse og derfor skriver jeg nu.

Du har helt glemt mig og Drengen lader det til men jeg vil, lade dig vide at jeg husker dig endnu, og har længes saa forfærdelig efter dig at jeg er vaagnet midt om Natten og grædt, fordi jeg kunde forstaa at du aldrig mere kom til mig og vilde have mig, men lader mig gaa her med den store Smerte i mange Aar og blive gammel og ikke blive gift, med dig eller med andre, fordi jeg har været dig tro i mine egne Tanker, og venter derfor at du alligevel nok skal komme engang; og forstaa at ingen har elsket dig saa uforglemmelig som mig, og hvis at du

ikke gjør det vil Fader lade dig sagsøge ved Hjælp af Politi; fordi der er kommen en ny Lov hvorved du kan tilpligtes at betale noget mere til Drengen. Jeg er ligeglad med det saa længe jeg gaar herhjemme men jeg vil dog ikke holder Fader tilbage, da det er ham som maa skaffe Føden til Drengen.

Axel du kommer nok til mig, du ved jo nok hvor velkommen du er og aldrig har jeg nægtet dig noget og du kan tro jeg i alle disse mange Aar har længes, saa jeg kan ikke sige dig det og vil vedblive dermed, til vi ses. Du ved slet ikke hvor forfærdelig Længslen den var ved mig i de første Aar men, det kan jeg jo ikke skrive, jeg skal sige dig det naar du kommer. Jeg ved du ikke er gift derfor skriver jeg for Fader vil, at jeg skal gifte mig med Jacob Søllehede ham med det stive Ben, han er Enkemand, men jeg vil have dig. Kjærligst Hilsener. Nu maa du skrive med det samme. Din egen

Tove Schwartz.

— — —

Tove! — Axel lod Brevet synke og stirrede frem for sig . . . Tove! Han havde vist aldrig set hende ved høj lys Dag, nej, altid i de lyse Sommernætter og senere i de mørke med — Tove! Han huskede, jo; hun havde virket paa ham dengang som en Rusdrik, som en Trolddom — der havde i hele hendes Væsen, i hele hendes Legeme ligget en vild, æggende Lyst, han havde været for svag til at staa imod.

Hun kaldte, han kom. Han fulgte som sædvanlig sin egen Trang uden mange Sideblik — Samvittigheden ikke at nævne engang.

Det havde langtfra artet sig som en Forførelse fra hans Side — næsten omvendt syntes han; men overhovedet havde der vist ikke været nogen Grund til at tale om Forførelse.

De havde ikke *tænkt*, men kastet sig i hinandens Arme uden Sans og Samling, følgende Sansernes Bud uden smaalig Hensyntagen til almindelig Moral-lære. Den fri Kærlighed ført ud i Praksis — nu forelaa Resultatet.

Aa, han huskede endnu, hvor mægtigt hun havde draget ham.

Hun havde jo denne fremmedartede vilde Skønhed, Naturbarnets solgyldne Teint, et svært, sort krøllet Haar, der stod i et Brus om hendes Hoved som en Løvemanke; og saa de kælne Øjne, som aldrig blev kolde selv i graa Morgenbelysning efter en gennemvaaget Nat, men altid stod saa tindrende varme og tittede paa Livet med et lille koket Smil.

Skøn havde hun været i de lyse Nætter, og som to Naturbørn havde de givet sig hen til hinanden og sværmet den lange skønne Sommer igennem uden at se sig frem eller tilbage.

Lykkens røde Roser blomstrede for dem og strøede sine Blade for deres Fødder. Tornene var ikke udvoksede, ikke hærdede, saa de saa og fornam dem ikke. De kom først senere, da Tiden havde blæst Blade og Blomster bort fra deres Vej. —

Men nu — ti Aar efter — hvad nu?

Skulde han tage overtvært og rejse derover og se Tove endnu engang — og se Drengen . . . Hvis Drengen lignede ham, hvad saa? Det maatte være

underligt at komme derover efter saa lang Tids Forløb . . . .

Det tog ikke saa lang Tid, inden Axel havde bestemt sig for at rejse til Haugstrup. Han havde endog faaet sig selv indbildt, at det var hans simple Pligt mod Tove, og hver Gang han i sine Tanker havde mødt Helene, var han straks smuttet forbi, nej, nej, derom ingen Tale — det var selvfølgelig Tove og sin Søn, han rejste efter, at Helene tilfældig befandt sig derovre, hørte ikke til her — det kunde være rart — men det havde virkelig ikke noget med Rejsen at gøre.

Paa denne Løgn rejste han og det samme Aften. Han tog Ottetoget og skulde rejse hele Natten. Haugstrup laa helt ovre i Vestjylland. Paa Vejen søgte han endnu at indbilde sig selv, det var Tove, han rejste efter, men det var mærkelig nok Længslen efter Helene, som forstyrrede hans Søvn og fik ham til at bande Togets hyppige Holden og Stationsforstandernes utrolige Langsomhed, naar de kom og slog deres Slag paa Klokken med en Mine, som sendte de samtlige regerende Fyrster til Himmerige paa I Klasse.

Men Natten gik og med den Indbildningerne. Jo nærmere han kom Haugstrup Station, desto klarere følte han, at det var Helene, han rejste efter — og Tove, som tilfældig boede her paa disse Kanter. —

— Man kan altsaa gaa og spille Komedie, tænkte Axel — gaa og lyve sig selv op i sine aabne Øjne og tro derpaa og handle derefter. —

Han tænkte frem og tilbage. Han tænkte paa

Guldi, og han tænkte paa Tove, og han tænkte langt baade frem og tilbage i Tiden . . . men Tanken standsede altid hos Helene — saa lod han den standse.

Han strakte sine Arme frem for sig, som for at føle deres Styrke, og han følte hele sin Legemsstyrke forene sig med hans bestemte Villie i hele sin Kraft, og han samlede den i Ønsket om at eje Helene, trods alt der var dem imellem. —

Hvad ragede det ham, at hun var gift, eller hvem hun var gift med? . . . Hvem kunde foreskrive ham Love, naar han følte sig i Overensstemmelse med det bedste i sig selv i denne Kamp, hvori han vilde vinde hende. Elskede hun ham, skulde ingen Magt i Verden være ham stærk nok som Modstander. Massernes Moral, hvad ragede det ham, han hørte ikke til Masserne. —

— — —

I Præstegaarden blev han modtaget med aabne Arme. Steffen Lyngkjær, Helenes Broder, fik ham anbragt i det gamle Hjem hos den ny Præst; men Kosten skulde han have hos Steffen.

— Ingen Snak om den Ting, sagde denne — vi to har i sin Tid nok kunnet labe af samme Trug og kan vel endnu — du har vel ikke forværret dig. — Det er jo Menneskets Bestemmelse at forbedre sig — jeg selv har ikke haft Tid dertil endnu, men det kommer.

Axel gik med Steffen, og de opfriskede straks nogle Minder, fra de var Drenge sammen. Det var et Pust fra den stolte Tid med bare Ben, da de

stangede Gedder, sloges og blev gode Venner igen og laa i Høladen og læste Ingemanns Romaner, hvorpaa de „vog“ hinanden med vældige Træsværd . . . .

— Ja, dengang var der da noget ved Livet, sagde Steffen — nu er det smaat.

— Nu duer Ingemann ikke mer, svarede Axel — de siger, han er uhistorisk og meget andet.

— De gør nok saa, sagde Steffen haanlig — men jeg vil gi' dem Fa'en. Hans Romaner var gode nok, og jeg tog ingen Skade — tvertom tror jeg, jeg lærte at elske mit Land; men det er jo ikke moderne mer . . . Dengang var Landet stort, men nu hyler enhver over, at det er saadan et ganske lille, lille bitte Land, hvor der dog heldigvis er Plads til en stor By, og i den By Plads til en Konge med en Familie mange Gange større end Erik Menveds . . . Haha, og der er Plads til Droster og Styrismænd og Riddere i Hobetal, saa jeg kan ikke se nogen Grund til deres Hyl . . . De fleste faar da Føden — og lidt til og større Pension end i Erik Menveds Tid. —

Aa, det er saa meget en dejlig By, den By — der skal alt samles — Gud ja, det er jo Landets Hjærte. Det eneste, der saa kan siges er, at Landet med Tiden har faaet en slem Hjærtefejl, ha, ha!

— Dyrker du Politiken, Steffen? spurgte Axel.

— Nej endda! saa dum er jeg ikke, lo Steffen — lad dem derom, som Gud gav Forstand og en passende Samvittighed. Jeg vilde nok snart bli' heldt ud — for min Munds Skyld.

— Ja, den var jo slem fra Fødselen af.

— Det var den, sagde Steffen og blinkede polisk — og den blev værre, som Aarene gik, nu er den hel iband — men vent til en anden Gang, nu skal jeg om i Marken og se til Socialisterne.

— Har du Socialister?

— Ikke Spor, men jeg har en 18 Aars Karl og 13 Aars Dreng og en Pige, der blev konfirmeret til Paaske . . . de tror selv, de er Socialister, fordi de kan Melodien til Socialistsangen . . . Det er sgu ogsaa Grund nok, der er mange, som ikke har nogen større.

— — —

Efter Middag gik Axel og Helene en Tur sammen gennem Skoven ned efter Vandmøllen.

Hun vilde have Besked om, hvorfor han egentlig var kommen, og han fortalte om Toves Brev, og at han nu vilde tale med hende og se Drengen . . .

Helene tænkte, der var mere. Der var, siden hun rejste, blevet nogle dybe Skygger under Øjnene paa Axel, som ikke før var der, og der kunde undertiden gaa et tungt Skær af Sorg over hans Ansigt. Der maatte stikke noget under, men hun fik jo give ham Tid. —

— Og saa vinkede Barndomsminderne, sagde Axel — Dine Breve — Tak for dem — vækkede dem alle, og de rykkede og sled i mig, saa jeg ikke fik Ro, før jeg havde set alle de gamle Tuer ... som her!

De standsede ved Broen over Møllebækken.

— Her er et af mine Minder, fortsatte han — som aldrig kan glemmes. Tit som Dreng har jeg

staaet mod Rækværket der og lyttet til Vandets Rislen og Vindens Sus i de høje Bøgetræer og ladet det gyse i mig — for her var der noget mystisk. — Axel saa op og smilte.

— Jeg kender det selv, sagde Helene — jeg følte det samme og føler det vist endnu — lad os gaa!

Men Axel stod i stille Beundring og saa paa hende.

— Aa, nej, bliv lidt! bad han. — Belysningen er prægtig — Stillingen, Blikket er brillant — aa bliv staaende! lad mig tegne dig! — Han havde allerede Skitsebogen fremme, og Blyanten dansede paa det hvide Blad i raske Sving.

Hun stod op mod Rækværket og saa hen mod ham. Engang imellem saa han op, maalte med Blyanten, smilte og tegnede videre; hans Øjne havde det bløde, noget fjærne Udtryk, hun holdt mest af. —

Mon det var Stedet med dets gamle Mystik — eller Udtrykket i hans Ansigt — eller hvad var det, der ligesom stille drog et Tæppe bort, saa hun blev seende?

Helene saa nu klart, at denne Mand, der stod og havde det tunge, sørgmodige Drag over sig, som tyder paa gennemlevet Kamp — denne Mand ejede hendes Sjæl! mindre kunde ikke gøre det, følte hun med Angst. — Store Gud! hvad var det for vilde Veje, hun var inde paa? Hendes Hjærte slog hørligt — hun blev grebet af en panisk Skræk . . . . Herre min Gud. — Axel! Axel! I ét eneste Lynglimt saa hun alt: Fortid — Nutid — Fremtid dannende et Billede, der forfærdede hende ved dets

Gru: Saadan kunde det været, saadan er det, saadan skal det blive . . . .

Det er voveligt at se bag Livets store Kulisser — —

Axel hørte et Skrig og saa Helene flygte ned ad Vejen.

Da han naaede hende, var hun atter rolig, men der var noget, som afholdt ham fra at drive Løjer dermed.

— Se, se! sagde han blot — Skovdryaden blev skinsyg og jog dig en Skræk i Livet — ja, jeg sagde jo, den Bro er mystisk.

— Ja jeg tror det næsten, Helene smilede atter naturligt, og de gik videre op over Bakkerne. —

Sent paa Dagen sad Axel i sit Værelse og tegnede Skitsen færdig. Helenes Træk steg frem — lidt efter lidt — og Kullet malede Skyggerne med overmodig Kraft. Det var lykkedes! Det var Helene — Livet var der . . . Axel sad længe og saa paa det færdige Billede, saa greb han en Pen og skrev paa næste Blad i Bogen:

Solstraaler i Strimer og gyldne Søjler
falder paa skraa fra Bøgenes Kroner
ned i det frodige, friskgrønne Græs.
Jeg sidder i Skoven, hvor Bækken risler
under den gamle, mossede Bro,
og den klingre Lyd fanges af Løvet
og kastes tilbage for at tabes i Skovens Stilhed.
Paa ranke Stængler sig Blomster nejer
og tager Biens Kys og Sommerfuglens
— og ved mit Øre nu Myggen spiller
en højstemt Tone — der atter svinder...
— — —

Men hist mod Broens Rækværk lænet
staar høj og rank en Kvinde
af Solens varme Guld omstraalet...
— Aa, se hendes Haar! jeg ved det nok,
det er brunsort og dejligt at se —
og saa er der Nelliker, røde som Blod
i Klynge og Flok de vugger og flyder
paa de brunsorte Bølger,
hvor Lok bag Lok sig i Dunkelhed dølger. —
Se hendes Haar — aa, det kranser en Pande,
der er snehvid og dejlig at se
— Aa disse Øjne! mørkblaa som Natten
ved Sensommertid,
de gnistre, smiler og lyser....
— — —
Det rasler i Krattet:
der kommer en Hare med Rædsel i Blikket
og efter den Ræven med Tungen ud af Halsen.
— — —
Jeg plukker mig af Blomster en mægtig stor Buket
og gaar saa hjem og spreder den
i Glas og Krukker smaa, og hvad jeg ellers har
— og drømmer saa igen med en Iris mod min Kind
— om *hende*...
Om Skoven og om Broen og om Bækken langt derinde,
om Blomsterne — men først og sidst:
om *hende!*

IX

Axel Dybe gik allerede Dagen efter over paa den anden Side af Søen for at besøge Tove. Han havde den priselige Egenskab: at først begyndt paa noget, holdt han ikke op paa Halvvejen, men gennemførte det begyndte. Han havde faaet begyndt med Selv-

opgøret, og han syntes, det var, som kom hans Livsresultater — baade onde og gode — og han følte, Vejen bar lige frem; han kunde ikke slippe udenom.

Nej, nu vilde han prøve at gaa igennem og se, paa hvad Bund han stod.

Axel naaede Huset, hvor gamle Schwartz boede, og gik ind.

Schwartz var ene i Stuen. Han sad og fik sin Mellemmad og en lille Snaps til, samtidig han studerede Avisen.

Axel hilste Goddag, og da han kunde se, Schwartz ikke kendte ham, tilføjede han: — Ja, det er jo Axel Dybe . . . Jeg vilde gerne hilse paa Deres Datter . . .

Den Schwartz havde nær tabt Avisen, dette kom ham uventet.

— Ach so, ach so! udbrød han og rettede Brillerne — er det sandt, at Di er kommen . . . Er det den Bræstesøn over fra den ander Side . . . Ach er det der kleine Pieters Fatter?

Han sad og saa paa Axel og vidste ikke ret, hvorledes han skulde optræde her; men saa kom han i Tanker om, at Axel stod her som Skyldneren, som den lille, og det gengav ham hans Selvbeherskelse og medfødte Snuhed.

Hvad vilde Axel? Der maatte kunne klemmes lidt Penge ud der, tænkte han, Axel saa flot ud. Men han maatte ikke ane Uraad, nej, nej, fin Schwartz!

Og Schwartz kom om paa Gulvet og sjokkede i

sine Kludesko hen mod Gæsten og gav ham Haanden.

— Ach, for en Glæde for min lille Tove, det vil bli da, sagde han — værsundgut Herr Axel, sit Dem nier og fo en Dram! — Og han hentede et rent Glas og skænkede og fyldte sit eget Glas: — Skol, Herr Axel! und velkommen, so skal Di se den Pige, jaj mener Tove, hun komme springende om en Øjeblik, ja.

Axel tænkte, at nu maatte han jo gøre gode Miner, nu han var her, og saa klinkede og drak de et Par Gange, og Schwartz blev snaksom og glemte, han skulde presse Penge ud — han var ikke ung mere. Ach nej, so gammel, so gammel.

— Er det saa slemt med Alderen? spurgte Axel.

Men Schwartzs Tanker havde allerede kastet sig over et andet Æmne, et han lige havde læst i Avisen, og som han var svært irriteret af.

— Se nu engang hier, sagde han og viste i Avisen — und hvat sier Di so? Hier go'er den Slubbert hen og stikker mit Kniv, und so fanger di ham, siger, han ikke er rigtig klog, sitter ham i pæn Stue, gir' ham gut Mad for Resten af sin Levetid — *hvat so?* So kan jaj i Morgen stikke Herr Axel mit Kniv og sige, jaj er Idiot — so er jaj forsørget! For jaj vet, jeg fo'er ingen Straf. Øllebrøt und Grøt! Herr Axel! Det siger jaj . . . Hier i Landet er di so gode und bløde som Smør, ja — de kan ikke nænne at straffe, ach nej, ach nej! Di vil bare snide, men det vil di ogsaa alle . . .

Schwartz tog sig pludselig en Dram.

Han hviskede: — Køper di af maj 2000 Sten, og jaj ikke basse po — so putter di 1—200 Sten mere i Vognen — men jaj vet det, jai basse po dem alle, alle, ja!

Stemmen steg igen og blev vigtig: — Ach nej, so skulde Di set, dengang jeg brændte Sten for ham Kongen af Belgien. Naar der var en Forbrider, tog di und lagde et Reb to-tre Gange om hans Hals, und so trissede di ham højt højt op i en Galge — der hængte han so und sprællede — uh, det var forskrækkelig at se po. Gamle Schwartz kvalte Synet med en Dram.

— Men so var di ogsaa ganz fertig mit det samme!

Der hørtes Skridt i Køkkenet, og Schwartz sprang op og greb sin Kasket og skyndte sig ud.

— Det er den Tove, nu gaar jaj, jaj go'er min Vej, Herr Axel! und jaj hoper, Di forstaar!

Med et meget sigende Blik pamprede han ud og lukkede Døren efter sig.

Klinken paa Køkkendøren sprang op, og Døren aabnedes — Tove stod i Stuen.

Axel springer op for at give hende Haanden til Goddag, men standser paa Halvvejen. Er det Tove?

Hun siger rolig velkommen, som Skik og Brug er, og staar saa stille henne ved Kakkelovnen en Stund, inden hun kender ham.

Han stirrer: Er denne halvgamle, falmede Pige *hans* Tove? Denne Kvinde med det sløve, for ikke at sige dorske, Udtryk. Er det hans vilde Skov-

blomst, der for faa Aar siden havde lyst for hans Sjæl i de hemmelighedsfulde Nætter...

Aa, han kunde græde, kunde bande Tiden, den ubønhørlige Gnaver, den uhyggelige Magt, der sled og bed og ødelagde alt og nu ogsaa havde ødelagt Tovelille. Bare han aldrig var gaaet hid, men levet videre med Mindet, med hendes Billede, som hun var dengang. Nu er det forbi, nu er ogsaa dette Minde ødelagt, nu kan han rejse hjem med et nyt Minde — aa Herregud! Der er næsten Taarer i hans Øjne.

Tove begynder at blive rød i Kinderne, hun drager Kendsel paa den fine Mand derhenne; men eftersom det gaar op for hende, at det er Axel Dybe, blir hun ræd. Instinktet siger hende, at denne Mand er hende fjærnere end alle andre, hun kender. Dette er ikke den Axel, hun har gaaet og nuslet med i Tankerne, det var en ung, dunhaget Fyr parat til alle de Spilopper, der var Plads til i Verden — men han her ser mere alvorlig ud end de fleste, hun er vant at se. Hun maa holde sig ved en Stol for ikke helt at forraade den voksende Forlegenhed. Hun føler sig næsten skamfuld — hans Øjne gaar saa dybt — hun staar jo her i sine daglige, meget tarvelige Klæder, og hun er ikke friseret i Dag...

Dertil kommer hun, da han tager hendes Haand og hilser.

— Jo, det er mig, Tove! Hvordan har du det saa?

Hun smaalér og siger forlegen: — A kund' ikke kende dig... det er jo læng' siden. Saa drypper Taarerne fra hendes Øjne, og hun svinger deres

Hænder lidt frem og tilbage, og Axel føler et Par faste Haandtryk og mærker, hvor hendes Haand sitrer.

— Saa, saa! forsøger han og slipper saa hendes store, haarde Haand. Der er noget ved den Haand, som anklager ham, og noget trofast, noget om Sorg — — han føler sig daarligere tilpas, end han havde troet, han kunde blive.

I denne underlige stærke Graad er der noget, der siger ham, at noget er gaaet i Stykker for hende, noget med Styrke i, en stor Følelse vist, og han føler sig skyldbetynget og ser ingen Udvej til at raade Bod paa nogenting.

De staar saadan lidt. Saa standser Toves Graad, og hun tørrer sine Øjne og forsøger et lille, fattigt undskyldende Smil:

— A kom i Tanker om dengang, hvisker hun og rødmer.

— Det er længe siden nu, Tove.

— Ja, Tiden gaar hver Dag. Tove sukker tungt.

Saa staar de og kan slet ikke finde paa noget at tale om. Der er Mile imellem dem, mere end Tiden er imellem.

Han er fulgt med, har udviklet sig og forøget sin Viden fra Dag til Dag. Hun har staaet stille, gaaet tilbage, glemt det Lidet, hun havde lært som Barn, kun levet med sit Minde, som hun har holdt friskt — nu flygtede det bort — bort.

Begge føler de det svælgende Dyb, som er dem imellem, men Axel vil igennem:

— Drengen, siger han — maa jeg se Drengen.

Og Tove gaar hen og kalder paa Drengen, og Peter kommer ind og gemmer sig forlegen i Moderens Skørter.

Af og til titter han frem, der er noget indestængt i Udtrykket, som ensomt boende Folks Børn gerne har; men Peter er ogsaa dorsk at se til, intet tyder paa Begavelse i nogen Retning.

Det gaar som en Befrielse gennem Axel, at der ikke er Spor af Lighed mellem ham og Drengen.

Han føler intet for ham som Fader, slet intet og i sit stille Sind tænker han: Ingenting her uden lidt Pengehjælp.

Han prøver at tale til Drengen, men ikke et Ord kan han faa ud af ham. Drengen stirrer sky op paa den Fremmede, og ved første Lejlighed stikker han bagom Moderen ud af Køkkendøren ud til gamle Schwartz — ham kender han — hos ham er han hjemme.

— Ja, han hører bedst hjemme her, siger Axel — Du skrev lidt om Penge, dem skal I faa — tror du paa mere mellem os?

Tove ser op med et Smil, et vanskabt, haabløst Smil:

— Nej, siger hun og ser frem for sig — A havde ikke tænkt, du var bleven anderledes end dengang — nu A har set dig, kan A let se, te vi passer ikke mer for hinanden.

Hun giver ham sin Haand, og for første Gang ser hun ham frimodigt ind i Øjnene:

— Du skal alligevel ha' Tak, fordi du vild' se herover, det er A glad ved.

— Ja, saa faar jeg vel gaa, Tove, siger Axel, og det kniber for ham at holde Taarerne tilbage — der er vel ellers ingenting, du ønsker?

Tove vil sige noget, men kan ikke faa det frem, saa ryster hun paa Hovedet, trykker hans Haand fast et Par Gange og slipper pludselig.

Axel gaar ud, lukker Døren efter sig, og fra Vinduet kan hun se ham, nu han langsomt gaar ned over Grønagrene.

Der gaar nu hendes sidste Haab. Nu faar hun aldrig i Evighed sagt, det hun vilde; faar aldrig Brystet lettet for den Byrde, som hvert Aar blev tungere . . . Aldrig bliver nu Døren aabnet for hende — den Dør, der fører ind i Ungdommens Drømmeslot — aanej, nu er den lukket og stænget . . .

— — —

Axel Dybe følte sig som en slagen Mand.

At tænke sig Tove er blevet til sligt et gammelt Kvindemenneske. Og han kan ikke hjælpe hende andet end med nogle lumpne Kroner — som om man kunde betale et spildt Liv med Penge. Ganske vist, Toves Liv var jo ikke saadan spildt i bogstavelig Forstand, hun blev sagtens gift nu med Enkemanden, Søllehede, eller hvad det var, han hed, der kunde hun maaske gøre god Nytte, — men — men! Toves lyse Ungdomsdrøm om Lykke — den var knust, og det var det sørgeligste. — —

Axel gik ned over Banken og drejede ind i Skoven. Han følte Trang til Ensomhed nu — det klemte over Brystet.

Saa var han da bleven Tove kvit ogsaa, saa me-

get større maatte jo hans attraaede Ensomhed være nu... Det saa ud, som blev den stor, større end han egentlig vilde.

Han var ene nok nu — vilde ikke videre, ikke videre! Han blev pludselig bange — Grunden svigtede — han følte at en Magt, han ikke kendte og ikke var Herre over, greb ind og førte en begyndt Tanke eller Gerning videre paa Trods af hans Villie, indtil Gerningen havde fuldbyrdet sig... Aa, haa! men Resultatet kom til ham, fordi han havde begyndt — sat Hjulene i Gang:

Han kunde sætte i Gang, ja — men ikke regulere, ikke standse, naar Tid var. — Han var for lille — for *tvivlende.*

Axel gik længe der i Skoven. Der var meget at tænke igennem, og der var noget, han var bange for — en lille Tanke spirede langt nede — men han turde ikke drage den frem.

Det gøs i ham, og endelig vendte han hjemad. Det gjorde godt atter at komme ud i Solskinnet.

X

Det skete af og til, at Steffen kom ind paa Axels Værelse og slog en Sludder af. En Aften, han kom og var i meget daarligt Humør, kom de ind paa Æmnet: Ægteskab. — Vi er kommen i fejl Gænge der, Axel, du er ulykkelig ugift, tror jeg, og jeg er ikke lykkelig, der hvor jeg er, sagde Steffen.

Axel lo og slog det hen i Spøg... Mette, Steffens

Kone var da noget af det flinkeste og sødeste, man kunde se — hyggelig og venlig og stilfærdig. — Det er hun vist nok, sagde Steffen, men hun er desværre kommet det forkerte Sted . . . et Sted hvor Manden var uden aandelig Vækst skulde hun været — for Mette selv staar fast — hendes Aandsevner gaar til et vist begrænset Punkt, saa — bums, staar det stille . . . hun kan ikke længere. I Førstningen troede jeg, det bare var Kundskaber, hun manglede, og tog mig for at agere Skolemester for min egen Kone, fortsatte Steffen — men Mette lærte intet — kunde ikke — glemte alt igen . . . Ja, saa slæbte Tiden af. Ulykkelig saadan i Ordets videste Betydning er jeg vel ikke, men jeg er led og ked — og træt og ødelagt. Steffen saa mismodig frem for sig.

— Livet er ikke en sur Sild værd, sagde han — og saa hænger vi dog ved til to Dage efter, vi er død . . . haha!

Aa, til Tider kunde det være som at vandre rundt i en Galeanstalt. Evig og altid at være misforstaaet og aandelig modarbejdet af den som stod én nærmest var ikke lysteligt . . .

— Skilsmisse, foreslog Axel.

Steffen slog en Haanlatter op. — Du kender næppe dansk Lovgivning paa det Punkt, sagde han — først skal Konen have Halvparten af mit Mammon, saa skal jeg underholde Børnene ved rundelige Bidrag, og som Rosinen i Pølseenden skal jeg saamænd ogsaa underholde Konen ved at bidrage til hendes Underhold . . . Man maa jo være endog en rig Mand for at have den Ret at kunne redde

sit aandelige Jeg ud af et fejlslaaet Ægteskab... Vi fattige Fyre maa sgu slide Selen, selv om den skærer ind i Bringekødet.

— Men man vænner sig jo til Selen, lo han bittert — du aner ikke, hvad Tid og Vane er for herlige Indretninger til at afrunde og afstumpe alle Følelser — man blir sløv og dorsk og søvnig og vaagner saa engang imellem og begræder sin usle Skæbne — men Dagen efter gaar alt ved det gamle — Vanen fordrer sin Ret. —

— Unægtelig havde jeg tænkt mig noget andet ved Ægteskabet, sagde Axel. — Jeg har ment, at hvis der var den Slags Ægteskaber som dit, da maatte sligt kunne ændres ved, at begge Parter hjalp til...

— Pøj ja, spyttede Steffen — Ægteskabet forklares jo som noget særligt af Gud indstiftet o. v. s. Saa maatte man jo ogsaa formode, at der fandtes noget af Guds gode Aand over et Ægteskab — men jeg har mine egne Tanker om den guddommelige Oprindelse — den passer i hvert Fald ikke mere... Ægteskab er et juridisk bindende Baand og intet andet — altsaa et Ægteskab som mit — Vi er to Parter, som hver fordrer sin Ret, som Dag ud og Dag ind strides om Magten, strides om ingenting, bare strides, for ellers døde vi af den ledeste Lede... Aa nej, Ægteskab uden Præst og andre juridiske Baand maatte jo være Idealet — hvor Kærligheden var eneste Baand — der vilde alt det gode komme frem — om ikke af anden Grund saa af Frygten for at miste — og en Dag, naar Kærligheden døde

bort, da kunde de skilles uden Nag... Men Samfundet er jo langtfra godt nok til, at sligt kan gaa, nej *bindes* skal de paa Hænder og Fødder med Bast og Baand, og Præsten velsigner dem fordi han *skal* og han gør det ogsaa glad — Offeret tynger i Lommen — bagefter gaar de nygifte hjem og maaler hinanden med en vis *Sikkerhed* — nu er de i Tøjret, nu drejer det sig om, hvem af de to der skal slæbe den anden med som Slave....

Steffen talte hurtigt, og hans Stemme forraadte et bittert Nag.

— Børnene! sagde Axel efter en Pause.

Der gled som et Lys over Steffens skyggede Pande. — Ja, sagde han — Børnene, det er alt i og udenfor Ægteskabet, Børnene er Fremtiden, Haabet og Kraftbringeren for os arme Djævle, havde vi ikke dem, ved jeg ingenting... Du aner ikke, hvor meget jeg har tilgivet Mette paa den Konto, at hun har skænket mig Drengene — —

Og naar de bliver større, sagde Axel — saa faar du Oprejsning, saa kan du snakke med dem, og saa trænger du ikke til Mettes Forstaaelse — saa meget som nu.

— Ja saa faar jeg den Forstaaelse, min stakkels Sjæl higer efter, sagde Steffen, men der sporedes Ironi i Stemmen — og faar jeg den ikke, faar jeg den senere — naar engang jeg er død — jo Præsten har sagt mig det hele — desværre er jeg saadan indrettet, at jeg gerne vilde have lidt ogsaa, medens jeg lever...

De sad i Tavshed en Stund, Skumringen blev tættere, og udenfor Vinduet hørtes Vandets Skvulpen — ensformig og hyggelig.

— Jeg føler mig hjemme her, sagde Axel — føler Fred her, kan knap nok forstaa, at Mennesker kan strides her — men Sorgens Rødder er vel spredte over alt, og sørgeligt er det, du fortæller mig.

— Ja, sagde Steffen — det er det... Og var det saa bare mellem Mette og mig, men jeg har begyndt at iagttage andre Ægteskaber og har til min Forfærdelse lagt Mærke til, at næsten de fleste er, som de ikke burde være... overalt kives og strides der — ingen Steder finder jeg den virkelige Harmoni, som burde forbinde tænkende Væsner som Mennesker — over alt staar Kampen mellem Sjælene. Den ene Sjæl søger at tage Særpræget fra den anden, at paadutte den *sin* Tro, *sine* Tvivl, *sit* Syn — kort sagt tage Magten — og ikke altid er det den gode, som sejrer i Striden... Vi er altfor overfladiske ved Indgaaelse af Ægteskab. De unge som bliver gift aner ingenting. Det, de læser i hinandens Øjne og tror er Alverdens Kærlighed og Visdom, er jo ofte noget helt andet, noget som har sin Oprindelse i alt andet end Aand... men de gamle da? de der sidder inde med de bitre Erfaringer, hvorfor taler de ikke? Hvorfor i Alverden tier de? hvorfor aabner de ikke Øjnene paa de unge og lader Sandhedens Lys lyse op i Krogene?

Er et helt Liv da saa lidt værd, at det tankeløst kan ofres for Skik og Brug. Bryder Forældrene sig da saa lidt om deres Børn, at de gladelig ofrer dem og deres Lykke? Aa det er uforskammet, som der tages paa den Sag. Hvor ofte ser vi ikke kloge, aandrige Piger giftet bort til et Fæ — som har

Penge. Eller en ung haabefuld Mand gifter en Gaas af samme Grund.

Resultatet er let at forudse. Utroskab i Ægteskab maa naturligt blive Følgen. — Jeg har set mig omkring her i Sognet, fortsatte Steffen — overalt det samme: Kiv og Strid! Det ene Ægteskab efter det andet, hvor Mand og Kone aandelig talt slider hinanden op, slider hinandens Væsen til usle Stumper og Laser... Tit gaar de til Grunde begge to, dog sker det, den ene Part holder det ud, og kun den ene gaar under — det er hvor Kærligheden er helt død eller aldrig har været, der kan nemlig straks angribes med fuld Kraft...

— Holder du af Mette? spurgte pludselig Axel.

Steffens Hoved sank ned paa Brystet, da han atter hævede det, glimtede et Par Taarer paa hans Kinder.

— Det gør jeg, sagde han — jeg elsker Mettelille — men netop derfor er det, at Misforstaaelsen mellem os trykker. Hvis hun var mig ligegyldig, vilde hendes Forstaaelse jo egentlig ogsaa være det... Men to Mennesker kan trække hinanden saa langt ud i Vilderede, at det er umuligt atter at blive klar — og jeg er bange for, Mette og jeg har overskredet Grænsen. Det eneste rigtige var Skilsmisse for at bjærge os selv, inden vi helt er slidt i Laser — men det har jeg ikke Raad til, som jeg før sagde... Jeg hader Ægteskabet, Samfundets nødvendige Ægteskab! Havde Mette og jeg fra først af levet i „Frihed under Ansvar“ som Ibsen sagde, saa havde vi i Dag været lykkelige... Axel, Axel! gift dig aldrig,

men finder du en Kvinde, som du føler kan blive alt for dig, saa lev i „Frihed under Ansvar“, da bliver Valget let, naar der skal vælges, og da bliver Samlivet let; thi enhver føler *sin* Part af Ansvaret.

— Det er ikke let at realisere her i Landet, sagde Axel — og jeg synes ogsaa, at kender man først hende og holder af hende, saa man vil leve Livet i hendes Selskab — da vil jeg gifte mig. Jeg holder paa Ægteskabet, absolut! Men jeg holder ogsaa paa Skilsmisse, gaar det galt — selv om jeg var fattig...

— Ja Tak, sagde Steffen — jeg forstaar, jeg forstaar — men du skulde blot prøve det, jeg har prøvet. I og for sig er mit Ægteskab jo en Bagatel paa den store Scene — for andre — men for mig er det en Verdensbegivenhed, forstaar du... Det er ikke Tingens relative Størrelse, der gør Udslaget, men i hvilket Forhold vi staar til Tingen.

Det forstaar jeg udmærket, kære Steffen, og du skal ikke blive vred, for *jeg* føler ingen Trang til at haane — tværtimod, men i Modsætning til dig tror jeg, at er vi ikke store nok til at leve, som vi bør, i et Ægteskab, er vi endnu mindre skikket til at leve i frit Forhold; thi det er min Mening, at det kræver større Mennesker end Ægteskabet.

— Du siger kun lidt, Axel Dybe, lo Steffen — men kommer der engang et Ord fra dig, er det ikke altid tosset — men jeg indrømmer ingenting...

— Det skal du heller ikke, Steffen. Enhver har jo Lov at have sin Mening, og enhver føler bedst

selv, hvor Skoen klemmer. — Tag en frisk Cigar, saa faar vi et lille Glas mer — —

— — —

Ovre i Forpagterboligen sad Helene og Mette, og Mette udøste sine Sorger for Helene.

— Det er næsten umuligt at holde det ud, sagde Mette — Steffen bliver fra Dag til Dag mere tosset og mere frastødende, aldrig kan jeg komme til ham med mine Smaasorger.

— Steffen er da inderst inde god, sagde Helene.

— Ja, det troede jeg jo ogsaa, før vi blev gift, sagde Mette og tørrede Øjnene i et Anfald af Selvynk — da kunde han ogsaa gaa her og snakke og fortælle i timevis — nu siger han aldrig noget — bare noget videnskabeligt Sludder med gale Navne, som ingen kan finde Mening i...

— Du forstaar ham vel ikke, sagde Helene.

— Nej, forstaa, forstaa og ti Gange forstaa, udbrød Mette heftig — altid lyder det, at man ingenting kan forstaa — Han forstaar lige saa lidt, gør han. Tror du, det kan hjælpe, jeg kommer til ham og vil tale om Gardiner, Børnetøj, Tapeter i Dagligstuen o. s. fr.? Nej, hans Horisont ligger saa uendelig højt, det er Kemi, Fysik, Molekyler, Amøber og Gud fri os. Nu sidder han og vil proppe sligt Sludder i Drengene. Her maa jeg gaa ene og døje Pigernes Vrøvl. I Bryggerset bryder Rotterne op, og i Aar har vi ingen Agurker husket at faa lagt — men Steffen er jo ligeglad. Nu har han ogsaa lagt sig efter aandelige Samtaler med Præsten — men sin egen Kone tar han ikke fjerneste Hensyn til...

Jeg kan gaa til Grunde af Ensomhed og Længsel — han passer sit.

— Holder du af ham endnu, Mette? spurgte Helene.

— Vel gør jeg det, svarede Mette — ellers var jeg jo ligeglad. Jeg elsker ham lige højt, men vi er kommen saa langt fra hinanden, saa vi finder næppe sammen mere — —

Mette brast i Graad. — Det er saa tungt, sagde hun — at blive misforstaaet af den, man holder af. Jeg ved nok, mine Evner slaar ikke til, naar vi skal tale om højere Spørgsmaal — men er disse Spørgsmaal virkelig værd at ofre sin Livslykke for?

— Du skal se, I finder sammen endnu engang, trøstede Helene — Jeg vil prøve at tale med Steffen.

— Aa, tak, Helene, men vær forsigtig — og lad ham aldrig ane, du har talt med mig — for saa bliver det først galt.

Det lovede Helene.

XI

Otte Dage havde Skæbnen tilstaaet dem. Og naar Vejret var godt, gik Axel og Helene gerne en lang Tur hver Dag...

Han havde betroet sig helt til hende, og hun havde taget mod hans Bekendelse og trøstet ham som en Mor. —

— Hvad kunde det hjælpe, om jeg giftede mig

med Tove, sagde han en Dag — Kløften mellem os vilde aldrig fyldes... hun vilde hele sit Liv staa uforstaaende overfor mig, mit Arbejde, mine Planer, intet vilde hun kunne forstaa, men altid føle sig stødt ned, tilsidesat... Det er ogsaa temmelig tvivlsomt, om hun kunde hæve sig selv ved omhyggelig Belæring, det er jo ofte saa, at en Hjerne, der standses i sin Udvikling for tidlig — den har standset sin Udvikling for bestandig — Et saadant Menneske kan være kløgtig til en vis Grad, men vil man forcere Maskinen derover, siger hele Mekanismen pludselig stop — hertil og ikke længere! — — Og Drengen! Det saa ud, som hans Hjerne aldrig havde været i Brug — skal han have noget tænkt, lader han nok gamle Schwartz derom... Aa, Gud ja, Helene! Man burde ingen Dumheder begaa i sin Ungdom, saa kunde man nyde sin Alderdom i Fred...

— Blot man i Ungdommen altid ejede et ældre Menneske, der forstod at eje ens fulde Fortrolighed, sagde Helene tankefuld — der kunde raade og lede ... Det er jo oftest rent Lotterispil, om et ungt Menneske klarer Skærene.

— Ja, der burde Forældrene have Øjnene mere aabne, indrømmede Axel — Det er godt nok, at Barnet bliver opdraget saadan, at det kan te sig i et Selskab — ogsaa saadan, at det har en vis Grad af Lydighed overfor Far og Mor — men først og fremmest burde Forældre sørge for at eje deres Barns fulde Fortrolighed — selv om de tilsatte lidt

af deres ophøjede Værdighed, som ingen Værdi har...

— De havde naaet en Skrænt, en bred, glat Skovvej laa for dem, glat og indbydende saa den ud, og den havde stærkt Fald. Lad os være blevne ældre — og alvorlige — og sørgmodige — aaeja; men ser vi saadan en Skrænt, saadan en Vej, saa blir vi Børn igen — der gives Gudskelov Stunder i Livet, hvor det gaar op for os, at vi *er* Børn og altid har været og inderst inde ønsker saa mindelig, bare vi maatte faa Lov at kaste alt det, Alderen og Dannelsen og Hensynet til de andre store Børn har paatvunget os — og vi gør som Axel og Helene: griber hinanden i Hænderne og lader alt tilbage — stormer frem, saa Blæsten tuder os om Ørene, og Blodet pulserer, og Øjnene skinner i barnlig Glæde.

— Sikke Børn vi er! udbrød Helene, da de endelig standsede helt nede i Engen — saa Folk os, vilde de tro os komplet tossede...

— Ja, der skal jo egentlig ikke saa meget til, sagde Axel — før „Folk“ gir én det Skudsmaal — „Folk“ taaler jo nemlig ikke *enkelte* Individer ret godt... skal „Folk“ tillade, at voksne Mennesker tar sig saadan en Løbetur, saa maa det være „Mode“ først — for saa kan alle løbe og være det „bekendt“... *bekendt* haha! — Sæt, at alle Mennesker paa Københavns Gader en Dag fandt paa at løbe, det vilde se uhyre morsomt ud, man vilde glo lidt og saa selv stikke i Rend — men fandt en Dag jeg paa ganske solo at stikke i Rend, vilde al kristelig Øvrighed annamme mig og sætte mig i Spænde-

trøje paa „Sjette“ ... „Folk“ eller Samfundet skal nok vide at holde Individet i det rigtige Tempo —

De satte sig ned i Græsset, og Helene begyndte at plukke Engblomster. Bækken, der her næsten fortjente Navn af Aa, flød jævnt og stille, og Vandet var saa klart, saa Bunden tydelig kunde ses.

— Helene, kom skal du se! hviskede Axel, og Helene krøb forsigtig hen til Kanten. Det saa nydeligt ud: nede paa Bunden mellem de store Aakanderødder og Blade og Planter og Flydegræs kom en Skalle glidende ud fra Mørket — fin og elegant gled den frem, frem hvor Solen lyste i Vandet, og de smaa Finner bevægede sig som hvidrøde Traade, bølgeformigt og med legende Ynde . . .

Der lød et Brus, et Stød, og Vandet kogte med hvide Perler og sprøjtede højt op, og man saa et Glimt af en mægtig stor Gedde, der forsvandt i det opmudrede Vand med den lille fine Skalle i Gabet...

— Aa, dit forbandede Bæst! Axel sprang op — Altid blir man mindet om Kampen — ingen Steder Fred i denne Verden . . .

— Nej, man mærker den ikke meget, svarede Helene og saa frem for sig. — Ser man ud over denne grønne Flade, da stemmer det Sindet til Fred, og der ligesom lægger sig en frodig Glæde over Tanken — men gaar man hen og ser efter, da kæmpes der paa Livet løs ved hver en Rod, paa hvert et Straa . . .

— Jeg kan ikke forstaa disse Digtere, udbrød Axel — disse Digtere med det saakaldte „lyse“ Livssyn, hvis Bøger bestaar af fredelige Idyller, varme Kak-

kelovnskroge, duftende Høstakke og Fred og megen Glæde . . . Er de blinde? eller ser de nok Kampen, men vil dække og skjule den for andre Mennesker? . . . Sandheden maa da være det største. Hvorfor præker ikke Kunsten Sandhedens store Evangelium? Hvorfor skal der dækkes og dølges og trækkes over med Silke og Forgyldning . . . . .

Helene smilede. — Du siger det jo selv, sagde hun. — Sprang du ikke op og var vred paa Gedden, fordi den forstyrrede din Drøm om Fred og Idyl. Virkeligheden er kold og haard, Axel, men Drøm og Digt mildner Tilværelsen, strør Blomster derover, og det trænger vi alle til — og længes alle efter.

— Selvfølgelig har du Ret — men det er pinende forkert alligevel!

— Pas paa Axel, at du ikke kommer til at staa ene med en Mening, som ikke er „moderne“, for saa har du, som du før selv sagde, „al kristelig Øvrighed“ over dig.

— Ja, men det kribler i Fingrene, sagde Axel og lo.

— Saa slaa Kløerne i dit eget Bryst! Helene lo ogsaa.

Humøret, der havde været alvorligt, blev bedre, og de begav sig paa Hjemvejen, muntre og glade.

Axel gik og saa sig glad paa Helene.

Enhver Bevægelse var Harmoni og Skønhed, og saa fin hun var, saa ren og sart — — Han prøvede uvilkaarlig en Sammenligning med Tove — aa, det var helt hen i Vejret. Med lille Guldi da — aa

Guldi manglede ogsaa saa meget . . . Nej, Helene stod ene, ragede højt op over de andre — stod som en ædel Rose mellem Markens vilde Blomster — —

— — —

Hver Dag gik de over Engen, gennem Skoven, eller op over Bankerne i Vest. Der var kommen en halvlystig Omgangstone imellem dem — den eneste Maade de kunde fortsætte Samværet paa uden at røbe sig selv — for deres gensidige Tilbøjelighed kendte de jo egentlig ret godt, men de vidste lige saa godt, at var der først *talt*, var Samværets Hygge og Utvungethed forbi, derfor hjalp de trofast hinanden med at lade som ingenting og nød Glæden ved at færdes sammen i Naturen — den de begge elskede.

— Ferien var jo snart forbi. Christian Dybe savnede Helene og Børnene, naar han træt af Rejserne kom hjem — skrev han — og Bedstefar Emeritus havde helt overfyldt sit Lager af søde Sager, saa Ellen og Gerda maatte snarest komme . . . Tilmed lod Christian sin Forundring skinne igennem med Hensyn til, *hvorfor* Axel var rejst derover — der dirrede en lille, bitte Smule Jalousi i Brevet. Hvorom alting var, fik de nok spekulere paa Hjemrejse . . .

XII

De kom til København med Morgentoget — efter at have rejst hele Natten. Christian var mødt paa Stationen — det var Søndag — og han gav sig

straks i Kast med Børnene, var lidt kølig overfor Axel, men spurgte dog, om han vilde gaa med hjem. Dertil havde Axel ingen Lyst. Han vilde hjem hos sig selv for at sove og tog Afsked . . .

Helene følte, der var blevet som en vis *Afstand* mellem hendes Mand og hende. Han havde dog spenderet en Buket røde Nelliker, hendes Yndlingsblomst, som hun, for at glæde ham, straks lagde Mærke til og roste; men det spredte ikke Skyerne. De udspurgte hinanden om ligegyldige Ting og gav ligegyldige Svar — han gav sig til at fortælle Historier fra sit Rejseliv, som kedede hende, skønt de ofte havde en saftig Kærne — hun skjulte det ikke, syntes, han var bleven simpel, og sagde ham det — — Saa endelig gav det Luft!

Det var virkelig Skinsyge, Christian led af. Han havde ikke ret megen Tillid til Broderen i den Retning, og Helene kendte han i Grunden ikke. Siden de første Tider i deres Ægteskab var Trangen til Fortrolighed mellem dem gaaet ned ad Bakke i en betænkelig Grad. — Helene var forholdsvis snart bleven klar over Christians Karakter — der var ikke meget, der interesserede, desværre, og han paa sin Side havde altid en ubehagelig Følelse af aandelig Nøgenhed, naar hendes rolige, dybe Blik hvilede paa ham. Og dog havde Samlivet været ret godt, og særlig i én Retning kunde de altid samles i fælles Glæde: Børnene. — Smaapigerne var Enhedsmærket, der aldrig glippede. —

Nu var Christian imidlertid pludselig stillet Ansigt

til Ansigt med Spørgsmaalet: om han *troede* paa Helene, og Tvivlen holdt sit Indtog i hans Sind . . .

— Hvad skulde egentlig min fine Bror derovre, spurgte han — han havde jo ikke engang Malerpotterne med . . . . .

Helene takkede nu sin Gud, at hun og Axel ikke havde talt om noget, nu kunde hun møde sin Mands Blik med Ro. — Han var ovre at faa det ordnet med Tove, svarede hun.

— Ja, tak! bild mig den ind, haanede Christian. — Nu har Tove maattet vente i ti Aar, inden hans Samvittighed tog til at funktionere, og saa pludselig — *da du kom derover* — masede han paa, saa han ikke havde Rist eller Ro.

Helene saa koldt overlegen paa sin Mand.

— Ved du selv, Christian, hvad du snakker om? spurgte hun — tror du, at han og jeg havde bestemt at mødes hjemme hos Moder — eller hvad mener du? Jeg er saa aldeles til Tjeneste med Oplysninger . . . For Resten *var* han ovre hos Tove, det er hverken Løgn eller Latin — Du kan jo forhøre dig paa passende Steder, om ikke du tror mig — —

— Ja, jeg har jo egentlig ingen Grund til at mistænke *dig*, indrømmede Christian — men jeg stoler sgu ikke paa Axel, han har altid gaaet sine egne Veje, ingen Djævel kunde blive klog paa, og mere end én Gang vist sin Sympati for Kvinden — og saa, ser du — jeg vil sgu ikke ha', at der skal siges *dig* noget paa i den Retning, forstaar du; det manglede jo bare . . .

— Nej, havde det været dig! sagde Helene muntert — kan du huske Fru Tilla i Fjordby?

— Det er vel ogsaa en anden Sag med Manden, Christian strøg sit Skæg velbehageligt — Manden *kan* gøre sligt, uden at det vækker Forargelse; men det kan pinedød Konen ikke . . . Skejer hun ud, er hele Familien ødelagt. — For Resten kunde jeg sgu ikke for, at Fru Tilla elskede mig, og hun gjorde det vist heller ikke . . . . .

— Saamænd gjorde hun saa, sagde Helene — Fru Tilla holdt inderlig meget af dig — og hvilken Garanti har jeg for, at du og hun ikke kom til Forstaaelse? Du var jo Manden, og som saadan havde du jo Lov til at gøre det. Det er jo en stiltiende Mode og Ret blandt Mænd at gøre sligt — bagefter er de lige gode . . . Jo, jo, hun smilede spydigt — I gode Herrer ved nok, hvad I gør, naar I lemper Moralen efter eget Behov . . . Men Kvinden! Gud trøste den Kvinde, der i et Ægteskab blev narret for Livet, og som saa har Mod nok til at „skeje ud".

Hun bliver slæbt paa Torvet og stenet — og hvem stener hende? Er det de Uskyldige? Nej, nej!

Christian begyndte at føle sig som den slagne, han stod og vilde sige noget, men fandt ikke Ordene.

— Saa maa jeg vel heller ikke mere besøge Axel i hans Atelier, endte hun — du ved, Børnene har der Haven at lege i — jeg skal vel tilbringe Resten af mit Liv her i denne vidunderlig smukke Lejlighed og sidde og vente min Herre og Husbond med bævendes Hjærte . . .

— Saa, hold nu op, afbrød Christian Dybe og

rettede sig — Du kan besøge Axel lige saa galt, du vil, det ved du godt — jeg har bare advaret dig, sagt dig min Mening for din egen Skyld . . . Saa kan du jo gøre, som det gefaller dig — —

— Og jeg fik tilfældig sagt dig noget af min Mening med det samme, svarede Helene og gik ind i Dagligstuen. — Men hvor i Verden er Opsatsen? Hun kom tilbage og saa ængstelig spørgende paa Christian. —

— Opsatsen . . . er den . . . ikke paa Plads? stammede han yderst forlegen.

— Nej! sagde hun haardt — og jeg spørger, hvor er Opsatsen, *min* Opsats. Du ved, det er *min* — Arvegods — og jeg vil vide, hvor den er, hører du!

— Sat! sagde han og vendte Hovedet om mod Vinduet.

— Sat? Hvad vil det sige?

— Sat paa Laanekontor . . . svarede han stille.

Hun gik helt hen til ham, og han maatte se paa hende og gyste, da han saa det kolde, fjendske Blik.

— For at skaffe Mad? spurgte hun.

Han kunde ikke lyve for disse Øjne og blev pludselig greben af en drengeagtig Lyst til at gøre Sagen endnu værre.

— Nej, for at skaffe Sprut, sagde han. — Det var en Aften, vi var nogle Stykker, der holdt Gilde paa din Opsats — vi skulde jo ogsaa more os . . . .

— Var der Damer?

— Ja, der var Damer!

Helene vendte ham Ryggen. — —

— — —

Dagen efter maatte hun holde Sengen. Det var den daarlige, fugtige Luft i Lejligheden, som havde slaaet sig for Brystet, sagde Lægen. Lejligheden vendte mod Nord, og Sommeren var jo saa fugtig. — —

Lægen mente, det var nødvendigt, at hun kom paa et Sanatorium, men dertil havde de jo slet ikke Raad, og Fru Helene vilde ikke. Hun laa i Sengen og følte sig træt og mat, det stak noget i Brystet, ellers følte hun ingen Smerte, men det var hende stærkt imod at tænke paa Opbrud nu, og Børnene kunde hun heller ikke forlade. Her kom de og lagde de smaa Hoveder paa Dynen og saa paa hende med det milde, trohjærtigt spørgende Blik, Børn har. —

Nej, her vilde hun blive. Der var en Følelse, en Trang maaske paa Bunden af hendes Væsen, der søgte Ro og Fred . . . Hvad var vel Livet værd? Ingenting! Ihvert Fald havde hun ikke noget særligt imod at miste det, bare det maatte ske i Fred — ebbe ud, stille og smertefrit — som en Søvn! Komme som en tryg Søvn med lyse Drømme i Overgangen . . . . Hun tænkte paa Axel — ja, for hans Skyld kunde hun ogsaa dø — hun elskede ham! ja, ja! men ikke paa en Maade, som grisk fordrede Livet og hvad Livets var — ak nej, Tankerne kredsede om ham rene og hvide . . . .

Det var Tuberkulose, hun havde, men ikke endnu i nogen særlig høj Grad. Ved Forsigtighed, mente Lægen, det kunde drive over — — Spise og drikke godt, holde Humøret højt, og lære Børnene at synge alle

Fædrelandssange. — Lægen mente, han var fiffig; men Helene lo. Ja, ja, hun kunde jo godt prøve.

— — —

Axel kom tidt, og der fulgte gerne lidt med til Brug i Køkkenet — Helene fik en lille fin Buket og lod, som hun ikke anede noget om Kødet og Fisken osv. — Stille kom han, men altid mødte hendes dejlige, dybe Øjne ham . . . Stille sad han og talte, og hun følte hvert Ord som et Kærtegn, og hun gengældte af et fuldt Hjærte. — —

Christian, der saa, at de paa en vis Maade var afhængig af Axel, saalænge Helene var syg, viste sig venlig og flink overfor Broderen. Det var ligesom Sygdommen spredte Fred i Sindene. Kun gamle Dybe svigtede. Hans Livsens Skræk var Tuberkler, og ikke for al Verdens Mammon vilde han se op til Svigerdatteren. Sæt, at han, pastor emeritus Herman Dybe skulde blive angrebet! Hvad saa? Ja, enhver kunde jo selv tænke . . . Og Purløget til den daglige Flæskekage rystede, fordi Haanden, ja hele Personen rystede af Sindsbevægelse.

— Men hils hinde, det stakkels Barn! hils hinde, sagde han til Axel en Dag, han mødte denne — trøst hinde og sig, at Herrens Veje ere uransagelige, og at Herren tugter os stakkels Mennesker, fordi vi trænger til Tugt — vokser under Tugten. Medgangen kan vi ikke taale — vi taaler den ikke — ikke i Længden.

Og gamle Dybe nikkede og smilede med det halvt bekymrede Ansigt og skyndte sig bort — hjem til Stine med det velsignede Purløg.

— — —

Dagene gled uden nogen nævneværdig Forandring i Helenes Befindende. Hun havde dog ingen rigtig Følelse af, at Døden var nær, men paa den anden Side vidste hun, at Tuberkulose var en lumsk Sot — saa det ikke var af Vejen at tage Forholdsregler, hvor det kunde ske.

Det var Børnene, der optog hendes Tanker de fleste Tider. Smaapigerne vilde savne hende meget, om hun gik bort nu — og senere, naar de blev større, skulde ud i Verden, ud at bestaa Fristelserne, ud at vise, om de havde Kræfter til Livskampen . . . Hvem skulde da give dem Raad, og hvem skulde da vejlede dem?

Saa var det, hun fik Ideen at skrive et Brev til dem — et Brev, de først skulde have at læse, naar de var 16—17 Aar. Ingen kunde vide, hvilket Værd et saadant Brev kunde faa. Alene det for Børnene at tænke, deres Mor havde fulgt dem i Tankerne saa langt, var meget . . . det kunde godt være, det vilde virke mere end noget andet, at Mor, som var død for mange Aar siden, havde elsket dem saa højt . . . Hun vilde forsøge. —

Og saa begyndte hun at bedres. Sygdommen tog gradvis af, Appetiten vendte tilbage, det lod virkelig til, hun skulde leve op igen . . . Men Frygten sad hende i Sindet, og en Dag, hun følte sig stærk nok dertil, kom Papir og Pen frem: Brevet til Smaapigerne skulde skrives. De sad paa Gulvet og legede . . . Jo, hun kunde nok skrive, følte hun, og hun skrev:

Ellen og Gerda, Mor's egne smaa „Musser"!

Ja, I var Mor's *smaa Musser* den Dag, dette Brev blev skrevet. I sad paa Gulvet og legede, og engang imellem saa I op paa Mor, og Eders Ansigter var fulde af Smil og Glæde. I var Børn dengang og havde Far og Mor, men Mor var syg, Mor tænkte paa Døden uden at være bange, men hun var ked af at dø — for jeres Skyld. Hun tænkte paa, at en Dag vilde hendes to elskede, smaa Musser staa uden Mor. — Ingen Mor have at ty til, først med de smaa, siden med de store Sorger . . . Og saa skrev hun dette Brev. Kan I huske hende fra den Dag? Hun kaldte jer hen til sig og bad jer huske den Dag, og I paastod af inderste Overbevisning, at Mor kunde I aldrig glemme.

— Jeg kan huske dig paa Haaret, sa' Ellen, og Gerda stod op mod mig og smilte: — Jeg kan altid huske lille Mor paa Øjnene, sa' hun — der er ingen Øjne saa klare som Mo'rs . . .

Saa blev I store. Nu er I ikke „Musser" mere, men næsten voksne Damer, og i Dag be'r Mor om Lov til at snakke lidt med jer igen . . . Lille Mor fra dengang. Kom saa begge to og tag Brevet og læs . . .

I vilde saa gerne blive lykkelige, lille Børn! ja, men det er ofte saa vanskeligt. En Ting maa I lære for at naa det . . . *Lær at nøjes!* . . . Skriv det med rødt Blæk foran i jeres Salmebog eller Bibel, for det er den eneste Vej til Lykke. I tror nu, Verden er lys og dejlig, og det er den saamænd ogsaa, men hvergang I glædes til noget, saa husk *Skuffelsen*,

værn jer mod den, og væn jer til den, det er Glædens Skygge. Vil I Glæden, og hvem vil ikke den, da maa I altid huske, at Skyggen, Skuffelsen følger med lige saa vist, som Skyggen følger jer selv, naar I vandrer i det klare Solskin . . .

Jeg nævnte Solen . . . elsk Solen, lev i Solen; lad den brune Eders Hud og rense Eders Blod, saa blir Eders Sind altid lyst og frejdigt . . . Fra Solen glider Tanken hen paa Renhed. Mærk jer Ordet og gennemfør det baade aandeligt og legemligt. Renhed gemmer mere i sit Væsen, end mangen én tænker. Driv den saa vidt, at det blir Vane, gaar i Blodet — saa gaar det i Sindet med — og det var Meningen . . .

Tag saa og smil og vær glad og syng fra Gry til Kvæld, Verden er et Spejl, den smiler igen, for glade Mennesker er der altid Brug. Gaa saa ud i Verden og bland jer blandt Godtfolk. I vil møde mange forskellige, og en skøn Dag maaske en Frier, og maaske synes I bedst om ham af alle Mænd i Verden. Da vil jeg haabe, han er god og ikke fører Skuffelse i sit Skjold, haabe, han maa bringe Lykke til min lille Musse. Men kæreste Børn, vær forsigtige; thi det kan ske, han ikke er god, og da vogt jer! Vil han holde Forholdet hemmeligt, saa tro ham ikke. Indlad jer *aldrig* i et hemmeligt Elskovsforhold, det er sjældent af det gode. Men vil han straks fuld Klarhed, beder han straks om Lov til at tale med jeres Slægtninge, og han ellers er pletfri — saa tag ham og lille Mor's Velsignelse i Købet. Ak Børn, men vær ikke for raske paa Ægteskab —

det er saa alvorligt, saa alvorligt! To Mennesker kan hjælpe hinanden opad ved gensidig at støtte og komplettere hinandens Væsen og Karakter . . . Men to Mennesker kan ogsaa sønderslide hinandens Sjæle, hvis ikke de passer sammen. Kend jer selv først, før I tænker paa Ægteskab, og søg saa at *kende* ham, I har valgt — det kan være vanskeligt, men gør det, hvis det er jer muligt, og hør efter ældre Folks Dom. — —

Saa kan det hænde, I møder én, som siger, der ingen Gud er. Det kan under visse Forhold være en Mode at tale saa. Det røber den dybe, selvstændige Tænker, der gennem umaadelige Granskninger har naaet dette Resultat. I Reglen er han bare en Eftersnakker, der bringer andres Meninger paa Torvet. Ingen kan bevise, Gud ikke er — men Eders Moder tør roligt sige, at det højeste, et Menneske kan naa her i Verden, er dette: at tro paa Gud! Intet er højere! Lad de saakaldte Videnskabsmænd snakke om Naturlove (som de i Virkeligheden ikke begriber). De forstaar jo ikke et Muk af det hele! Jeg kan intet bevise, men min Sjæl siger mig, at Gud har skabt det altsammen, baade Videnskabsmanden og mig. Jeg føler hans Nærværelse i alle Ting, og min Bøn og mit inderligste Haab er, at I maa naa til at tro; thi saa har I naaet alt!

Gud velsigne jer! løft jeres Hoved mod den klare Sol og den lyse Dag og gaa Eders Gang, pynt Eder ikke med Flitter og Stads, saa I faar Eders Sjæl forgiftet og kommer til at ligne Valmuens store, straalende Blomster, hvis inderste Væsen er Gift.

Lad jeres Væsen og Aand give jer Skønhed.

Jeg behøver ikke at sige mere, jeg føler det, jeg tror paa jer. Jeg synes, jeg ser jer lette og ranke med Smil i Øjet. I lader jer ikke slæbe rundt af allemands Mening, I danner jer selv en Mening, selv om det skal ske gennem Kamp, gaar I ikke uden om. I gaar Vejen lige frem og gør kun, hvad I vilde gjort, hvis lille Mor stod og saa derpaa . . . bliv ved med det, saa behøver jeg ikke at give flere Raad. Jeg vilde bare pege paa et Par Ting for at lære jer at se. — En Slutning her blir et Ønske: jeg kan ikke tænke mig jer inde i en By . . . Jeg kan kun faa Billedet klart, naar jeg tænker mig jer ude i Naturen. — Et Billede staar mig klart: I kommer fra Skoven, det er der hjemme, I er lyst paaklædte — glade, I lér, og Gerda har Haanden fuld af Blomster, og Ellen gaar med en Bog . . . Billedet er dejligt . . . Eders Moder saa det saa klart og var saa glad; saa saa hun hen paa jer, som I sad der paa Gulvet og legede, og I smilede, lo og sagde: — Vi leger, at vi kommer hjem fra Skoven, Mor!

Da takkede jeg min Gud og troede . . . . I favnes i mine Arme og kysses af Eders lille Mor, der beder sin Gud skærme og bevare Eder! —

Helene Dybe.

Saa tog Fru Helene en stor Konvolut og lagde Brevet deri og skrev udenpaa:

Til Ellen og Gerda Dybe fra deres Moder.
At aabne paa Gerdas 16aarige Fødselsdag.

XIII

En Dag hen sidst i Juli havde Axel Dybe og Madam Hansen travlt. — Helene skal komme! — Det staar at læse i Axels ellers saa alvorlige Ansigt. Hans Øjne skinner, han smiler til Madam Hansen og klør Pierre bag Øret... Og saa har han købt Blomster — dejlige mørkerøde Nelliker og Roser — store Kurve fulde.

— Kommer Kongen monstro? spørger Madam Hansen.

— Nej, svarer Axel — det vilde jeg virkelig ikke haabe; men *Helene* kommer, forstaar De, og derfor skal der være Fest.

Og Axel farer rundt og anbringer sine Blomster alle Vegne. — Madam Hansen følger ham med Øjnene.

— Herregud, sukker hun — holder han saa meget af hende, stakkels Fyr... Saa tørrer hun en enlig Taare bort — Men hun gør det ikke længe, fortsætter hun sine Betragtninger — jeg kan huske Petrea... Saa skal der festes, skal det være nu — —

Madam Hansen tager det prisværdige Forsæt at hjælpe de Unge, hvis hun kan, og børster og skurer af Hjærtens Lyst...

Til Slut maa Pierre finde sig i at faa et rødt Silkebaand om Halsen. Han blev arrig og spyttede paa Madam Hansen, som saa slæbte ham hen til Spejlet.

— Der ka' du saa selv se, hvordan du ser ud, sa' hun, og Pierre indsaa straks, at det var Pynt,

og blev glad, hoppede ned paa Gulvet og gav sig til at lege som en gemen Kattekilling...

— Haha! lo Madam Hansen — Pierre, den alvorlige Pierre, vil man nu bare se, hvor Kræet skaber sig...

— Han tror, det er et Ordensbaand, sagde Axel — han tror saamænd, han er bleven Ridder, skal De se...

— Og saa pynter Axel inde i „Kontoret", som intet Kontor er, naar Skrivebordet fraregnes. Der skal de spise — koldt Bord — og det lille Bord bugner under Blomster. Ovre i Sofaen skal hun sidde, saa har hun Lyset fra højre, og det klæder hende bedst... Herinde skal de fineste Blomster staa... herfra skal der slaa hende et Velkommen i Møde af Blomsterduft, som skal fortælle hende, hvor glad han er, fordi hun kom...

Og han gaar og retter, stiller om og lægger hele sin Kunstsans og Kærlighed i Arrangementet. —

Nu maa det være godt — han ta'r et Overblik og gaar saa ind for at pynte lidt paa sig selv.

— — —

Det var én af de faa varme Dage med Solskin, og Helene er helt varm, da hun kommer. Hun er ene. Siden hendes Sygdoms Begyndelse har de haft Barnepige til Musserne, og de er gaaet i Aborreparken i det gode Vejr for at prøve de ny Gummiboldte. — Hun har den hvide Kjole paa, hun ved, han synes om, og en ny Hat har hun faaet, en lille fiks én, hvis meste Pynt er et brusende Slør, der ligger omkring den som Skum... Hun er ble-

ven lidt indfalden under Øjnene, men nu, hun er varm, ses det næsten ikke — og i Dag vil hun være glad — vil glemme alle Skygger, hvis hun kan, og leve, hvis hun kan...

Axel staar i Døren, og de kan ingenting sige. Han trykker blot hendes Haand fast og ser hende ind i Øjnene, og hun ser det bæver om hans faste Hage...

Saa gaar de ind — Haand i Haand — og hun ser Blomsterne, ser Kærligheden og smiler og hælder sig blidt mod ham. De gaar ind i Kontoret, hun først, og som Døren slaaes op, og hun træder ind, drysser nedover hende et Væld af bitte smaa Roser, der hænger sig overalt paa hendes Tøj. Der var over Døren anbragt en lille Kurv, som Døren, idet den gik op, vippede. — Det er som et Æventyr, føler hun — hun har aldrig været saa lykkelig, hun synes, at Tilværelsen i Øjeblikket har en Fylde, saa hun ligesom fjerner sig fra den almindelige Tidsopfattelse, hun vender sig mod ham, mod Axel, og hendes Blik bliver fugtigt... Aa, Gud! det er jo *ham* fra Barneaarene, hendes Helt! hendes Prins! Øjnene er de selvsamme, og hun smiler til ham...

— Tak, siger hun hviskende — tak for alt!

Saa kysser han hende ærbødig og leder hende hen til Sofaen, selv sætter han sig modsat, og han skænker den skummende Vin, hæver sit Glas, og deres Øjne mødes. — Du hvide — du rene! siger han — jeg hilser dig velkommen! — —

Saa spiser de, og Madam Hansen glider ud og ind som en Skygge; men for at de ikke skal føle sig trykket af hendes Nærværelse, har hun taget et

Smil paa — et Smil fra hendes unge Dage, da hun havde noget at smile af — og Smilet ligger saa fremmed i dette daglige, prosaiske Ansigt, som ikke har baaret Smil i mange Aar — næsten som en Grimace. Saa skænker hun Kaffe og bliver borte. —

Og de drikker Kaffen — i smaa Mundfulde — og tager Kopperne op og sætter dem igen, stille og forsigtig — og smiler til hinanden — er saa glade, saa sørgmodig glade — for der sidder jo en Anelse, en lille mørk Tanke i Brystet: at dette er en Afskedsfest og ikke en Indgangsfest til Livet...

Axel sætter sig hos hende, lægger sin Arm varsomt omkring og bøjer hendes Ansigt mod sig...

— Helene! Lille Helene!

Men hendes Øjne er lukkede, og han ser, der flimrer en Taare — —

Han synker ned paa Gulvet foran hende, og hans Stemme er dyb og blød: — Helene, er du ikke min?

— Jo! svarer hun og ser paa ham og lægger sin Haand mod hans Nakke — men, Axel! men...

Da springer han op og griber hende i sine Arme og bøjer hendes Hoved bagover og kysser hende, og hans Øjne skinner: — Ingen men, Helene! du er min! min! min!

Hun frigør sig læmpeligt, rejser sig og ser ham alvorlig ind i Øjnene.

— Kan du nænne? Axel, kan du virkelig nænne?

Nænne! Det blev Graavejr for hans Øjne. Tankerne jog i Huj og Hast og tegnede Billedet op med

skarpe Konturer. Hvad vilde han? Gøre Helene til sin Elskerinde? Leve — nyde — sparke ud.

Vidste han ikke saa godt, at et saadant Elskovsforhold blev i alt Fald den enes Ulykke — den svageste. Vilde han Helenes Ulykke? Nej!

Ødelægge deres gode Kammeratskab, forstyrre den gensidige Glæde ved Samværet... Tankerne løber hele Linen ud — ikke et eneste Lyspunkt er der. Saa vendte han sig mod hende. Der stod hun, høj, bleg — og ren, og ventede Svaret.

En Stolthed greb ham: Denne i Sindet høj- og ædelbaarne Kvinde var hans, han ejede hendes Kærlighed, og han glædede sig over, at hun havde givet ham denne Kamp at kæmpe og beriget hans Liv med Sejren.

— Helene, min stolte Helene! Du faar Ret i din Tro... *Jeg kan ikke nænne!*

Hendes Kinder farvedes af en Glædesrødme.

— Jeg er stolt af dig, sagde hun og knugede hans Haand — jeg havde jo haabet — men ogsaa tvivlet...

Og de blev begge muntre og glade. Det var, som om en mørk, stor Sky var gleden til Side, og nu skinnede atter Solen, og Blomsterne duftede, og Luften føltes ren og let at aande. —

— Nu skal du synge „liten Karin“, bad Axel — du ved, jeg holder af den Melodi, og i Dag minder du mig om hende, paa en Maade.

Og Helene smilede til ham og gik hen til Klaveret og sang:

„Och liten Karin tjente på unga Kungens Gård,
hon lyste som en Stjerna bland alla Tärnor små."

Og Kongen elsker hende og lægger til og lægger til:

„Och hör du, liten Karin! säg, vill du blifva min?
mitt halfva Kungarike det vill jag gifva dig."

Og da hun stadig holder standhaftig paa sin Ære, lader han hende sætte i Spigertønden:

„De satte liten Karin i Spiketunnan in,
och Konungens Småsvenner de rullade henne kring.

Så kom det ifrån Himmelen två hvita Dufvor ner,
de togo liten Karin, och strax så blef de tre."

XIV

Det var en Morgen hen sidst i September, at Ulykkesbudskabet kom derovre fra Aarhus. Et Telegram fra Øvrigheden, der kort og godt meddelte, at Handelsrejsende Christian Dybe af København var druknet i Aarhus Havn.

Axel Dybe rejste straks derover for at ordne det fornødne.

Broderen skulde flyttes til Haugstrup og begraves paa Kirkegaarden der. Samtidig brød Helene op med Børnene og rejste hjem til Præstegaarden, hvor hun vilde blive foreløbig hos Moderen.

— Ogsaa gamle Dybe kom til Begravelsen. Han faldt næsten helt sammen, glemte sin Mad, glemte sin Avis. Sønnen Christian havde jo været hans egen

Dreng altid og nu denne triste, sørgelige Død. Men Gudskelov, han havde da ikke begaaet Selvmord, var desværre faldet som Offer for sin egen Svaghed — svage er vi jo alle — ak ja, ak ja!

— Det var sket i Fuldskab. Sammen med en Handelsrejsende Petersen havde han sviret hele Eftermiddagen, og da Aftenen kom, var de blevet saa støjende, at Værten havde heldt dem ud af Hotellets Restauration.

Nu burde de være gaaet i Seng... men nej tak! Det var de for glade til. Arm i Arm vandrede de syngende ned efter Havnen til, stadig stærkt hilsende paa alle Damer, de mødte. Hvad de egentlig gik efter, vidste ingen af dem, men saa de en Dame eller to, styrede de straks Kursen efter dem. —

Da sker det — paa en saadan Jagt — at de vil skyde Genvej over et Hjørne af Havnen — det var blevet noget mørkt. — Det lykkedes ikke — begge gik til Bunds straks.

Petersen kom snart op, han var stor og kraftig og brølte som en Okse — men Christian Dybe blev der forlænge. Han var og blev død. Spiritus'en var bleven det Hjul, han havde sat i Gang og ikke kunde regulere — saa løb det løbsk, og det kostede ham Livet. —

— — —

Menneskesindet er ikke let at lodde Dybden af. Det saa ud, som om Helenes Sorg over Christian var baade stor og ægte — eller maaske var det en Glød fra Angerens Ild, der sved og brændte. Axel undgik hun, for saa vidt som hun søgte at undgaa,

at de mødtes i Enrum... Ellers talte hun venlig nok til ham. Han blev derved nødt til at rejse tilbage til København uden at faa talt alvorligt med hende — taktfuld som han var.

Han skulde sælge det meste af hendes Møbler og sende hende Pengene og de faa Ting, hun ønskede at beholde. Hjemmet brød hun sig ikke om at holde oppe, det havde saa mange bitre Minder.

Nej, nu vilde hun prøve at glemme — baade det ene og det andet — og saa vilde hun hellige sig udelukkende for sine to Smaapiger. — En Anelse sagde hende, at hun ikke havde noget langt Liv i Vente... Vel, desto mere gjaldt det om at benytte Timerne.

Hun følte ogsaa Anger over for Christian. Hun var ikke sikker paa, hun ikke kunde støttet ham noget mere i Livskampen, end hun havde gjort... Aa, det var slet ikke saa let. Hun saa nok Axels Øjne, hvor de bad og tryglede — men hun turde ikke — kunde ikke.

Saa rejste han. — Hvis jeg skriver, faar jeg vel Svar, sagde han til hende.

— Jeg skal prøve, svarede hun — for Resten skal jeg nok skrive, hvis jeg faar noget at skrive om.

Dermed maatte han lade sig nøje, og han og gamle Dybe rejste hjem.

— En Ting bedrøver mig i mit Hjærte, sagde gamle Dybe paa Rejsen — at jeg ikke hjalp den stakkels Dreng, da det gik galt i Fjordby, saa var det aldrig sket... Og Taarerne randt ham ned ad Kinderne. — Men vi er saa egenkærlige, Axel! Vi

tænker kun paa os selv, kun paa os selv... Det var jo min Mening at tage dem hjem til mig, men den ene Dag gik, og den anden kom, og Christian drog ud i Landet, og jeg fik det ikke gjort — fik det aldrig sagt til ham, jeg ulykkelige...

— Ingen ved, om det kunde reddet ham, sagde Axel — jeg tror, enhver af os nu engang gaar den Vej, vi skal gaa.

— Nej, nej! ivrede gamle Dybe — vist kunde jeg hjulpen ham; men jeg glemte det — jeg glemte det!

Han undte sig ingen Ro for Selvbebrejdelsen, men rev og flængede Saaret op hele Tiden.

Den Kamp kan blive stræng nok i Længden, tænkte Axel — hvis ikke han falder til Ro.

Og han søgte, saa godt han kunde, at trøste Faderen. Men foreløbig uden Resultat.

— Der har Far nu faaet sit Hjul at bakse med, tænkte han — hvor er den Magt, som kan standse det i dets vilde Snurren? Ved Afskeden trykkede gamle Dybe Axels Haand fast.

— Min Dreng, sagde han med taareblanke Øjne — jeg har kun dig nu, glem mig ikke — kom ud og se til mig — tit, hører du! — jeg vil nok trænge dertil...

Axel lovede det.

— Tak, tak, sagde Dybe — helst i Morgen — jeg er saa ene — føler mig saa ene — Vi kan snakke lidt om den stakkels Dreng...

— — —

Dagen efter gik Axel derud. Det blev ogsaa ham for trist at være ene. Nu havde han mistet Helene for

anden Gang — han følte godt nok, det var hendes Mening nu at glemme — om hun kunde. Axel kunde ikke. Han syntes Helene var hans sidste Holdepunkt her i Livet — mistede han hende, betød det for ham at miste alt. Saa vilde han blive ene — og nu var han næsten bange for Ensomheden, havde en Følelse, der lod ham ligesom ane, at der dybt inde i Ensomheden lurede noget ondt...

Aa, at tænke sig, at hele Livets Modgang og Sorg og Ensomhed næsten udelukkende kom fra Fejltrinet i de unge Dage — at et eneste Fejlskridt kunde have saa uberegnelige Følger... Og han syntes næsten han kunde høre Skæbnehjulenes Surren, høre Læderremmene slaa og hvisle og suse omkring mellem de snurrende Remskiver... Jo, Maskinerne gik, og Hjulene gik — bestandigt — bare man havde Kraft og Mod til at følge med, til at regulere, til at standse i Tide — men det var saa uendelig vanskeligt. —

Da han naaede ud til Faderen, sad denne i sin Kurvestol ved Skrivebordet og stirrede haabløst frem for sig.

I Førstningen vilde han ikke ud med Sproget, men endelig kom det da, at det var den mangeaarige Husholderske, Stine, der havde gjort Oprør.

Gamle Dybe havde set saa daarlig ud, at Stine var bleven bange — Sæt han døde — og glemte hende i Testamentet! Vi er alle Mennesker — Stine med — og hun havde saa mange Løfter at henvise til, men desværre intet skriftligt... Ja, og nu havde hun holdt et Vejr, saa Herren sig maatte forbarme

— og tænk: det var en Time over Tiden for Frokost, og han havde ikke faaet sin sædvanlige lille lækre Æggekage! Stine forstod Dressurens Kunst, lod det til. Nu skulde Dybe sultes, indtil Testamentet var i Orden. — —

Axel lo og trøstede Faderen med, at det gik nok — ved sig selv tænkte han, hvor forunderligt i Grunden Menneskenes Liv var... hvorledes vi selv midt i de alvorligste Tanker om de alvorligste Ting kunde gribe en Tanke, der slæbte af med en Vittighed fra Blæksprutten etc., eller hvorledes vi kunde hvirvles med i farçeagtige Optrin, selv naar vi havde tunge, sorgfyldte Timer. Det var altid Axel en Sorg, naar han konstaterede den Slags Dobbelthed i vort Væsen... Han kunde huske fra Barneaarene — ja hele Tiden, han bad til Gud — hvor det havde gjort ham tung i Sindet, naar han for Eksp. havde begyndt en Bøn og saa lidt efter tog sig i ikke at være bleven færdig, men ladet Tankerne løbe deres egne forvildede Veje. — Dengang bragte det ham fra Gud. Han harmedes paa sig selv for sin Ligegyldighed, men han kunde kun ved stærk, og som han syntes unaturlig, Villiesanspændelse holde Tankerne fangne — saa holdt han op at bede. — —

Nu fandt han Faderen her, dybt sørgende over sin kære Drengs Død, men endnu mere sørgende — i Øjeblikket — over sin Flæskekage... Aa, vi Mennesker! Var der da ikke Alvor skabt i os? eller hvad var det for Brist, der stadig og klart viste sig for den, som prøvede at aabne Øjnene lidt. Lyste-

ligt var det ikke — og kastede man Blikket udover, fik man ikke megen mandig Alvor at se.

Grin, Grin! Det var som om det var blevet Menneskets højeste Egenskab at kunne grine i alle Grinets Faser: skadefro Grin, Idiotgrin (grine uden at vide hvoraf), Vanegrin, surt og sødt, besk og slesk Grin, Hovmodsgrin og Ydmyggrin, og for Resten Evnen til at kunne grine af alt og alle under alle Livets Forhold. — En Dag maatte vel Grinet stivne i alle de Fjæs, saa enhver Zoolog straks kunde konstatere, hvor Udviklingen var endt — saa var det, om Aberne godvillig vilde kendes ved Slægtskabet!

Til Slut lovede Axel at gaa ud i Køkkenet og kæmpe med Stine.

Hun var sur og tvær, men Axel vidste, hvad det gjaldt. Det var ikke Flæskekagen alene — hvor vigtig den ellers kunde være — nej, det var den kære Husfred, Balancen i Regnskabet.

Om Stine ikke kendte ham? Jo, Stine, syntes ligesom at have en Anelse om, at det var Axel.

— Saa stol paa Anelsen, Stine, sagde Axel — og sig mig, hvad der tynger Stines Sjæl, siden min gamle Far sidder inde i sin Stue og sulter.

— Aa, aah! Stine løftede kækt sit Hoved — Han har da Fedt at tære paa — og han har lovet mange Gange at betænke mig...

— Jeg ved det, jeg ved det! afværgede Axel — Altid har Far sagt, at Mage til Husholderske fik han aldrig i Verden.

— Naa endda, sagde Stine og tog et Fad ned og knækkede et Æg.

— ... Og at ingen her i Landet forstod at lave Flæskekage som Stine.

— Man kan da gøre noget, heldigvis, sagde Stine og begyndte at røre Ægget.

— ... Far er jo glad for god Mad — men han siger ogsaa, at med Hensyn til saadan at holde Huset i pæn Orden og gøre Indkøb og sy Knapper i ...

— Herregud lægger han dog Mærke til alt det, sagde Stine og tørrede et Par Stolthedstaarer bort for bedre at kunne at se, idet hun fik Panden over Ilden.

— ... Og derfor syntes Far, han vilde betænke Stine, hvis han faldt fra, og hun forblev tro hos ham og passede sin Gerning — for ellers var han jo nødt til ...

— Til hvad? raabte Stine.

— Ja Far er jo nødt til at have sin Forplejning — saa hvis ikke Stine har Lyst, er der jo flere Kvinder i Verden ...

— Der er Sjuskedorther, er der, sagde Stine fast — *selvfølgelig* blir jeg hos Pastoren — hvad vilde han blive til med en eller anden Tøjte, og naar han skønner paa mit Arbejde, som De si'er, saa var det Synd for ham, om jeg svigtede ham i Nødens Time ... Men, føjede Stine til, hviskende: — Saa maa De hjælpe, at jeg faar det paa Papir ...

Det lovede Axel, og de fulgtes ad ind til den glædestraalende gamle Dybe, der øjeblikkelig gik i Lag med Æggekagen.

— Herefter skal De nok faa den til Tiden, sagde Stine mildt.

— Gør ingenting, lille Stine, gentog Dybe mange Gange — blot jeg faar den inden alt for længe... De har maaske ogsaa for meget Arbejde, lille Stine ... De kunde jo holde en Kone af og til...

— Gir ikke meget for de Kællinger, haanede Stine — Pastoren skal se, jeg klarer mig stolt ene, hvis Hr. Pastoren husker at betænke mig...

— Bevar's, i Morgen den Dag, Stine — saa sikkert som jeg sidder her og spiser...

Stine straalede af Glæde.

Kort efter gik Axel hjem til sig selv — saa var der dog noget mere Indhold i Madam Hansen for ikke at snakke om Pierre! Pierre „grinede“ da ikke... blev han gal, spyttede han — der var intet at tage fejl af.

XV

Og saa gik Vinteren sin Gang — lidt langsomt syntes Axel, men den gik da. For Tiden var han optaget af Foraarsudstillingen paa Charlottenborg, hvor hans Bjærgbestiger var udstillet sammen med et andet, han i Vinterens Løb havde malet: „Moderkærlighed“ havde han kaldt det, og Motivet var hentet fra en Historie, han havde hørt fortalt, dengang han var Barn.

„En Aften skulde en fattig Moder gaa hjem fra sit Arbejde, hjem til den lille Hytte derude paa Heden. Hun havde vasket Storvask for Gaard-

mandskonen, og sin lille Pige havde hun med — hun var endnu ikke vænnet fra Brystet, det lille Pus — Saa var det, hun blev overfalden af Snestormen og gik vild og omsider udmattet sank sammen i Sneen — men Barnets Frelse var hendes sidste Tanke... Stykke for Stykke drog hun sine fattige Klæder af og hyllede Barnet til, skærmende den lille mod Vinden og Sneen og Kulden... De blev først fundne om Morgenen — den lille laa og pludrede nok saa fornøjet, skærmet af den stivfrosne Moder, der endnu i Døden ligesom værgede og beskyttede..."

Et Moment af dette havde Axel malet — man saa det første Lys af Morgenrøden hen over den nu stille Snemark — Moderen næsten gaaende ud i et med Sneen og i Favnen den lille, smilende Pige, der lige vaagnede af den gode Søvn. — —

Axel var glad for sine Billeder, særlig „Moderen", og han høstede ogsaa Anerkendelse af de forstaaende Kritikere.

— — —

En Dag, Axel kom hjem fra Udstillingen, var der Brev fra Helene. — Endelig!

Det var med Spænding, han aabnede og læste:

Haugstrup Præstegaard, Marts 1909.

Kære Axel! Kom straks, hvis du kan. Dit gamle Værelse staar parat. Men tag med dig for en Tid af Tøj og hvad ellers... Jeg er syg og maa holde Sengen, og nu vil jeg ikke kæmpe længere mod mit

eget Hjærtes Røst, derfor kom du kære — jeg længes efter dig og venter dig — venter dig!

Din *Helene.*

Axel rejste med det samme. Aa Herregud, dette Brev gav alt, men det tog ogsaa alt igen med det samme.

Han vidste nok, at hvis det igen var Tuberkulosen, der var paa Spil, var der kun ringe Haab, og hans værste Anelser bekræftede sig, da han kom derover til Haugstrup og saa hende — bleg og gennemsigtig som hun var.

— Saa, saa! trøstede hun og strøg hans Haar, da han kastede sig paa Knæ ved Sengen, overvældet af sine Følelser — Du maa ikke være bedrøvet, Axel, det er vist bedst saadan, tror jeg... jeg vil gerne dø — jeg er saa træt, saa træt! Og det er saa let at dø — bare lægge sit Hoved ned paa Puden og sove — sove lige ind i den lyse Himmel...

Hun laa stille lidt, saa sagde hun:

Du maa heller ikke sørge, naar jeg er borte. Du har din Kunst, din Gerning, som du skal hellige dig, og du skal se, du vokser under Sorgen, og saa vokser din Kunst ogsaa. — Du ved, Axel, at jeg tror paa dig!

— — —

Alligevel var det tungt at se hende falde af Dag efter Dag og staa helt hjælpeløs. Han talte tit med Steffen i denne Tid. Steffen var bleven en hel anden. Mette og han var naaet til en virkelig Forstaaelse, bygget paa den Kærlighed, som virkelig var mellem

dem, men som paa et hængende Haar nær var gaaet under i smaalig Misforstaaelse. Nu respekterede den ene den andens Verden, og Kærligheden naar vidt — det var, som om Mettes Forstand begyndte at begribe mer end før, som om den kunde følge Steffen længere, naar han foretog sine Tankerejser, og Glæden over Forandringen prægede hele Hjemmet. —

En anden, han ogsaa talte med af og til, var Præsten.

Pastor Blessing var paa omtrent samme Alder som Axel, en stille alvorlig Mand var han. Haar og Skæg meget mørkt, og Ansigtet meget blegt, og dette Ansigt behersket af et Par vidunderlig klare, dybe Øjne. Han var ugift — boede ene med sin Søster, en høj, smuk Dame, der lignede ham meget.

Axel traf ham af og til, naar han foretog sine Morgen- eller Aftenture, og fra almindelige Samtaleemner gled Talen ofte til private Emner. Helene talte de ofte om.

— Jeg har aldrig før truffet en Kvinde af en saadan Sjælsrenhed som Fru Helene, sagde Præsten. — Og saa er det forunderligt, at hun kan tage paa Religionen, som hun gør — fuldt ud som et Barn — thi hun sidder paa den anden Side inde med fremragende Kundskaber.

— Hendes Opdragelse var jo ogsaa ganske god, sagde Axel. — Mine Forældre holdt jo Huslærer til os Drenge, og saa deltog Forpagterens Børn i Undervisningen, og godt begavede var de . . . Senere ved jeg, Helene har læst meget . . . Men hendes Gudsforhold er vist, som det var i Barneaarene.

— Der er ikke Gnist af Tvivl — fortsatte Præsten. — Alt er *selvfølgeligt,* naar Talen er om Gud ... Det er frydefuldt at høre, det bliver til Kirkegang for mig ...

Axel aabnede mere og mere for sin Fortrolighed. Blessing indgød en saa ubegrænset Tillid, og Axel trængte haardt til en Ven, som kunde ligesom bringe hans flagrende Tanker til Ro.

Og Blessing var Manden.

Rolig og stilfærdig trøstede han, hvor han kunde.

Axel fortalte ogsaa om sin Teori angaaende hemmelighedsfulde Magters Indgriben i vort Liv, det han havde omsat i Lignelsen om de surrende Hjul, som vi fik Lov at sætte i Gang, fordi vi havde fri Villie — og om hvor forfærdelig risikabelt det var for os i det hele taget at sætte noget i Gang her i Livet, hvor uhyre vanskeligt det var, naar vi blev stillet paa Valgets Standpunkt, fordi vi var for smaa, fordi vi blev ødelagt af vore Tvivl — fordi der fandtes saa mange modstridende Følelser og Tanker i vort Bryst, der vanskeliggjorde Livet for os.

Og saa det, der syntes ham allerværst: at alt, hvad vi begyndte i Tanker eller Gerning, egentlig altid blev fuldbyrdet, ogsaa hvis vi ikke selv fulgte med — enhver Spire, der blev lagt, voksede op, og en skøn Dag maatte vi tage Ansvaret, fordi det var os, som lagde Spiren ... Aa, det kunde næsten køre rundt. Livet var et forfærdeligt Virvar, som vi Dag for Dag bragte i værre og værre Urede for os selv. Vi sprang omkring i Maskerne som Fluer i Spindelvæv og sank stedse dybere ned i Uklarheden,

Haabløsheden og Meningsløsheden. — Der var saa uendelig faa, som formaaede at drage de store, klare Linier . . .

— Pastor Blessing saa fra Siden hen paa Axel, saa sagde han:

— De er en stridende, en kæmpende Mand, kære Dybe — men jeg siger: Kæmp videre! Aflad aldrig i Kampen . . . *igennem* skal vi, om saa Verden var gloende. De er en alvorlig Mand og skal nok vinde frem til Sejr, og min ringe Hjælp kan de altid stole paa.

Det var paa en Aftentur, denne Samtale fandt Sted, nu var de hjemme og skiltes ved Præstens Dør.

— Ja, Tak skal De have, sagde Axel til Afsked — meget har jeg paa egen Haand kunnet klare, men ikke alt — der er meget, der endnu er svævende, er uklart for min Tanke — kan De hjælpe mig der, gør De en god Gerning. —

— — —

Det gik hurtig ned ad Bakke med Helene. Axel knyttede Næverne og bed Tænderne sammen, naar han var i Enrum, men bag efter haanede han sig selv og sin Trods — der var jo ingen Redning nogetsteds . . . Forbi, forbi!

Naar han kom ind til Helene, var han god og venlig og søgte at holde Modet oppe, men Helene kendte ham saa godt, det blev altid hende, som maatte trøste.

Det gjorde hende saa ondt for ham, den stærke Mand. Hun forstod, at hun betød saa uendelig meget

for ham . . . Men en stærkere Magt vinkede, en anden Røst kaldte, og hun fulgte villig Røsten. — Nogle Dage hen i April kom Afgørelsen.

Natten havde ikke været god, men nu kom Dagen med høj Luft og Solskin, og Helene fik noget mere Ro og sov lidt i Dagningen. Axel sad hos hende hele Tiden.

Engang imellem slog hun Øjnene op og smilte til ham — saa døsede hun atter hen.

Længere op paa Dagen glippede Søvnen, men hun laa stille, kun smaaklagede hun sig lidt mellem Hosten.

Børnene kom stille ind engang imellem og lagde deres Hoveder paa Dynen og saa paa Mor med deres store halvrædde, uforstaaende Øjne, og hun strøg dem over Hovedet og græd lidt.

— Axel, hviskede hun — vil du passe paa mine smaa Musser — vil du bringe dem ud i Lyset — Skoven — Engen . . .

— Ja, sagde Axel og trykkede hendes Haand — Musserne skal jeg nok sørge for.

— Tak, tak! sagde hun — jeg er saa glad nu, Axel — det linder ogsaa for Brystet — hvor er Gud dog god.

Hun laa og saa ud ad Vinduet. Pludselig spurgte hun:

— Axel, er Lærken kommen?

— Ja, det er den, Helene — skal jeg prøve at aabne et Vindue?

— Ja, hviskede hun — jeg vilde gerne høre lille

Lærke graa engang endnu. — Jeg har elsket Lærkesang — altid.

Axel aabnede et Vindue og de lyttede begge en Stund. Saa lige med et lød en jublende Trille ind til dem.

— Den stiger, hviskede hun — den stiger, saa er den gladest — Gudskelov for det.

Hun laa og lyttede til Lærkesangen med Smil om Munden.

Hendes Øjne søgte Axels. Noget fra Mindernes Verden kom i hendes Tanker:

— Du skulde friet den Aften, hviskede hun.

Taarerne stod Axel i Øjnene.

— Ja, Helene, hviskede han — for du elskede mig dengang ogsaa . . .

— Jeg har altid elsket dig, hviskede hun — altid, saa længe jeg kan huske . . .

Lidt efter sagde hun:

— Kys mig, Axel! Nu vil jeg sove — —

Han bøjede sig og kyssede hende, og for sidste Gang slog hun Øjnene op og forsøgte at smile — saa sank hun sammen med et Suk.

Helene Dybe var sovet hen.

XVI

Forbi! Aldrig, aldrig mere! Axel var gaaet fra Dødslejet ind paa sit Værelse, hvor han sank sammen, et Bytte for en haabløs Smerte. Aa, hvorfor

skulde han miste hende? Hvorfor skal vi arme Mennesker altid miste, miste?

Axel havde laaset sin Dør — ene vilde han være — ene med sit Livs haardeste Kamp.

Hvorfor tog han ikke Revolveren henne i Skuffen og trykkede til?

Saa var det forbi for ham ogsaa — saa kunde Hjulene snurre, saa galt de vilde, for ham. —

Forbi. Livet! Javel . . . Hvor mange Mennesker laa ikke i denne Time og tryglede Gud for Livet — et Liv maaske i Sorg og Sygdom og alskens Nød — og han gik her frisk og rask og kendte kun Nød af Navn. Var Livet egentlig saa forfærdelig svært at leve, selv om det kæreste, man ejede, var gaaet bort?

Ak, hvis man fik Lov at kaste et Blik ind i Sjælene Verden over, vilde man sikkert faa Øjnene op for, at de fleste levede med sorgtunge Savn — og alligevel levede . . .

Og Helene havde jo troet paa ham og overgivet Musserne i hans Varetægt. Han havde ikke Lov at svigte.

Og var ikke det hans eget Værk, det, at han var ene? Var ikke det Resultat af hans egen Villen gennem mange Aar. Der kunde han ikke bøje af . . .

Ja, dengang havde han ment, Ensomheden var nødvendig, for at Personligheden kunde udfolde sig frit og stærkt uden at trykkes af alle de Baand, der paalægges et Menneske, som lever midt i et selskabeligt Liv . . . og mere: at den store Kunst kun kunde skabes i Ensomheden. Nu var altsaa Maalet

naaet — det gyste i ham — nu gjaldt det saa, om han kunde skabe den store Kunst — en Kunst, hvori Livets Puls bankede . . .

Helene havde troet, han vilde vokse! — —

Helene, du rene — du hvide!

Han sank sammen og begravede sit Ansigt i sine Hænder, — sank sammen i en heftig, stærk Graad, som varede længe. —

Da han atter rejste sig, var han roligere. Han strøg befriende sin Haand over den feberhede Pande . . . Haabet begyndte atter at gro. Der, hvor Helene havde troet, kunde han ikke svigte.

Han maatte prøve, om han kunde leve sit Liv uden alle de hildende Drømme — uden de store forvildende og forblindende Krav paa en Lykke, der kun eksisterede i Menneskenes Indbildning — prøve baade i sit Liv og sin Kunst at blive et Menneske — slet og ret — om ikke det alene var den store Kunst?

Men saa brød Sorgen ind over ham igen.

— Helene, Helene! Aldrig mere, aldrig mere!

Og Tvivlen tumlede hans Tanker til Kaos . . .

I det samme bankede det. Det var Pastor Blessing, der bad om Lov til at komme ind. Først havde Axel mest Lyst til at sige nej, men saa betænkte han sig og gik hen og aabnede Døren.

Blessing trykkede hans Haand fast.

— Tro mig, sagde han med sin bløde, dybe Stemme — jeg forstaar dem — dette er en tung Dag for Dem, og netop derfor har jeg tænkt saa meget paa, om jeg kunde hjælpe Dem.

— Det bliver næppe let, sagde Axel tungt.

— Det forstaar jeg, sagde Blessing — og jeg ved heller ikke, om jeg kan — men jeg vilde saa inderlig gerne have Lov at prøve.

— Det hjælper ikke, hvis De kommer som Præst.

— Jeg kommer som Menneske, som Broder, om De vil! Jeg kommer som den ene sørgende Sjæl til den anden. Jeg vil ikke præke, nej, jeg vilde gerne have Lov at fortælle lidt om mig selv, det er det hele ... Ogsaa jeg har lidt og stridt og kæmpet — vil De høre, Axel Dybe ... Der kunde maaske findes et eneste lidet Frøkorn, der kunde spire og bringe Trøst ...

— Fortæl kun, Hr. Blessing, sagde Axel og lænede sig tilbage i sin Sofa og støttede sit Hoved mod den ene Haand. —

Udenfor begyndte det at mørknes. Solskinsdagen var gaaet over i mørkt Graavejr med lavt drivende Skyer — af og til svirpede en Byge mod Vinduerne. — —

Pastor Blessing sad lidt og tænkte sig om, saa sagde han:

— Det var Deres Lignelse fra forleden, der bragte mig paa den Tanke at fortælle Dem om et Afsnit i mit Liv, hvor ogsaa jeg hørte Hjulene surre af Sted, uden at jeg kunde bremse dem, og hvor jeg havde Følelsen af, at det hele bar lige lukt ind i den rene Meningsløshed, for ej at bruge stærkere Ord. —

Jeg havde faaet Kaldet her — lige fra Embedseksamen — og jeg flyttede ind her med min Mor og Søster — Mor levede jo dengang, og hele Fami-

lien bestod kun af os tre. Moder og Søster var jo henrykte over, at jeg fik Kaldet — vi var fattige, og en Del Gæld havde jeg fra min Læsetid, saa det var jo ogsaa galt — men . . . Jeg var Præst og skulde forkynde Evangeliet — men jeg troede ikke selv derpaa, dog mente jeg, det gik. Jeg havde det, De sætter saa højt, Hr. Dybe: nemlig Selvtro, og jeg havde jo min Eksamen, kunde mine Ting — kunde præke, messe osv. —

Pastor Blessing havde rejst sig og begyndt at vandre rastløs op og ned ad Gulvet.

— Og saa gik jeg da frejdig op paa Prædikestostolen første Gang med min Selvtro som Ballast — fortsatte Blessing — men jeg gik ned med Tvivl i min Sjæl.

Det var alle disse Øjne dernede, der tog den faste Grund bort under mig. Jeg forstod, at de alle fordrede noget — fordrede Brød — og jeg Stakkel havde kun Sten at give.

Aa disse Øjne . . . nogle tiggede og bad saa bønligt, andre fordrede med Lidenskab, og atter andre skinnede af Angst — de var bange.

— Jeg blev selv bange, jeg forstod, jeg havde sat noget i Gang, mine Kræfter ikke magtede. Jeg havde ment, det var en let Sag at være Præst i et vestjydsk Sogn — selv om min Tro var borte — men jeg følte nu, det var ingen let Sag den. Thi selv om jeg ikke troede, var jeg dog en alvorlig Mand, der tænkte dybt over Tingene. —

Hvad skulde jeg gøre? Slippe Kaldet var det ærligste, følte jeg — men jeg havde min elskede

gamle Mor og min Søster at forsørge, og jeg havde min Gæld.

Maaske kunde jeg faa Plads som Lærer et eller andet Sted, men det var usikkert — der var dengang netop saa stor Tilgang til Skolerne — saa blev jeg — tog Kampen op og udnyttede min Selvtro til det yderste. — —

Aa, Hr. Dybe, om De vidste mine Kampe — følte, hvad jeg følte, da Stolerækkerne i Kirken tømtes en efter en — da Øjnene dernede saa bebrejdende op til mig, da de varme Blikke slukkedes.

Jeg kæmpede som en Besat for hver Stolerække — men forgæves, de tømtes langsomt, men sikkert. Aa, det var som Sandet i et Timeglas, saadan ebbede det ud for mig — alt, alt!

Det var, som Blodet fra mit eget Hjærte dryppede ud i Draaber, sivede ud, tog mine sidste Kræfter, og min Selvtro saa det galt ud med. Jeg følte mig som det usseligste Kryb paa Jorden, men endnu havde jeg ikke givet mig, d. v. s., jeg havde, skønt Præst, endnu ikke forsøgt at vende mig mod Gud. Der var nu kun tre Stolerækker tilbage i Kirken, og saa endelig tog jeg fat paa Spørgsmaalet Gud.

Var der en Gud? Eller var det hele den vildeste Meningsløshed og Vanvid, lige fra den krybende Orm til hele Universet med dets Milliarder af rullende Kloder. —

Saadan formede Spørgsmaalet sig for min Tanke dengang.

Og saa slog det mig, at der jo unægtelig skulde

en god Portion Vantro til for at slaa sig til Ro ved Meningsløsheden.

At der kunde findes meget hist og her af vanvittig Meningsløshed, kunde jeg til Nød finde mig i — men at det hele — som nævnt, Milliarder af Kloder, maaske beboet af langt, langt højere staaende Væsner end os Mennesker, at det hele skulde være ud i det blaaeste Vanvid — det kunde jeg ikke forliges med.

Og atter sagde min Tanke mig, at selv jeg usle Karl kunde tænke og handle fornuftigt . . . hvad saa? Man kunde ikke forlange af et vanvittigt, meningsløst System, at det skulde kunne frembringe fornuftige Væsner, nej, men de fornuftige Væsner var der — saa maatte der ogsaa være Mening og Hensigt med Verdenssystemet — og saa kom Gud som en Selvfølgelighed, ganske af sig selv — og jeg var frelst! Jeg begyndte at bede. Jeg havde fundet ham, som kunde standse alle de Hjul, vi havde sat i Gang, og som havde taget Magten fra os — ham, som netop kunde hjælpe, naar Selvtroen var forlist, og Tvivlen rev og sled os, saa vi ræddedes for Livet og Livets Kamp.

For med Troen paa en Gud, fortsatte Blessing — kom alt. Saa blev der Mening i alt, saa kunde alt forklares paa en Maade, saa *Sjælen* følte sig tilfreds, og Sjælen er vel det største.

Intet er større i Verden end Tro — intet giver mere. Aldrig finder en Menneskesjæl den sande Fred her i Verden, hvis ikke han annammer Troen.

— Men hvis man nu er saadan indrettet, sagde Axel Dybe — at man ikke *kan,* hvad saa? Jeg har haft det paa den Maade, at Forstanden stod paa den ene Side og vilde være Gudsfornægter, og paa den anden Side stod Sjælen, Følelsen med al sin bønlige Længsel efter Gud — men aldrig kunde jeg faa dem samlet paa samme Side.

— Det kommer ikke paa én Dag, det, som skal evigt vare, svarede Blessing mildt — men *vil* De, saa kommer det. Læretiden var lang for mig — jeg maatte erobre Stolerækkerne tilbage, en efter en — jeg maatte bede — jeg maatte kæmpe med Tvivl . . . Men lovet være Gud, det kom altsammen.

Nu skinner Øjnene mig i Møde dernede fra Stolene, nu har jeg noget at dele ud af — noget, som har Evighedsværdi, og nu staar jeg fast — i Troen — og kan lade Hjulene surre, for jeg ved én, som kan regulere Farten.

Mit lønlige Haab er, at De vil forsøge, Hr. Dybe, at søge Trøsten der, og hvis De synes, Deres egen Kraft glipper, og Hjulene surrer, og Remmene slaar, saa Angsten griber Dem, at De da maa vide, der *er* en Haand, der kan standse . . . Prøv da, Hr. Dybe, Bønnens Magt. —

Axel Dybe gik om og gav Blessing Haanden.

— Tak, sagde han — jeg føler Trang til at prøve, jeg føler mig træt og tvivlraadig og ussel og ringe. Jeg vil prøve at kalde paa min Barndoms — min Moders lyse, gode Gud. For det føler jeg: min egen Kraft forslaar ikke længere. — — —

— Gør det, Hr. Dybe, sagde Blessing. — Jeg tror for Resten, De allerede er paa Vejen. Jo mindre man er i egne Øjne, desto større er man i Vorherres.

XVII

Begravelsen var forbi, og en otte Dage derefter var gaaet, da Axel Dybe lavede sig til at rejse. Endnu engang vilde han gæste de store Verdenscentrer, London og Paris, og hvor ellers Skæbnen havde i Sinde at blæse ham hen.

Musserne blev efter Pastor Blessings indtrængende Ønske overgivet i hans og Søsters Varetægt, og alt var jo saaledes i bedste Orden for deres Vedkommende. —

Nu vilde Axel ud at glemme, hvis han kunde.

Aftenen før sin Afrejse vilde han sige Helene det sidste Farvel. —

Nede i Stationsbyens Handelsgartneri havde han faaet en mægtig Buket røde Nelliker — Helenes Yndlingsblomst — og nu henimod Aften begav han sig af Sted op til Kirkegaarden.

Det var daarligt Vejr — rigtig Aprilsvejr med Regn og Blæst, men Axel brød sig ikke derom.

Han arbejdede sig op ad Kirkebakken med ludende Hoved — frem mod Vejret, som han syntes netop var, som det burde være — bare regne og blæse, hyle og hvine . . .

Han kom ind paa Kirkegaarden. — Se Blom-

sterne! Se de fine, spinkle Træer! Et Sted laa en knækket Sørgepil. Axel gik hen og saa paa Stenen: Her hviler lille Bror i Fred! stod der...

Ja, men nu var lille Brors Træ knækket — —

Blæsten knækkede de tidlige Blomster paa Gravene, og bagefter kom Regnen og klaskede Knopper og Blomster ned i Pløret — ned i Døden, inden Majsolen kom og gav sin Livskraft til de spæde Blomsterbørn...

Længere fremme en Grav med et Muldvarpehul i Hjørnet, derned løb Vandet som en Bæk — det blev fugtigt for Staklen dernede...

Axel gik videre og naaede Graven — Helenes Grav.

Han tog sin Hat af, og lod Vind og Vejr synge sig om Ørene uden at ænse det. Lidt efter tog han et Par Skridt tilbage for at samle det hele under et — Himlen, Graven, Pladsen — i et samlet Syn, han vilde gemme. —

Aftenhimlen straalede pludselig i rødt... Solstraalerne blev brudt og tilbagekastet af vilde, sønderrevne Skymasser. Enkelte Skyer flammede op i et uhyre Purpurbaal for straks igen at slukkes og atter staa kolde og mørke — og hernede Graven — Helenes Grav!

Regnen havde skyllet de visne Kranse ned — der var kun faa — og tilbage laa den mørke, vaade, klæbrige Jord... Dernede laa hun — hans Helene, den rene, den hvide — — her var hun gravet ned, under den ækle, snavsede Masse. —

Helene, Helene! Det lød som et Skrig fra et

Menneske i Nød og Vaande — saa rev han Papiret af Blomsterne og lod Blæsten tage det — gav sig saa til at rive de røde Nelliker i Stykker — Blad for Blad — og han strøede og dryssede dem ud over Graven.

Og til sidst fik Graven et rødligt Skær af de fine Blomsterblade — da smilte Axel Dybe med bævende Læber:

— Helene, min elskede Helene, hviskede han — kan du huske, dengang vi to holdt Fest — Festen med de røde, røde Blomster.

. . . . . .

Saa trykkede han sin Hat fast paa og vendte sig og gik hjemad mod den piskende Regn.

Over hans Hoved hvinede Stormen i Vejtræernes bladløse Kroner, og Natten kom og bredte sit tunge, mørke Slør ud over Landet. — —

Axel Dybe mærkede ingenting . . . rolig og støt gik han fremad — frem mod Fremtiden.

EN JAGTTUR

Aftenen før havde jeg ladet Patroner til langt paa Nat. Det skulde blive en rigtig lang Jagttur, helt ud over Dale, Enge, Aa Hede og om gennem den mægtig store Hvidemose.

Pasop sad i Krogen paa sin Sæk og fulgte spændt Patronerne med Øjnene, efter som de troppede op i Geled paa Bordet, og han beregnede sikkert efter Antallet, at det skulde blive en stor Dag i Morgen.

Men Pasop blev søvnig, og efter endnu et anerkendende Blik til Patronerne rullede han sig og faldt i Søvn. —

Endelig blev jeg færdig. Bøssen var i fin Orden, og nu blev Patrontasken fyldt til Randen. Mad i Jagttasken. Tobak i et Hjørne, Pibe — Tændstikker . . .

Jo, det var godt! Vækkeuret blev sat til 3 — og saa god Nat!

— — —

Solen var ikke staaet op, da Pasop og jeg begav os ud langs Engkanten over efter Aa Hede til.

Taagen var tæt, den drev i tunge, vaade Skyer

omkring os. Oppe fra Heden hørtes Hjejlens langtrukne Skrig, men højt over Taagen, helt oppe i det klare blaa sang Lærken sin friske, jublende Morgensang.

Jeg slentrede af Sted med Bøssen løst i Armen — der blev ingen Jagt, inden Taagen var borte. — Duggen perlede paa Sivene og Blomsterne og vaskede Sværten af mine Støvler, saa de til Slut lignede graa-hvidt Lærred...

Pasop havde „frit Slag“ og forsvandt stadig i Taageskyerne, men da han havde moret sig en Times Tid, gik kan rolig bag mig — vaad som en Hund.

Vi længtes alle efter Solen, Pasop og jeg og alle de smaa vaade Sangere, der sad og gjorde Toilette omkring paa Porsgrene og Lyngrafler: Skræplærken, Gøgen og flere, og i Grøftekanten gik Rylen og Tingsmeden og pjaskede og frøs og saa forknytte ud...

Saa blev der pludselig, højt over os, en lyseblaa Plet i Taagen, og Solens varme Straaler pippede ned til os... Det bragte Liv.

Af Sted rullede Taagen i tykke uldne Bundter, og Solen tørrede af paa Grene og Blade efter Taagens Morgenvask.

Fuglene rystede sig, saa Vanddraaberne fløj rundt om, og de fleste tog sig en rask Flyvetur og sang til, hvis de kunde.

Pasop spidsede Øren og rejste Hovedet, og Gangen blev beregnende — han blev Jagthund igen.

Før gik han og pjaskede som en vaad Køter.

— Jeg bankede min Pibe ud og tørrede Duggvandet af Haar og Skæg og lod Solen tørre Bøsseløbet... Saa holdt vi et lille Hvil, før Jagten skulde gaa løs: En Bid Brød og en Snaps — vi havde gaaet det meste af en Mil — og bagefter en Pibe Tobak, mens man velbehageligt strakte sig i Lyngen. —

Da vi atter begyndte Vandringen, var vi helt forandrede:

Pasop bevægede sig frem over Heden i hurtigt Zigzagløb; man saa, at enhver Bevægelse nu var behersket, og Næsen var i uafbrudt Snusen ind af Jord, Luft — alt skulde tjene til at bringe ham paa Sporet... Luften var ogsaa ren efter Taagevasken, saa enhver fremmed Lugt var let at mærke...

Bagefter kom jeg med Bøssen i bekvem Stilling — Fingeren paa Aftrækkeren — parat til med et Sekunds Varsel at brænde løs paa en uskyldig Hare eller Agerhøne...

Pasop stod!

Hovedet rokkede ganske svagt, og Halen slog krampagtigt — hvad var det? Saadan plejede han ikke at staa...

Nærmere og nærmere kom jeg, og Pasop blev mer og mer nervøs, kunde jeg se — da: Skrukkelihuuu! En Urhane!

Jeg blev saa betuttet, at første Skud kun strejfede en Vinge, ved andet kom Hanen, og Pasop var over ham...

Vi holdt skam Hvil nu igen, saa interessant var Vildtet. Det var første Gang, jeg havde skudt en

Urkok, som er ret sjælden nu, og Pasop havde selvfølgelig heller aldrig set saadan en Fyr. Men glade var vi. —

Endelig blev Kokken puttet i Jagttaskens Fuglenet, og vi slog et Slag ned efter Hvidemose.

Det lod ikke til, at Haren sad i Heden i Dag. —

Vi maatte se efter, om han sad ude paa Moseholmene — men der var han heller ikke...

En Jæger blir hurtig træt, naar intet Vildt han ser — saadan her. Jeg havde stampet omkring i Moseknoldene uden at se et „Øje“ og var saa smaat træt, da jeg naaede om i Nærheden af Birte Mosekone.

Birte holdt Søndag i sin aabne Dør, da jeg kom. En ussel Rønne var det og lange Veje til Mennesker, men nu boede hun her engang og vilde nødig flytte. Her var Birte hjemme, her i Mosen med dens Vrimmel af Fugle — her i Ensomheden, hvor der slet ikke var ensomt.

Birte solede sig, samtidig med hun passede sin Strikkestrømpe. Det graa, lidt tjavsede Haar var nok ikke kæmmet endnu; men hun havde jo heller ikke nødig at pynte sig, for Fremmedfolk var sjældent paa de Kanter — hvis det ikke var i Tørvetiden, for da var der snarere for mange til sine Tider. Men i den Tid tjente Birte Penge ved at koge Kaffe, og anden Smaahjælp hun kunde yde...

Birte kendte mig fra Barn af.

Derfor blev jeg nu straks inviteret, og jeg gik med ind for at blive fri for Solvarmen en Stund.

— En lille Kop Kaffe slukker rart for Tørst, sagde Birte og traf Anstalter til at koge Kaffe.

Jeg sad og saa mig om i Stuen — der var kun én foruden .Køkkenet. — En Seng stod der, en gammel Simestol og et umalet Bord... Paa Væggen en Reol og et Hængeskab og et Par smaa, tyske Billeder af de gamle med Guld og stingede Hjærter paa... Men lige over Sengen — midt paa den store, hvide Væg hang et stort Fotografi af Birtes Søn i Soldateruniform...

Jeg havde rejst mig for bedre at kunne se Billedet, der var ret pænt...

— Ja, det er Jens, sagde Birte stolt — min store Dreng, han kom jo ind i Fjor som Soldat, og ka' De tænke Dem engang... Birte sænkede Stemmen til hemmelighedsfuld Hvisken: — Nu er der Tale om, at han ska' være Officer, hvis te han ka' følge med paa Skolen...

— Lykke med det, Birte, sagde jeg — det var jo morsomt, om han kunde — og det kan han jo sagtens... Jens var jo godt begavet.

— Ja saamænd var han saa, Gud Herren ha' Tak, sagde Birte, og det gamle Ansigt straalede halvt i Smil og halvt i Rørelse.

— Men det er endda sandt — nu jeg husker det ... Birte skyndte sig hen til Hængeskabet, hvor hun rodede noget rundt.

— Her er endda et Brev fra Jens, sagde hun og lagde et Brev foran mig paa Bordet.

— Jeg kan ikke læse Skrift, forklarede hun —

saa jeg ved ikke, hvad der staar... men maaske De vilde gøre mig den Tjeneste at læse det... det sad stukket ind ved Døren i Gaar, da jeg kom hjem... Saa Posten har nok været her...

Birte satte sig paa Simestolen og foldede Hænderne, og jeg maatte saa aabne Brevet.

Jeg løb det først igennem for mig selv, og det var, som Solvarme, Lærkesang, alt lyst og dejligt forsvandt. Herregud, skulde jeg nu til at læse den Jobspost op for denne gamle Moder, der sad med et lykkeligt Smil om Munden i Forventning om at høre noget godt fra sin Dreng.

Omsider blev Birte urolig og saa hen paa mig, og det var vist ikke frit for, der glimtede en Taare paa min Kind.

— Herregud, sagde Birte, og jeg saa, Benene rystede under hende — er der noget i Vejen med Jens?

— Ja, Jens har det ikke godt, sagde jeg — han ligger meget syg derinde paa Hospitalet.

Birte støttede sig til Bordkanten, og Taarerne trillede store og klare ned ad hendes Kinder:

— Aa, hvad er der hændt ham? spurgte hun — ...er han — er han død?

— Nej, nej! udbrød jeg, det er han ikke... nu skal jeg læse Brevet for dig, Birte — saa kan du høre selv.

Og jeg læste:

Kære Moder! Ja, jeg ligger i Sengen og skriver til dig denne Gang, for mig er det gaaet slemt; men

nu maa du ikke græde eller sørge, for saa bliver det endnu tungere for mig at bære.

Det skete ved, at en Kanon sprang under Skydningen, og Stumperne fløj omkring som Granatstumper. Der blev saaret otte Mand, og deraf er de tre døde. — Ja, det var slemt. Jeg mærkede ingenting til før bagefter, da kan du tro, Smerterne var haarde. Det var venstre Ben, der maatte af Sted oppe ved Knæet, og desuden var jeg slemt forslaaet, men nu har jeg det godt... ingen videre Smerter mere.

Nu maa du love mig ikke at sørge for meget, men se at lægge alt i Guds Haand, saa hører han nok vor Bøn og hjælper os i vor Nød. De kærligste Hilsner fra

din egen Søn, Jens.

Saadan lød Brevet, og jeg sad og ønskede, at jeg ikke var gaaet ind til Birte, som nu sad og hulkede overvældet af sin Sorg. Men pludselig rejste hun sig, og jeg kunde se, der lyste som en Haabets Straale over hendes Ansigt, en stille Fortrøstning i sin Skæbne.

Birte var maaske sjælelig stærkere, end jeg tænkte.

Saa brød det frem:

— Aa, Gud ja, hvor er dog det en stor Sorg at bære for os... Min Jens, min arme, stakkels Dreng, har de skudt til Krøbling... Og jeg er gammel, det kniber at bjerge Føden til mig selv, aaeja...

Men lidt efter kom det saa med en Hengivelse i sin Skæbne, der var storladen:

— Men Gud være evig takket: Jens han *lever* endnu... Det er værre med de tre, der døde — jeg tænker, de ogsaa havde en gammel Mor, der længtes efter dem — der bliver Sorgen større — Gud styrk *dem*...

Jeg har dog Jens endnu, og saa hjælper Gud os vel for Resten...

Birte var vokset. Jeg følte det, følte, at hun kom over sin Sorg ved Tanken paa andres, som var større.

Saa trykkede jeg hendes Haand, og Pasop og jeg begav os atter ud til Jagten. —

Men det blev alligevel en daarlig Jagtdag. Jeg var for stærkt optaget af det, jeg havde oplevet ude hos Birte Mosekone. — Jeg skød bum flere Gange, og da vi henad Aften kom hjem, trætte og forsultne, havde vi foruden Urkokken kun en Hare og to smaa Agerhøns. —

Dagen efter drog jeg bort, og Birte blev glemt for andre Begivenheder, og Tiden gik og vi med den...

Pasop fik et drøveligt Endeligt. Han havde paadraget sig en Sygdom, som var vanskelig at helbrede — saa døde han ude paa Landbohøjskolen, og Jagten blev næsten helt lagt paa Hylden.

— — —

Men sidste Efteraar kom jeg atter paa de gamle Jagtegne, og da jeg gik oppe paa Aa Hede og saa

Røgen stige i Vejret fra Birte Mosekones Hus, kom Erindringen væltende ind paa mig.

Jeg maatte dog gaa ned til Hvidemose for at høre, hvorledes det var gaaet Birte.

Det var vel nok en 6—7 Aar siden sidst.

Vel, saa skraaede jeg ned over Heden og naaede snart Huset.

Birte stod som sidst og solede sig i Dørkarmen. Hun saa lidt ældre ud, men ikke meget — lidt mere kroget maaske; men der lurede et Smil i Øjet, og op til hende stod en køn lille femaars Dreng.

Jeg begyndte at forstaa Historiens Slutning og Grunden til det glade Smil i Birtes Aasyn.

Hun blev glad for at se mig, det gamle Skind, og bød straks paa Kaffe som i gamle Dage.

— Ja, sidst De var her, var det smaat med Humøret, sagde hun — men vi kom jo over det ved Guds Hjælp.

Jeg fulgte med ind og saa nu først, at der var sket Udvidelser. Birtes ene Stue var bleven til tre, og der var Fjællegulv.

Jeg blev bænket i den gamle Simestol — den var der endnu — og Birte gik i Gang med Kaffen og kom af og til frem i Køkkendøren. Drengen fik imidlertid en Tømme af rødt Uldgarn anbragt paa Katten, der godmodig fandt sig i Legen.

— Jo, forklarede Birte — Jens kom jo hjem til mig, da han var udskrevet som helbredet... han kom med et Træben — — Birte tørrede Øjnene.

I Førstningen var det strængt, og Jens var tit modløs og syntes ingen Udvej han saa; men Tiden

gør meget, og Øvelsen ligevis — da først han var rigtig vænnet til at bruge det Ben, gik det helt godt — og Pension faar han jo ogsaa, saa det kunde gaaet meget værre.

Saa var det jo, at Jens havde tjent ovre hos Lars Persens i mange Aar for Karl, fortsatte Birte — og Datteren Marri holdt af ham, og trods hans Ulykke blev hun tro alligevel, og de blev gift et Aars Tid efter... Ja, og siden kom jo saa ham Spilopmager der, smilede Birte og klappede sin lille Kæledægge paa Kinden — og den Slags er næsten de bedste til at bringe Sol under Tag...

Vi fik en god Kop Kaffe af de ny Porcelænskopper, gjorde Birte og jeg.

— Ja, det er ingen Sag, hvor Trofastheden er tilhuse, sagde Birte — naar vi hjælpes ad med alting, baade ondt og godt og tar Vorherre med fra Morgenstunden hver Dag — saa tror jeg, Livet kan give os store Byrder, men ikke større, end vi kan bære dem.

— Deri har du Ret, Birte, sagde jeg — men du har nok taget din Part af Byrden.

— Ja, hva saa! Birtes Ansigt lyste endnu mere — En er jo da *Moder*, hvordan det gaar... dengang havde jeg kun én Søn, nu har jeg to og en Datter i Købet — og hvem ved — der kan maaske komme flere af hans Slags...

Hendes Haand strøg gennem Purkens lyse Haar.

— Jeg siger bare: Gudskelov for dem alle baade smaa og store. — Men nu maa jeg nok ha' Unden-

gryden paa, til Marri og Jens kommer hjem fra Marken . . .

— Ja, saa farvel, Birte, og mange Tak, sagde jeg.

— Farvel, sagde Birte Mosekone — og Gud være med Dem.

STORM

NIELS FOS kom tilbage oppe fra Storeklit, hvor han havde været oppe for at se efter Doktoren

„Nu, tror jeg nok, jeg kan se ham," sagde han da han kom ind.

„Det var endda godt," sagde Konen og hostede svagt henne i Sengen med det blaa Omhæng, „bare han nu kan lindre min Pine."

Niels gik og vidste ikke rigtig, hvor han skulde gøre af sig selv, han befandt sig ikke vel i en Stue, og værre blev det, nu Karen laa og var syg.

„Er der ingenting, du vil, Karen?" spurgte han.

„Nej, tak, lad os nu vente, til *han* kommer," svarede Karen og tørrede Sveden af Panden.

„For en Varme det er," sukkede hun, „bare det ikke gir Uvejr til Natten."

„Det ser ud, som det kunde blive til Storm," Niels rejste sig; „jeg tror, jeg vil gaa ud og se, om det var *ham*."

Niels vilde helst være ude, det blev ham saa trangt derinde i den lille Stue.

Han var Fisker og fiskede paa Vesterhavet, og

derude havde han ligget og skvulpet, siden han som Dreng fulgte Faderen.

Derfor syntes han altid, Luften blev for kvalm, naar han som nu var tvungen til at være meget indendørs. Nej, Havet! Fik Niels Fos sig først sat til Rette i en Baad og fat paa Aarerne, saa var han hjemme, saa kunde han aande og puste ud.

Og ingen havde nogen Sinde set ham hvidne af Skræk for en Styrtesø, eller slippe Roret, om ogsaa Huden flossede mellem Fingrene.

Men nu var Karen bleven saa syg, og han var nødt til at blive hjemme.

Ja, han kunde jo have lejet en Kone til at passe hende, men det nænnede Niels ikke, saa var han bange for, at Karen blev passet daarligt.

For Karen var jo alligevel hans Øjesten, og hende, som havde givet hans Tilværelse Mening og Indhold.

Hans Fader blev paa Havet, og hans Moder døde et Par Aar efter, og saa giftede han sig med Karen.

Han og hun havde jo gaaet og pampret sammen i Klitterne som Børn og siden hen gaaet og kigget efter hinanden Aar efter Aar — det kunde aldrig blive andet, end at de to maatte have hinanden.

„De er to Aaretoller ud af et Stykke Træ," sagde Folk. — Men nu til Morgen havde Karen bedt om Doktor, og det havde gjort Niels saa forskrækket, for han vidste saa vel, at Karen bad ikke, før det var paa høje Tid.

„Herregud, bette Karen, er det *saa* slemt," havde han sagt og strøget hendes Haand varsomt med

Bagsiden af sin, og siden var han gaaet for at faa Gaardmanden nede paa Marken til at hente Doktor.

Gaardmanden skulde selv have Doktor, det var endda godt, saa blev det billigere.

Det kostede ellers meget; der var jo langt til Vestervig, og Vejen var daarlig, men det kunde jo ogsaa være nødvendigt engang imellem til visse Sygdomme at faa en rigtig Doktor til at se paa det.

Senere skulde Doktoren længere nordpaa, der var nogle, hvis Børn havde Difteritis, sagde Gaardmandskonen.

Hen paa Eftermiddagen kom saa Lægen.

Han forsnakkede sig ikke, det er der i det hele ikke mange, der gør paa den Egn.

Han lyttede til Brystet, gjorde nogle faa Spørgsmaal, og saa var han færdig med Undersøgelsen og satte sig til Bordet for at skrive Recept.

Niels og Karen vekslede nogle lange Øjekast, men ingen spurgte, og Lægen, der havde opfanget nogle af disse Blikke som blev udvekslet bag hans Ryg, fik Følelsen af, at han burde tie.

Det vilde være tungt at rive deres sidste lønlige Haab i Stykker.

Niels Fos fulgte ham til Vogns.

„Er det meget alvorligt — det med Karens Hoste?“

Det bævede om Hagen paa den stærke Mand.

Lægen lagde Hænderne op paa Niels' Skuldre.

„Ja, én skal jo vide det,“ sagde han, „det er *meget* alvorligt med Deres Kone. Nu maa De jo sørge for at faa fat paa et Kvindemenneske til at lægge Omslag, og hvis De saa kan skaffe Medi-

cinen hentet til Kl. 10, saa er der maaske Haab — men jeg er ikke sikker derpaa — — Av Mand! er De tosset?“

Niels Fos havde grebet Lægen om Haandledene.

„Tror Doktoren, hun dør?“ spurgte han hæst.

Lægen gned sine Haandled.

„Ja, De hørte vel, hvad jeg sagde — jeg kan sgu ikke hekse — sørg De for at faa fat i Medicinen, mere kan ingen af os gøre.“

Lægen kravlede op i Vognen og satte sig mageligt til Rette.

Niels tog til Kaskjetten, saa skyndte han sig ind til Karen.

„Jeg skal til Vestervig efter Medicin, Karen,“ sagde han, „og saa gaar jeg ind til Maren Smed og be'r hende gaa herover for at give dig de Omslag paa Siden. Du kan vel nok være ene saa længe, Karen?“

„Jo, Niels, det kan jeg nok — men tag dine Søndagssko paa, Niels; de er saa lette om Fødderne.“

Niels stillede Drikke hen paa det lille Bord ved Sengen, lagde Tændstikker til Rette ved Lyset og fandt et nyt Lommeklæde frem.

„Er der mer?“ spurgte han og saa sig om. Da saa han Karens store, blaa Øjne hvile sørgmodigt ømt paa sig, og han gik hen og satte sig hos hende, tog hendes Hoved i sine store Hænder og kyssede hende.

„Bette Karen,“ hviskede han, og et Par store Taarer gled ned ad hans Kinder og forsvandt i Skægget.

Men Karen lagde sin magre Haand op paa hans Hoved og strøg ham blidt ned ad Nakken.

„Du skal se, det bliver nok godt igen — naar jeg nu faar Medicinen,“ hviskede hun.

„Ja, det gør det nok,“ sagde Niels fast, „ja, saa gaar jeg!“

„Det blæser slemt,“ sagde hun, da han var henne ved Døren.

„Det bliver Storm,“ svarede han og gik.

* * *

Noget efter kom Ma Smed — hun var hellig, i hvert Fald udvendigt; og dygtig fed — hun pustede svært, da hun var kommen ind og havde faaet sat sig.

„For en Vej,“ pustede hun, „herop imellem Klitterne — det er, saa Sand og Skidt staar én lige i Øjnene, Næse og Mund faar man da ogsaa fuld — Det var da ogsaa et Indfald af noget Menneske at bygge Hus i det rene bare Klitsand bare for at kunne ligge i Sengen og se Havet.“

„Var det derfor, Hans Fos byggede her,“ spurgte Karen.

„Ja, Niels's Fader, ja det er vist, han skulde jo altid ligesom skille sig ud fra andre Mennesker — men han druknede da osse,“ tilføjede hun og løste op for Kysebaandene.

„Vel ikke fordi han byggede Huset,“ sagde Karen.

„Hvem ved,“ fortsatte Ma Smed, „Guds Veje er uransagelige, og hvem var det, der byggede Storeklit mellem Hans Fos's Hus og Havet?“

Karen svarede ikke.

„Der kan du se, lille Karen, *det* gjorde Herren i sin Visdom. Og hvem har gjort *dig* syg, Karen? det er ogsaa Herren, det er Jesus, som vil frelse din Sjæl . . .“

Ma Smed havde faaet alle sine Sjaler og Klædesbind af Krop og Hoved og spurgte nu i et helt nyt Tonefald:

„Saa skuld' vi vel i Lag med de Omslag.“

Hun fik Tørklæder og Lagener ledt frem, og lidt efter rumsterede hun ude i Køkkenet.

„Jo, lille Karen,“ sagde hun, „stol paa det, det er Guds Kærlighed, det er Jesu søde Naade, der gør, at Sygdom paa Legemet kan bringe Helbred til Sjælen — — Hvor var det, du sagde, Kaffedaasen stod?“

Lidt efter igen: „Ja, vi Mennesker siger saa meget og forklarer saa meget, men vi ved slet ingen Ting, ikke det bitterste; det er Jesus, som ved Besked, og derfor kan jeg saa frimodeligen sige dig, Karen, at din Sygdom skal blive dig til Glæde, for den er sendt fra Jesu, alting kommer fra Jesu, Sorrig og Glæde, Fattigdom og Rigdom. Hvem skuld' nu have sagt det om Trine Feld . . .“

Og nu fulgte en lang Historie om Trine Feld, der havde været et forskrækkeligt Verdensbarn, som havde fyldt Sognet med uægte Børn og nu for faa Dage siden af Guds ubegribelige Naade var bleven gift med en hellig Husmand i Sønderho.

„Der kan man se Guds Styrelse,“ sagde Maren Smed.

„Ja,“ sagde Karen stille, hun havde stærke Smerter og var saa træt.

Hun ønskede, Ma Smed vilde holde sin Mund og lade hende have Ro; men den Mund var ikke saa let at lukke. Nu vilde Maren Smed synge, hun havde selv „Troens rare Klenodie“ med og begyndte med en drøvelig Salme om Synd og Død.

Karen hørte mere efter Blæsten, der tog stærkt til.

„Det var endda godt, Niels ikke var paa Havet,“ tænkte hun.

Saa faldt hun i en urolig Søvn.

Lidt efter vaagnede hun og var daarligere, hun havde en Del Feber og kunde ikke taale at ligge, maatte vende og dreje sig, og saa var Smerterne endda saa slemme, saa slemme.

Ma Smed maatte lukke Brorsons Klenodie og prøve at hjælpe og trøste hende.

Blot Niels snart kom med Mixturen, det var sent nu, og Stormen hvinede omkring Huset som aldrig før, og rev og sled i Tag og Døre.

Saa uhyggeligt det blev. Sveden stod i store Perler paa Karens Pande, og hun sad halvt op i Sengen og vuggede med Hovedet.

„Aa Niels! Niels!“ kaldte hun, „skynd dig at komme hjem til mig — jeg er saa syg, saa syg...“

Ma Smed gik ud i Køkkenet for at varme sig en Kaffetaar, hun drak meget Kaffe, gjorde Maren. Det var nu hendes Fejl, det og saa den udvortes Hellighed.

Men hun glemte aldrig Kaffen for Hellighedens Skyld, det omvendte var derimod ofte Tilfældet.

Men Karen laa ene inde i Stuen og stred og kaldte paa Niels og blev mere og mere syg.

Det var blevet et forfærdeligt Vejr, da Niels paa Tilbagevejen naaede ned til Agger og skulde nord paa langs Stranden.

For hans Fødder et Hav hvor Brændingen piskedes af en hvirvlende Storm, der drev den op mod Klitterne, hvor Sandet føg i mægtige Skyer, og Marehalmen fløjtede og knaldede som Svøber.

I Stedet for at gaa paa Forstranden maatte han nu bane sig Vej inde i Klitternes Mørke, og ængstelig saa han efter Klokken. Han kunde ikke naa hjem til Kl. 10. Hvis det nu blev for sent, hvis nu Karen var død, naar han naaede Hjemmet.

Han blev bange og begyndte at løbe, det var umuligt at se, hvad Klokken var; men det var nok sent.

Herregud, hvis han kom for sent?!

Det var ikke til at komme frem her i al det Sand og Ujævnhed — saa nu faldt han!

Gudskelov, Flasken holdt!

Han blev ophidset, prøvede at rive Tændstikker for dog at faa at vide, hvad Klokken var; men de vilde ikke fænge.

Han bed Tænderne sammen og tvang sig frem, Taarerne, eller hvad det var, brændte ham i Øjnene, og han tørrede sig med sit Trøjeærme.

Saa kom der et rasende Vindstød og kastede ham hovedkulds ned ad en stejl Skrænt og begravede ham halvt i Sandet.

Han kravlede opad, borende Hænder og Fødder dybt ned i Sandet, hist og her greb han fat i en Dot Marehalm. Endelig havde han fast Jord under Fødderne, han rejste sig og løb atter frem.

Ogsaa denne Gang havde Flasken holdt til Stødet.

Hatten var blæst væk, Vandet drev af Haaret, og Stormen piskede ham Sand og Vand ind i Ansigtet.

Men fremad!

Blodet drev af Øre og Kind. Stormen tog til, hylende og hvinende dansede den omkring mellem de mørke Klitter, rev og sled i Marehalmen, rev det op og blæste det langt bort mellem Sand og Grus.

Der lød Nødskud ude fra Havet.

Ogsaa der ude dansede Stormen sin vilde Dødedans sammen med de fraadende Bølger. Der var andre, Døden lurede paa, end Karen der hjemme i Hytten.

Niels Fos blev pludselig greben af en voldsom Vrede, han knyttede Hænderne og truede rasende ud mod den uvirkelige Fjende, han nu i timevis havde kæmpet mod. Bare det var noget haandgribeligt, noget, han kunde tage Brydetag med.

Men fremad, op ad Klitter og ned ad Klitter, trods Storm og Mørke.

Nu maatte han snart være ved Storeklit. Bare det saa ikke var for sent, bare ikke for sent.

Niels stak atter i Løb, og omkring ham hujede Stormens vilde Hyl, og atter og atter hørtes Havets rasende Brøl, naar de kæmpestærke Bølger Gang

efter Gang løb sig selv til Skum og Sprøjt mod Klitternes Bolværk.

* * *

Karen var død. —

Medens Ma Smed sad og gjorde sig til gode ude i Køkkenet med sin Kaffetaar, og Niels Fos sled sig det sidste Stykke Vej frem gennem Storm og Mørke, var Karen gaaet over i det Ubekendte.

Døden var let nok. Først var hun glad, fordi Ma Smed gik sin Vej og lod hende ene, og saa tog Smerterne pludselig af, og hun fik det saa godt, saa godt.

Saa fandt hun pludselig frem en lille Bøn fra Barndomsdagene, den gik saa underlig let for hende i Aften; hun syntes næsten, som hun ikke før havde fattet Ordenes Mening; men nu fattede hun saa klart, og med Smil om Munden lukkede Karen sine Øjne. — Lidt efter kom Niels. Hans første Blik var til Sengen — saa bleg hun dog var, Karen, og saa stille.

Det gik gennem ham som en Kuldegysning.

I en Hast satte han Medicinflasken fra sig og gik hen til Sengen — forsigtig, for hun sov vist — saa tog han hendes Haand, men slap den igen med et Raab: „Karen! bette Karen!“

Niels Fos forstod. — Han kastede sig paa Knæ foran Sengen og borede sit Hoved ned i Dynen og hulkede voldsomt.

„For sent, for sent!“

Gud havde ikke hørt hans Bøn derude mellem

Klitterne, endda han havde stridt saa ærlig og trofast, han kunde. Aaenej, Gud havde vel andet at tage vare end høre efter hans Bønner . . .

Niels satte sig paa en Stol og tog den kolde Haand mellem sine.

„Endda jeg holdt saa meget af dig, bette Karen," han strøg sagte Haanden.

„Du var jo alligevel min Øjesten, bette Karen — hvordan skal jeg nu holde Livet ud — nu du er gaaet bort."

Niels sad længe og saa paa sin lille Karen og græd og snakkede med hende.

— — —

Saa hørtes der tunge Skridt udenfor, lidt efter kom et Par Fiskere ind.

Der var Stranding, om Niels kunde gaa med ud, Søen var knap saa slem nu.

Men maaske han ikke godt kunde gaa fra Konen.

„Karen er død," sagde Niels, og det var næsten at se, som om hans Ansigt klarede op, „gaa I blot foran, saa skal jeg komme med det samme." Stille forsvandt Fiskerne ud af Stuen, men Niels vendte sig til Karen med et sørgmodigt resigneret Smil og sagde, idet han lagde sin Haand paa hendes Hoved: „Far vel, lille Karen, og Guds Fred med os begge to — maaske er det Guds Villie, at vi skal ses igen inden ret længe."

Saa fandt han sit Olietøj frem og tog paa; lidt efter gik han ned efter Havet med tunge, trætte Skridt. — —

Ma Smed fik endelig Luft og kom frem.

„Det var da ikke at tænke paa at gaa ind, saa længe Niels sad der og gloede paa Liget og snakkede," tænkte Maren. „Uha, hvor han saa ud — og saa græd han." At Niels Fos kunde græde, havde Ma Smed aldrig tænkt sig.

„Ja, jeg maa se og hitte hjem," smaasnakkede hun, „her er det jo ikke til at udholde at være — og hvem ved, naar den Sku'l kommer igen — han skulde vel sagtens ud med Redningsbaaden — det havde han altid haft Mod paa, Niels Fos."

Ma Smed fik sit Overtøj paa, fik bunden alle sine Klæder, og Troens rare Klenodie indsvøbt i et Lommetørklæde; saa gik hun ud i Køkkenet og tømte Kaffedaasen i en Papirspose, som hun stak ind paa Brystet.

„Gudskelov for det," tænkte hun, „saa har jeg da Kaffe de første Dage."

— — —

Havet var ikke mildt, da Niels kom derned, og mere end en af de vejrbidte Mænd saa betænkelig ud.

Men et Par Bøsseskud ude laa det strandede Skib, og engang imellem hørtes deres Nødraab derude, naar Vinden bar paa.

Man spurgte Niels Fos, hvad han mente, og da sagde Niels de Ord, som siden blev til Velsignelse for mange:

„Jeg tænker, det er Guds Villie, at én gør sin Pligt til det sidste."

„Der er ikke meget forkert i den Snak," sagde

en af Mændene og begyndte at gaa hen efter Baaden.

„Vi er vel nok?“

Ja, vist var der nok, har nogen Sinde en Redningsbaad paa den jyske Kyst manglet Mandskab?

Det gik godt første Gang og anden med, indtil de kom ind i Brændingen, den var lidt anderledes end sædvanlig og ikke til at beregne.

Der kæntrede Baaden og alle søgte at faa Fodfæste, inden Suget tog dem.

I Land var der Hænder parat til at gribe.

Op kom de — omend med Nød og næppe; kun Niels Fos blev derude.

Han var for træt — kunde ikke naa at faa fat i de mange hjælpende Hænder, der raktes ham i Møde.

De tilbagerullende Bølger tog ham, og han forsvandt i det hvidfraadende Dyb.

Da han mærkede, det bar udad, lod han sig tage godvillig. „I Guds Navn, bette Karen,“ sagde han og forsvandt.

Dagen efter blev han funden et Stykke nord paa, og nogle Dage efter blev han og Karen jordet i samme Grav.

Men da de ingen Arvinger havde, blev det lille Klithus gjort i Penge, og der blev rejst en Mindesten paa deres Grav med Navne og Aarstal og det hele, og forneden, tværs over den brede Sten, blev hugget:

„Det er Guds Villie, at én gør sin Pligt til det sidste.“

Og ved den Sten hentede siden hen mange Trøst og andre Hjælp og Mod, naar det kneb at bjerge sig gennem Verden med sine Tvivl.

FRU LYNGE

Fru Lynge kom oppe fra Stationsbyen og gik hjem. —

Hun gik ned gennem den gamle, hyggelige Landsby med de mange skyggende Lindetræer, følgende den brede, hvide Landsbyvej helt ned gennem Byen, indtil den snævrede ind til en dejlig Sti langs et Gærde.

Der standsede hun og satte sin Kurv. —

Aa, den Sti! Nu i Sommerens Tid var den saa dejlig. — Paa dens Kanter blomstrede de smaa Tusindfryd i en broget Uendelighed blandet med fine, svajende Blaaklokker og høje, stolte Margueriter.

Og paa de gamle mosgroede Sten krøb Brombærrankerne, ja, snoede sig endog op ad Hybenrosens tornede Stammer. — Et lille Stykke borte laa Fru Lynges Hus.

Det var omgivet af en pæn lille Have. Selve Huset var gammelt Bindingsværk med Straatag og Kragetræer paa Mønningen.

Det laa lunt der bag det gamle, høje Gærde. — —

Hun gik ind i Haven og om paa den anden Side

af Huset. Der var Udsigten vid over Marker og Enge, og den grønne Rug stod helt op til Havestakittet og nejede og bølgede...

Hun stod lidt og saa ud over Landskabet, saa fæstede hun sine mørke, graa-blaa Øjne paa Himlen derude i Øst: det saa ud, som trak det op til Torden...

Luften var saa trykkende, og Skyerne taarnede sig op derude i fantastiske Former. — —

Hun hængte sin Hat hen paa Verandaen og rettede lidt paa det svære, sorte, bølgende Haar — saa gik hun hen til de røde Nelliker og begyndte at plukke en Buket — men holdt pludselig inde og tog sit Lommetørklæde, som hun pressede op mod Øjnene — hun græd...

Aa — det kunde komme over hende, ret som hun gik — det var vel Tungsindet, hun havde i Arv fra Moderen...

Det kunde komme som en trykkende Anelse om noget ondt, noget sørgeligt, som vilde komme — hun begreb det ikke. — Aa, men det gjorde saa godt at græde...

Ensomheden gjorde vel sit. Nu havde hun været Enke i syv Aar og i den Tid boet her — Sønnen, Carl Lynge, var her jo kun det første Aar, indtil han blev konfirmeret — siden var han kommen i Lære og var nu Malersvend, og det gik godt med ham — endnu!

Ja, for Angsten var der jo — han lignede sin Fader for meget, og Faderen, Købmanden, Matadoren — Gud naade os! han kunde været det, hvis ikke

Drik og Spil havde lagt ham i hans Grav, der han laa med Skændsel, saasom han døde midt i sin Last...

Og saa havde han jo haft et Sind — —

Endnu kunde hun om Natten fare op i Rædsel og tro, det var Manden, der vilde mishandle hende...

Aaenej, det var ikke uden Grund, hendes Øjne laa lidt dybt, og at Munden havde et bestemt Drag — Hun havde haft sine Kampe at bestaa.

Manden havde været haard; men det havde heller ikke altid været let med Drengen — han havde jo desværre saa alt for meget Arv efter sin Far. —

— Fru Lynge for pludselig op, skræmt af et Tordenskrald... Og store Regndraaber faldt tungt ned, hver dannende en lille mørk Plet i de hvide Gange — hun saa sig forskrækket om — saa hurtig Uvejret var kommet — saa huskede hun de smaa Kyllinger og løb kaldende Haven rundt, indtil hun fandt dem inde under Solbærbuskene. Da hun havde faaet dem i Hus, kom Uvejret for Alvor med et Sus af Regn, Lyn og Torden. — —

Det var uhyggeligt at være ene i sligt et Vejr, men Tøsen havde jo faaet fri i Dag, fordi der var Fødselsdag hjemme, og nu kom hun selvfølgelig ikke, før Uvejret var ovre. —

Solen var gaaet ned, og Uvejret rasede videre. Lynene blev værre, eftersom Mørket tog til, og Regnen strømmede — — bare dog Tøsen snart vilde komme! —

Aa, Gudskelov, der var hun! — Pjaskvaad kom hun stampende i det øsende Regnvejr.

— Jeg var bange for, at Fruen var bange, sagde hun og rystede Ho'edet, saa Vandet sprøjtede...

Fru Lynge blev saa glad, at hun lavede Kaffe — Det var dog rart at have et Menneske, følte hun. —

Lille Ellen vilde ikke skifte Tøj, hun gik i Seng og laa og fortalte om Fødselsdagen — noget senere gik ogsaa Fru Lynge til Hvile, da hun havde forvisset sig om, at Uvejret var drevet over. —

Hun kunde ikke rigtig falde i Søvn — det var saa varmt — endelig sovnede hun ind...

Da var der nogen, som bankede svagt paa Ruden.

— Herre Jesus! hun for op i Sengen — Hvad var det? Det bankede igen — stærkere...

Hun saa den sorte Silhouet af en Mand, der stod og fingrede ved Vinduet... Med et Spring var hun ude af Sengen — hun havde kendt ham derude, det var Sønnen, Carl Lynge.

Hendes Ben rystede, da hun løb hen og aabnede Vinduet — der maatte være noget galt — aa, Herre Gud! — denne Tid paa Natten — Carl, Carl! hvad er der i Vejen?

Hun skyndte sig at faa noget Tøj paa, og han hoppede ind ad Vinduet... Det gøs i hende: Ingen af dem havde tænkt paa at aabne Døren. —

Carl listede hen og lukkede Pigens Dør, saa kom han hen mod Moderen, som var sunken om paa en Stol.

— Aa, Mor, Mor! Han kastede sig paa Knæ og

begravede Hovedet i hendes Skød, medens en krampagtig Hulken rystede hele Kroppen.

— Saa, saa, min stakkels Dreng, sagde hun beroligende og lagde sin Haand paa hans Nakke. — Saa, saa, min Dreng! Hvad er der? fortæl det hele — altsammen, hører du...

Da han blev roligere, kom det saa — det forfærdelige: han havde i Aftes drukket med nogle Kammerater og faaet for meget Spiritus — saa var han kommen i Klammeri med en af dem — en Murer, og i Hidsighed slaaet ham oven i Hovedet med en Flaske, saa han var død omtrent med det samme. —

Aa, Gud, ja! Han var rendt — revet sig løs fra dem, da de lagde Haand paa ham — sprunget havde han, som et Vilddyr over Grøfter og Gærder, brudt gennem Hegn og vadet over Aaer og gennem Kornmarker — og nu var han her... Men hvad hjalp det hele? Politiet var nok efter ham allerede...

— Aa, lille Mor, du maa hjælpe! Giv mig Penge til en Amerikabillet — jeg slipper nok over. — Du maa skjule mig for Politiet! Hører du, Mor! Hjælp mig! Red mig! Men Fru Lynge sad bøjet af Sorg og Smerte — og hun saa baade vidt og langt i Tankerne; hendes Ansigt blev strængere og strængere — saa sagde hun:

— Jeg tror ikke, det er *den* Vej, vi skal, min stakkels Dreng — Du bør tage din Straf og sone din Skyld, saa godt du kan, ellers bliver du aldrig glad mere. Du maa lære at bøje dig selv i Støvet, inden faar du ingen Styrke til Livets Færd — føjer

jeg dig, bliver dit Liv som din Faders — en Pjalts Liv og en Pjalts Død — og det maa *min* Søn ikke — Og husk din Gerning! — Din usonede Gerning vil følge dig som en Forbandelse hele dit Liv og gøre dig ulykkelig for Livet — Du kan ikke flygte fra den — den vil følge dig til Verdens yderste Grænser...

Men han tiggede og bad og græd og bønfaldt — bare denne Gang, bare han kom bort — aaeja, saa var han reddet for Livet — —

Og Moderens Hjærte blødte. Han var jo hendes eneste Barn, hendes et og alt i Verden. Hvor vilde hun gerne hjælpe — ofre — aa, alt, alt! Men Maaden?

Hun fik Carl i Seng, og han sov næsten straks; han var jo saa udmattet og træt — men Moderen vaagede.

Der gik hun, den lille ensomme, sorgtyngede Kvinde og stred, kæmpede en Kamp saa haard som nogen; men, da Morgenen gryede, havde hun sejret og taget sin Beslutning og var rede til ogsaa at tage Konsekvenserne deraf. —

Hun skrev i Hast et Brev til Sognefogden, kaldte paa Pigen og fik hende af Sted med Brevet.

Saa satte Fru Lynge sig i en Stol og ventede. —

Carl Lynge vaagnede ved at høre Fodtrinnene, da Sognefogden og Politibetjenten kom. Med et Skrig sprang han ud af Sengen, og Rædslen læstes i alle hans Træk.

— Naa, Carl, sagde Sognefogden godmodig — se

nu at faa noget Tøj paa, saa vi kan komme af Sted, før Folk staar op — for din Mor's Skyld — det kan endda bli' haardt nok for hende...

— Ja, lidt rask, helst! sagde Betjenten og rullede med Øjnene, dette her betød Forfremmelse; saa han var hoven. — Carl trak stiltiende sit Tøj paa.

Da han var færdig, gik han hen til Moderen.

— Har du sendt Bud efter *dem?* spurgte han hæst.

— Ja, jeg har, svarede hun — og en Dag vil du takke mig derfor...

— Aldrig i Evighed! skreg han, og Aarerne svulmede paa hans Pande — Det glemmer jeg dig aldrig, hører du! Du har forraadt mig — den, jeg elskede mest i Verden og stolede paa, har forraadt mig! Du er ikke min Mor! — Jeg hader dig! — hører du, *hader!*

Stemmen slog over, han kunde ikke sige mere. —

Fru Lynge blev bleg som et Lig, og hun rystede over hele Kroppen.

— Min Søn! min Søn! raabte hun — hør mig — Jo, engang vil du takke mig — vil forstaa mig, forstaa, at jeg handlede rigtigt — ikke *kunde* handle anderledes — selv om jeg *saa* ligger i min Grav...

Aa, Carl min Dreng! Min stakkels, stakkels Dreng! Hun sank besvimet sammen; men Carl gik bort mellem de to Mænd uden at værdige hende et Blik mere.

— — —

Saa gik Tiden. Carl Lynge sled den i Tugthuset. Han var bleven dømt for Drab, men med Afkortning

i Fængselstiden, fordi det antoges, han ikke havde været fuldt tilregnelig i Gerningsøjeblikket. —

Sin Moder havde han ikke set i Tiden, som var gaaet.

Han undgik, saa godt han kunde, at tænke paa hende, for saa blussede Vreden op — og han havde paa det indstændigste bedt sig fritaget for at se eller tale med hende — hvis hun skulde komme.

Hvor han dog hadede hende! Han havde betroet sig til hende i sin yderste Nød, og hvad intet andet Menneske vilde gjort, gjorde hun — forraadte ham! udleverede ham til Dom og Straf. —

Hans egen Moder! — Aa, hvor hans Had og Vrede brændte og sved ved Tanken . . .

Den Dag han blev løsladt, fik han meddelt, at der var deponeret en Sum Penge til ham — saa han kunde rejse ud i Verden straks, om han vilde.

Det blev ikke sagt, hvorfra Pengene var, og han spurgte ikke — men tog dem som sin Ret.

Allerede samme Dag købte han Billet og begav sig paa Vej til Amerika.

— — —

Tiden havde været haardere at stride for Fru Lynge.

Der havde været Stunder, hun havde *tvivlet*, hvor hun i vild Fortvivlelse havde spurgt sig selv Gang paa Gang, om hun havde handlet rigtigt i det, hun gjorde, da hun udleverede sin Søn til Straffen. —

Mange Nætter var gennemlevede i Graad, naar slige

Tanker fik Magt og Raaderum hos hende, og hun havde sørget og fortrudt...

Hendes Blik blev sky, og der snoede sig ind i det yppige Haar hvide Striber, og Pandens Rynker blev dybe og sorgtunge...

Men hun havde ogsaa lysere Stunder, Gudskelov — Stunder, hvor hun løftede sit Hoved i Bevidstheden om at have gjort sin Pligt og i Haabet, at det engang maatte vise sig klart og tydeligt, at Vejen, hun valgte, da det kneb, var den rigtige — var den Vej, Gud vilde give sin Velsignelse... Ja, og saa havde hun jo sit eget Haab — det stille, spirende, som bor i enhver Moders Bryst — dette: at hendes Dreng, trods Fejltrin og Synd, engang vilde komme og vise sig som en Mand, en Mand, der forstod, at det, der havde drevet hende i Afgørelsens beske Stund, ene og alene var hendes uegennyttige Moderkærlighed, der tænkte dybere og skuede videre, end han i sin ungdommelige Forblindethed kunde forstaa.

— — —

Hende var det, Pengene kom fra. Hun vilde, han skulde føle Friheden straks, han satte Foden udenfor Fængslets Mure... At han atter skulde kende den Følelse, at nu kunde han gøre, hvad han vilde — rejse, hvorhen han vilde... Og hun havde haabet, naar han nu stod med disse Penge, som han sagtens kunde gætte, hvorfra var — stod der og følte Synden sonet, følte Friheden — at hans Hjærte da skulde blødgøres og han rejse hjem til hende...

Derfor gik hun derhjemme og ventede og længtes, den Dag han fik Friheden igen. —

Dagen var varm, og Solen brændte, men det til Trods gik Fru Lynge den meste Tid ude paa Stien langs Pilegærdet... frem og tilbage, frem og tilbage. Eller hun stod helt fremme og spejdede op langs Vejen med Haanden over Øjnene. — Blev hun træt, satte hun sig og lod i Tanker sin Haand stryge hen over Tusindfryd og Blaaklokker...

Men Uroen fik hende snart paa Benene igen... aa, nu maatte han komme... nu var det sikkert ham, der kom helt oppe i Byen...

Ventede og ventede... blev skuffet Gang paa Gang... men Haabet var jo lige friskt —

Han maatte jo komme!

Dagen gik, det blev Aften — det blev Nat...

Fru Lynge gik der endnu: — Herregud, han *maatte* jo komme... han havde sikkert forlængst gennemtænkt og forstaaet hendes Handlemaade dengang... Aa, Gud i Himlen! hvis han nu ikke kom — — — Hun vred sine Hænder og ventede — nynnende en Salme i sin Kvide...

Lyset tog atter til. Fuglenes Kvidder begyndte atter rundt om i Træer og Buske... og Fru Lynge forstod, det var den nye Dag, der kom; men hun forstod ogsaa saa bittert, at hendes Søn, hendes egen kære Dreng var rejst bort, ikke alene uden at sige Tak, men var rejst bort med det sviende Nag i Sjælen, med det kolde Had i sit Bryst — — og hun forstod, der var langt igen...

Da tog Tvivlen hende atter — haardere end nogensinde — og hun slæbte sig ind i sit Hus; der overgav hun sig til sin grænseløse Sorg — gav sig over

i krampagtig Graad — saa frem for sig i Fortvivlelse og syntes ikke mere, hun skimtede Vej i Mørket.

— — —

Saa gik der mange Aar — og kom aldrig mere — Fru Lynge boede stadigt i det lille Hus ved Pilegærdet . . . Hendes Haar var blevet snehvidt, og Ansigtet furet af dybe Rynker . . . kun Øjnene var endnu lige glansfulde. —

Fru Lynge havde faaet Fred — hun havde stridt sin Strid og vundet — hun var naaet frem til Sikkerhed i sine Tanker over, at hun dengang havde handlet ret — nu bare ventede hun. Hendes Liv formede sig som en eneste lang Venten paa, at Sønnen engang skulde komme . . .

Om Sommeren passede hun sin Have, og om Vinteren sad hun og broderede for Kræmmeren oppe i Byen.

Hun skulde jo leve. — Hun kom aldrig ud — fik hun en Indbydelse, afslog hun . . . hun levede ene og ventede. — Han maatte jo komme engang — der maatte vel findes Retfærdighed i Verden . . .

Gik hun en Tur, lagde hun Nøglen op i det Hul i Muren, *han* kendte — ja, for han kunde jo komme, mens hun var borte! Det gjorde hun ogsaa hver Søndag, naar hun gik i Kirke . . . Hun gik hver Søndag uden at ænse Vejret, og altid satte hun sig i Stolen udenfor den Plads, hvor *han* havde staaet Konfirmand . . .

Folk begyndte at føle en vis Respekt for hende og gjorde villig Plads, naar hun kom. Det følte de

nemlig alle: at hun var en helstøbt Personlighed, som kunde tjene til Efterfølgelse... Ja, mangen ældre Moder bøjede stille Hovedet som en Hilsen, naar Fru Lynge gik forbi med sine hvide Haar og det sorgtyngede Ansigt...

— — —

Da skete det, at Sognepræsten fik en Forespørgsel fra Amerika, om Fru Lynge levede endnu. Brevet var fra Carl Lynge. Præsten svarede straks, men nævnte ikke noget om Brevet til Fru Lynge. Han vilde ikke, hun skulde skuffes, og Carl Lynge havde ikke nævnt, hvorledes Følelserne for Moderen var — saa Præsten kunde kun gisne...

Men en Dag drejede Postbudet om ad Stien og gik ind til Fru Lynge, og han havde et stort, amerikansk Brev til hende...

Hvor blev hun glad, den gamle Kvinde... Det var Drengens Haandskrift, saa hun straks — —

Endelig, endelig! Gud ske Lov og Tak! Saa var da hendes Bønner hørt... Saa var det da alligevel sandt, at den gamle Gud baade vilde og kunde bønhøre — — Saa var det sket, det, hun havde haabet, at hendes Dreng havde vokset sig op til Erkendelsen...

Gud være lovet! — Hun aabnede Brevet med rystende Hænder og læste:

Kære Moder! Allerførst at jeg har det godt, og saa, Moder, er hele dette Brev en Bøn om Tilgivelse — et Raab om Forbarmelse for en uværdig...

Aa, Moder, Moder! hvor jeg dog bar mig usselt

ad, da jeg fra Fængslet rejste bort uden at se dig... Mere undskyldelig var jeg den Morgen, jeg saa dig sidst, for da var jeg ikke fuldtud mig selv — vild og forfærdet som jeg var over min Gerning. Men den Dag, jeg stod med dine Penge i Haanden og var fri og forstod, at netop disse Penge i dette Øjeblik gav Friheden sit fulde Værd — da rejste jeg bort med et forhærdet Hjærte, og det, tror jeg, er min store Synd mod dig. —

Og alle Aarene efter, Mor!...

Men der maatte haardere Kur til for at bøje mig end Fængsel og bag efter haardt Arbejde og Kamp for Brødet... Den kan være haard, Kampen, men saa længe man er rask... føler Kraften, Kraft, der kan trodse Uheld, fejlslagne Forhaabninger og næsten alt i Verden — da er der kun ringe Haab om, at Erkendelsen skal komme i Sindet... Og jeg var saa stærk... Jeg følte saa stejl en Trods pulsere i mit Blod — en Kraft, som kunde staa for alt...

Og saa var det hele ingenting — et Øjeblik — et Fald ned fra en Bygning — — færdig!

Der laa jeg i Uger og Maaneder i min Seng og kunde næppe dreje mit eget Hoved.

Hvor var Kraften og den jernstærke Trods?

Ak, det smeltede sammen til ingenting... saa let, saa let... Jeg blev klogere, fik Øjnene op, begyndte at tænke — at ransage.

Da kom du, lille, tapre Mor, til mig, og jeg lærte at forstaa det hele... ja, forstod, du havde Ret, tifold Ret i din Handlemaade dengang...

Men jeg begyndte ogsaa at ane, hvor forfærdelig meget du havde maattet lide for min Skyld . . .

Ved min Side paa Sygehuset laa en Mand, som havde en Gerning fra Fortiden usonet — han var i sin Tid flygtet, men han havde aldrig magtet at flygte bort fra sin Samvittighed.

Aa, nej, det gaar nok ikke . . .

Han var det ulykkeligste Menneske, jeg har set. — Nej, nej! En virkelig Synd bærer Straffen i sig selv, den kan der ikke flygtes bort fra — den følger med — og en Dag slaar den til — gengælder! —

Nemesis lader sig ikke narre!

— — Men nu er jeg rask igen, og nu tænker jeg at rejse hjem til dig, Moder, og saa skal vi faa det saa godt.

Saa vil jeg prøve at sone min Skyld overfor dig, lille kære Mor, saa godt jeg kan. — Om alt gaar efter Ønske, er jeg hos dig om en Maaned — til den Tid de kærligste Hilsner. — — Vær saa ikke vred nu længere, men tilgiv din angrende Søn

Carl Lynge.

Men gamle Fru Lynge naaede ikke at se sin Søn igen, skønt hun glædede sig saa inderligt dertil. Hun blev heftig angrebet af Influenza, maatte gaa til Sengs, og to Dage før han kom, lukkede hun sine trofaste Øjne for stedse.

Men hendes sidste Dage havde været lyse — Sit dyreste Haab havde hun faaet opfyldt . . . Hendes Liv havde faaet Indhold og Mening . . . og hun døde med Lov og Tak. —

Hun var saa smuk, der hun laa i sin Kiste indhyllet i Blomster... Det rynkede Ansigt var næsten atter blevet glat, og de kridhvide Lokker havde aldrig bølget smukkere...

Og Carl Lynge, der var kommen over Havet hjem for at bede sin gamle Mor om Tilgivelse, han stod nu og saa paa de hvide Haar, han ikke kendte, og paa de mange Rynker, der var tegnet i Ansigtet for hans haarde Sinds Skyld, og han følte saa knugende tungt Sandheden af sine egne Ord i Brevet: Nemesis lader sig ikke narre! — —

Han havde ikke fortjent at se sin Moder mere... derfor laa hun der, hvor hun laa, med Evighedens Fred paa sin Pande...

Og han bøjede sine Knæ, lagde sit Hoved helt ned mod Kistens haarde Kant og græd som et Barn Angerens beske — men ogsaa lindrende Taarer. Da han atter rejste sig, var han godt paa Vej til at blive en Mand. —

TORDEN

Det trak med Torden.

Baade i Øst og i Nord taarnede Skyerne sig op og saa efterhaanden mere og mere truende ud.

— Det var sgu rart aa faa en Sjat Regn, sagde Niels, Manden i Mellemgaarden — men det Tordenkommers er ubehagelig nu til Natten.

— En er jo nødt til at tage det, som det kommer, sagde Lars, Forkarlen.

— Selvfølgelig, svarede Manden. — Der var pinede det første Lyn . . . men det er langt borte endnu!

— Men det kan snart være her, sagde Lars Kjar og bankede sin Lue af paa Benet.

Manden vendte sig halvarrig om til Lars:

— En sku fanneme tro, du ligefrem staar og venter paa, det *skal* kom den her Vej.

— Ja, saavidt a ka se, vil det ikke slaa meget fejl, indrømmede Lars og gik om i Toften til Hestene.

Niels Mellemgaard vinkede ad Hyrdedrengen Jep — han følte Trang til at have et Menneske at lade sit onde Lune gaa ud over.

— Føj for Helvede, hvor er du grim, Jep! var den Velkomst Drengen fik — Er du ræd i Torden?

Jep trak Mundvigene nedad og stak Munden frem i en Tryne for at vise sin Foragt:

— Det er vel kun gammel Kjællinger og nyfødte Lam, der er bange for det Smule Vejr, sagde Jep og grinte, for han vidste godt, at Niels Mellemgaard blev en hel Kujon, naar Tordenen først ret begyndte at rulle.

— Du er en grim Dreng Jep, sagde Niels — sæt det slog ned i dig.

— Ja, hva saa, mente Jep — saa fik a jo ikke engang Tid til at blive forskrækket . . . Der kommer Stine . . . ska' a hjælp ved Malkningen i Aften?

— Gu ska du saa — stik af med dig! sagde Niels, og Jep løb over Gaarden og forsvandt sammen med Pigen Stine ind i Kohuset.

— Det er en skidt Knægt, ham, sagde Niels og spyttede Skraaen ud — Huha, der var endda et fælt Lyn. —

— Kommer du ikke ind, Niels? spurgte Konen henne ved Hushjørnet — det er saa kyvsomt og sidde ene, naar det lyner.

— A holder ikke af at være inde, naar det saadan trækker op, svarede Niels — du kan jo blive herude hos mig!

— Nej, det kan a ikke, for a ska jo da have Nadveren færdig, til de faar malket — hubaw endda!

— Det var et farligt Lyn . . . tror du ikke det slog ned, Niels?

— Jow, a er næsten ræd for 'et, svarede Manden nervøs — maaske vi alligevel hellere skulde gaa ind, Maren. — — —

Ovre i Kostalden var der ingen, der tænkte paa Tordenvejret. Jep sad og malkede og sang til; han kunde de første to Linier af næsten alle de Viser, der var til, og saa sang han fra den ene Vise over i den anden, saa det stod efter:

„— Jeg elsket har en Pigelil,
hun var mig tro og huld;
. . . . . men Ve og Ve og Vaade
Kirstin hun drak sig fuld
. . . . . alt udi den grønne Skov,
den gamle, han gav jo Forlov —“

Lars Kjar, Forkarlen havde faaet tændt sin lille Knagpibe, nu stod han og kløede Koen, som Stine malkede, og fik sig en lille Passiar imens.

Lars og Stine var gode Venner, det vil sige: de tænkte saa smaat paa at gifte sig, naar de kunde faa fat i lidt Jord selv.

Stine var lille og hurtig i sine Bevægelser, hvad der var mere, end man kunde sige om Lars; men begge var trofaste i al deres Gøren og Laden.

— A fæk endda snakket med Bulmarri i Dag, sagde Lars, idet hans Øjne med Velbehag fulgte Stines rappe Bevægelser. — Vi snakkede jo om den Hedeskifte, du ved, Stine.

— Aa hvad sagde Bodil? spurgte Stine interesseret og saa op.

— Jow, vi blev da enige, svarede Lars og listede sig til at stryge Stine ned ad Haaret — A skulde jo saa give de 500, saa skulde hun koste Papirerne.

— Det var jo billig, Lars! udbrød Stine glad.

— Ja, det er da de 800 værd, sagde Lars stolt — men Bulmarri kan jo være lige glad, hun har jo nok . . . A snakkede ogsaa med Hans Jørgen om den Lejlighed.

— Det er svært, saa du har snakket i Dag, Lars; det plejer du ellers ikke at være forfalden til.

Stine lo.

— Det blev bestemt, vi skulde have Køkkenet for os selv, blev Lars ved — aa saa skulde der lægges Fjællegulv i Sovkamret.

— Det var sært, du kunde faa ham overtalt til det, Lars; han er jo ellers fedtet nok, sagde Stine, hendes Ansigt blev gladere og gladere.

— A gjorde ham jo opmærksom paa — der tændtes en fæl Skælm i Larses Øjne — . . . opmærksom paa, at det Gulv, der var, kunde der sgu da ingen Vugge gaa paa . . .

— Lars! men er du da ren tunte? hun slog efter ham med Malkestolen og gik til den næste Ko — Hubaw, hvor det lysner! Vi faar vist slemt Vejrlig.

— Aa saa flytter a derover til November, og saa kan du faa Plads hos mig til Maj — hvis du da

vil, bette Stine — ellers maa a jo se mig om efter en anden.

— A kan vel ikke blive fri, sagde Stine drillende.

— Ikke sgu ret vel, svarede Lars — men tykkes du ikke, at a kunde fortjene saadan noget som et bette Kys, Stine?

Stine kiggede sig omkring først, saa lagde hun Hovedet paa Skakke:

— Du er vel Karl for at tage det selv!

— Osse det, sagde Lars med et Smil og kyssede hende paa den smilende Mund to—tre—fem Gange.

— Føj Stine, hvordan kan du dog gjøre det, sagde Jep, der kom med sin Mælkespand — A vilde ikke kysse Lars for aldrig det! — — Det bliver hejsens Tordenvejr, fortsatte han — Niels Mellemgaard har allerede begyndt at spy, jeg saa Maren rendte med Vaskopballien . . . dummelumme, lumme . . . der kan I høre!

Udenfor lød et rullende Drøn.

Tordenvejret var i Anmarch.

Niels Mellemgaard og hele Husstanden sad omkring Bordet og fik deres Mælk og Grød.

Udenfor kom Uvejret nærmere og nærmere, og det blev mørkere og mørkere af de store sorte Skyer, der taarnede sig op.

— Det kan næsten knibe med at finde Munden... forsøgte Jep, men blev standset med et barsk — Hold Mund! fra Niels, der sad og saa paa, de

andre spiste Aftensmad; selv kunde han ikke faa en Bid ned.

Endnu var der ingen Regn falden.

— A vil lige se udenfor, sagde han og gik. Han var helt bleg og maatte næsten holde sig i Dørkarmen for at slippe ud.

— Det er stræng for hvem, der er ræd i Torden, sagde Lars alvorlig.

— Ja, Niels er saa meget elendig i Aften, sagde Konen — han har ikke Ro nogen Steder — nejenda, hvor det var et grimt Lyn!

— Væmmeligt, sagde Jep og pilede ud ad Døren.

Lidt efter stod de alle ved Husenden og fulgte spændt Uvejrets Gang.

Særlig fra Øst kom det. Himlen var kulsort, og Lynene gnistrede frem og tilbage, og enkelte kom med en sydende Hvislen og stod et Øjeblik plantet i Jorden som et Træ med de luende Flammegrene højt oppe i Himlen. — Og Tordenen rullede og buldrede uafladelig. Snart i det fjerne og saa igen uventet med et vældigt Brag ind over Landsbyen, som om Himlen skulde splintres og Stumperne spredes over den ganske Jord.

Og det blev værre!

Det kom nærmere og nærmere. Himlen var nu en knitrende Ild, hvor Ildsluerne hvislende slog til alle Sider; og pludselig strømmede Regnen, skybrudlignende væltede Vandet ned og dannede Floder rundt om.

Men Tordenskraldene buldrede og raste, saa man knap kunde raabe til hinanden.

Da hvinede pludselig et Lyn tæt forbi fulgt af et Tordenskrald, som satte dem alle i Knæ.

— Det slog ned, sagde Lars.

— Det var i Gret Møllers Hus! raabte Jep, der var kravlet op paa et Gærde — Den gloende Ild staar oven ud af hele Huset.

— Herregud, den sølle Grete, sagde Maren — saa bliver *hun* husvild.

— Vi maa jo over og se, om vi kan bjerge lidt af hendes Skrammel, sagde Lars, og han og Jep og Andenkarlen løb af Sted.

Niels Mellemgaard blev hjemme hos Kvindfolkene, men han var mere bange, end de var.

— Gud give, det havde været overstaaet, sukkede han — det er et Herrens Vejr — I Himlens Navn! raabte han saa — det slog ned igen!...

— Aa Jøsses! raabte Maren — det er i vores Fæhus!

— Det er 'et, sagde Niels, idet han saa en alenlang Flamme bryde frem — Stine, Stine, du maa springe, det du kan, over og kalde paa Karlene.

Han stod op mod Muren, og Benene rystede under ham. — Maren! — a dø'r, a dø'r! sagde han halvt hviskende, saa sank han besvimet om.

Da Folkene kom tilbage, var Fæhuset allerede omspændt af Ilden, og en kvælende Røg fyldte Gaarden. Inde fra det brændende Hus hørtes et forfærdeligt Spektakel af de stakkels Dyr, der var lige ved at omkomme af Røg og Hede.

En Mængde Folk var kommen til Stede, men

ingen gjorde Mine til at ville forsøge at redde Kreaturet.

Saa kom Lars i skarpt Løb tværs over Gaarden og stilede lige mod Døren; men Stine kastede sig om hans Hals og græd og sagde:

— Aa nej, Lars! du maa ikke gaa derind!... du maa ikke gaa fra mig!... — Det er den visse Død ... Taget kan skride...

Lars frigjorde sig læmpeligt. — Lille Stine, sagde han og kyssede hende — Vi kan da ikke lade Køerne brænde tildøde...

— Ingen af de andre Karle gaar derind, sagde hun.

— De ved kan hænd's ikke, hvad Pligt og Samvittighed er, svarede Lars alvorlig og forsvandt ind i det røgfyldte Rum.

Stine gik grædende ud i Gaarden.

— Hvor blev Lars af? spurgte Jep.

— Han er inde at løse Køerne, svarede hun.

— Det kan a osse! raabte Jep — A gaar ind til Lars... ska' a hils? og han af Sted.

— Dumdristighed! sagde en.

— Vovemod! sagde en anden.

— Vigtighed! ekkoede en tredie.

— Sæt, de bliver der begge to, sagde flere. — —

Lidt efter begyndte Køerne at komme ud. Forvildede af Heden og Røgen fór de som vilde Bestier af Sted ud over Markerne.

Lidt efter begyndte det at se faretruende ud for dem derinde. Taget var helt omspændt af Ilden, og flere Steder brændte det gennem Loftet.

— Kom ud! kom ud! Taget skrider! raabtes der udenfor.

— Rend nu, bette Jep! raabte Lars — hvis du kan, nu er a ved den sidste.

Jep tog et Blik over Situationen: han saa Lars halvkvalt af Røg komme tumlende hen ad Grebningen med den sidste Ko, Ilden begyndte at komme de særeste Steder — Jo, han troede ligegodt, han vilde bene af nu.

— Ja, saa renner a, Lars! raabte han og fór ud af Døren som en Raket.

Bagefter ham kom Koen, den slap ogsaa; men idet Lars stimedes med den, skred Taget ned over ham.

Hans Held var, at han holdt fast i Koen, den rev ham med sig ud af Ilden; men Tøjet stod i lys Lue op omkring ham.

Lige ved Gaarden var en lille Dam, derud rendte Lars og kastede sig ned i Vandet og slukkede Ilden — — —

Folk trak ham op, og aldrig havde nogen oplevet større Jammer. Han skreg uafladeligt, hans Pine var saa forfærdelig og ingen, ingen Ting kunde lindre.

Ved hans Side paa Grønsværet sad Stine og holdt hans ene Haand, prøvede at gætte hans Ønsker og stirrede forfærdet ned i det stakkels vansirede Ansigt . . .

Niels Mellemgaard var kommen ud og viste sig, nu Tordenen var drevet over, som en Mand. Han sørgede for, at en Vogn blev forspændt i en Fart,

og Andenkarlen jog af Gaarde, saa Funkerne føg om Hestenes Ben.

— Lad bare Bæsterne strække ud! raabte Niels efter ham — her gælder det om at handle i en Snarhed!

Knap en halv Time efter var Vognen tilbage med Lægen, der gav den stakkels Lars en god Dosis Morphin og derefter begyndte at plastre paa ham efter bedste Evne.

— — Lars Kjar kom sig; men det tog lang Tid, og hans forbrændte Ansigt kom til at se forfærdeligt ud. Det var helt uhyggeligt at se, og mangen Gang sad Stine inde i sit Kammer og græd og kæmpede med sig selv.

Alle Mennesker raadede hende indstændigt fra at gifte sig med ham. Aldrig vilde hun kunne holde ud i Længden at se paa det Ansigt, mente Folk, for det var jo saa ovenud uhyggeligt, at selv Folk med stærke Nerver helst undgik at tale med Lars — og saa være hos ham til daglig et helt Liv, det maatte jo være umuligt at udholde. Men Stine sagde jo sig selv Gang efter Gang, naar hun var ved at give efter for Paavirkningen ude fra, at det *var* jo alligevel Lars, hvordan det gik — hendes egen store, gode, trofaste Lars. — —

Lars sagde ingenting. Han forstod udmærket godt den Kamp, hun havde at bestaa, men vilde ikke gøre sin Indflydelse gældende.

Han haabede saa inderligt, at hun vilde komme, men vilde ikke for alt i Verden overtale hende til

noget, hun maaske bitterligt vilde fortryde, derfor tav han, og de talte kun sjældent sammen.

Da November kom, drog han ud paa sin Jord og begyndte at arbejde for sig selv.

Da han sagde farvel til hende, trykkede han maaske hendes Haand lidt fastere end nødvendigt og sagde saa: — Ja, skulde din Vej engang falde forbi, hvor a boer, kunde du jo godt se indenfor.

— Ja, tak, Lars! svarede Stine og tørrede Øjnene med Forklædet — nu kan vi jo se Tiden an . . .

— — En Dag var Stine og Jep inde i Kostalden at malke. Niels Mellemgaard var lige gaaet, han havde gjort Forsøg paa at fæste Stine igen fra Majdag; men hun havde bedt om lidt Betænkningstid.

— Du er alligevel en skidt Tøs, sagde Jep.

— Hvorfor det? spurgte Stine.

— Ja, Gud ved, hvorfor du er bleven det, Stine. Jep var alvorlig — Der var engang, du kunde godt gaa an . . . Sig mig, hvornaar skal dig og Lars giftes?

Stine blev rød. — Det kan vel være dig lige meget, sagde hun.

— Omtrent, mente Jep — for mig vil du sagtens ikke have . . . Uh, hvor skulde du bankes, Stine!

— Men er du rigtig klog i Dag! udbrød hun.

— Hvis a var Lars, fortsatte Jep — saa tog a og gennemtærskede dig, Stine, saa du ikke kunde se Forskel paa en Edderkop og en Kvikalv — Ja, det gjorde a fanneme!

— Har du snakket med Lars fornylig? spurgte Stine.

— A var derovre i Gaar, sagde Jep — nu har han to Køer, han er dygtig.

— Snakkede han ikke om mig? spurgte hun videre.

— Om dig! Jep vrængede. — Lars spekulerer vist paa at gifte sig med Smutmarri, hun har Penge.

— Sikke noget Sludder, sagde Stine — hun er jo over fyrre og grim som en Tudse.

— Ja, hun er sgu ikke skøn, indrømmede Jep — men hun er pinedød da ligesaa skøn som dig, Stine — og hun har Penge, det sagde Lars!

— Det er svært, hvor I har snakket om Penge, sagde Stine mut.

— Vi skulde jo have noget at snakke om, sagde Jep stadig drillende. — Hvornaar skal du over at se til Lars?

— Har du kanske Bud?

— Nej, a har ikke; men Lars saa alligevel noget forknyt ud, Stine — A tror, han længes — — Hvis du vilde derover en Aften, kan a godt malke ene — at du ved det.

— Ja, nu kan vi jo se, sagde Stine.

— Ja, det kan vi, Stine! udbrød Jep atter i Harnisk — men hvis a var Lars — aa, du milde Gud, hvor skulde a tærske dig! — —

Et Par Aftener efter gik Stine over til Lars og saa paa Bedriften, og da Majdag kom, flyttede hun, trods alle de hovedrystende Mennesker, ind til ham som hans Kone. —

Tilbage er kun at sige, at det var, som der fulgte

noget godt med disse to Mennesker i deres Gerning. Alting lykkedes for dem. Kornet groede, saa Folk stod stille af Forbavselse, den ene Ko efter den anden maatte der gøres Plads til og tilsidst endog til en Hest.

— Jow da, Stine; vi kan! sagde Lars, selv hans Ansigt var i Tidens Løb blevet helt pænt.

Stine havde aldrig været kønnere, hun var bleven lidt trivelig; men det klædte — og Børnene: to store Drenge og en ganske forskrækkelig lille Gultop af en Tøs.

— Ja, vi har det godt, sagde Stine — det kan vi takke dig for, Lars!

— Vi kan takke hinanden, bette Stine, sagde Lars — Gudskelov, at du dristede dig til at komme over til mig, ellers havde det set sort ud.

INDHOLD

Side

Axel Dybe 1
En Jagttur 130
Storm 141
Fru Lynge 155
Torden 170

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF
PTB
0041348

NY LITTERATUI

Vilh. Bergsøe: *Pigesorger.* 5 Kr., indb. 6 Kr.

E. Bodenhoff: *Et lykkeligt Hjem.* Tidsbillede fra Norge. *4. Oplag.* 3 Kr. 50 Øre, indb.

Einar Christiansen: *Fædreland.* En Traged 50 Øre.

Carl E. Dangaard: *Lorens Lassen.* En Fortælling om jordbundne Liv. 4 Kr.

Holger Drachmann: *Vagabundus.* Digte og Udkast. 5 Kroner.

Karl Gjellerup: *Verdensvandrerne.* Romandigtning i tre Bøger. 6 Kr. 50 Øre, indb. 8 Kr. 50 Øre.

Johannes Hoeck: *Marie, Prinsesse af Danmark.* Erindringer paa Grundlag af Samtaler, Optegnelser og Breve. *2. Oplag.* 3 Kr., indb. i Silke 6 Kr.

Mand og Kvinde. 5. Oplag. 2 Kr. 75 Øre.

Palle Rosenkrantz: *Dina.* Af Oldenborgernes Krønike. Historisk Roman. 5 Kr. 75 Øre.

Van Zanten: *Den forjættede Ø.* Oversat og udgiven af Laurids Bruun. 4 Kr. 75 Øre.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 10 01 13 012 3

Forlagstrykkeriet Klareboderne 3, København K.